

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium II. Quæ sint impedimenta dirimentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

per hoc datur ei scandalum & occasio, ut Matrimonium illicitè ineatur, ideoque dicunt, negant debere responsum. *Silv. Rosella* & alii dicunt, cum peccare venialiter, qui sic interrogatus responderet esse validum. *Sanch. I. 7. d. 11. n. 12.* & alii dicunt, si petens videatur fragilis & abusus responsione, fore contra charitatem, si non adhibeat cauta responsio vel elusio, unde poterit dicere, hoc esse decisum gravissimum, vel similequid: si tamen non adhibeat hanc cautelam, & etiam non apertè dicat esse validum, dic non fore mortale, quia præceptum charitatis non ita strictè obligat ad tantam circumspectionem. Si autem petens perget rogare, an saltem validè fiat, probabilius est cum *Avers. q. 10. l. 48.* Ex eo, nullum fore peccatum, si rotundè dicat fore validum, sed illicitum, ideoque admoneat, ne id faciat, nam si aliquod ibi scandalum intervenit, est acceptum, non datum, cùm nihil ponatur, quod ex sua natura ducat ad peccatum, tam parùm, quam sit, si dicam alicui ignorantis, peccatum mortale esse vocare Deum in testem rei falsæ quantumcunque levis, alter enim, si nihilominus agat contra meum consilium, expura malitia sua abutitur meo responso.

D U B I U M II.

512.

Quæ impedimenta dirimentia Matrimonium.

Resp. Præter defectum consensus, de quo su-
prà cap. i. d. 1. sunt, quæ sequentibus versi-
bus comprehenduntur:
Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cuidus disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,
Etas, affines: si clandestinus; Si impos,

X *

Rapta-

» Raptave sit mulier nec pari redditat tutæ,
 » Hæc sotienda retant connubia, facta retrahant.
 » Dicitur I. Error, scilicet personæ: qui dirimit
 » Jure naturæ, v.g. si Cajo volenti ducere Annam
 » offerat se Maria, cum qua, putans esse Annam,
 » contrahat: quia error aufert libertatem &
 » consensum requisitum Jure naturæ ad con-
 » tractum.
 » Dixi, Personæ: quia error qualitatis seu con-
 » ditionis personæ (excipio servitutem) non ir-
 » ritat Matrimonium, ut v. g. si putetur esse no-
 » bilis, virgo, dives, &c. quam quis vult ducere,
 » nec sit talis: quia hic error non tollit con-
 » sensum in personam & materiam cōtractis. Aliud
 » tamen esset, si absolute nollet consentire in per-
 » sonam, nisi tali conditione affectam, aut si ipsa
 » conditio, juxta intentionem contrahentis, tran-
 » sires in conditionem personæ, ut si quis vellet
 » ducere primogenitam Regis, nec aliam, & ta-
 » men alia substitueretur, non subsisteret contra-
 » ctus, Bon. q. 3. p. 2. ex Sanch. l. 7. d. 18. Kon. d. 31. Fill. &c.
 » Dicitur II. Conditio; scilicet servilis, ut si homo
 » liber ignoranter contrahat cum serva, vel ser-
 » vus cum serva, nullum est Matrimonium: Id-
 » que secundum sententiam communiorum, Ju-
 » re tantum ecclesiastico, fundato tamen in Jure
 » naturali, cui est valde conforme. Ratio, qua
 » talis contractus adversatur, 1. Bono Sacramen-
 » to, cùm servus invito domino nequeat cohabiti-
 » are conjugi. 2. Bono fidei conjugalis, cùm non
 » possit solvere debitum ad libitum alterius. 3.
 » Bono prolixi, cùm servus omnia acquirat domi-
 » no. Ubi tamen Notandum, non esse propriè ser-
 » vos, qui sunt coloni originarii vel ascititi, vul-
 » go dicti Leibengene. V. Laym. l. 5. t. 10. p. 4. cap. 2.

Dici-

Dicitur III. *Votum*, scilicet solenne castitia, per susceptionem Ordinis sacri vel per sonnum professionem in Religione approbatam, sponte emissam.

Dico I. *Sponte*: quia metus gravis irritat passiones, ut v. supra l. 5. c. 1. d. 2.

Dico II. *Solenne*: quia votum simplex tantum impedit, non dirimit, (excipe tamen vota implicita Societatis:) Vide Laym. c. 3.

Dicitur IV. *Cognatio*, quæ triplex est:

Prima dicitur *legalis*, quæ est propinquitas personarum, proveniens ex adoptione perfecta, qualislibet persona extranea assumitur in filium vel nepotem, ita ut transeat in potestate adoptantis eique succedat, vel tanquam heres necessarius ex testamento in quarta pars vel tanquam filius ab intestato in totum) ea cum dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum, inter adoptantem & adoptatum, quaque descendentes. Cap. Per adoptionem, 3. q. 3.

Cap. Diligere 30. q. 3. Vid. Bonc. q. 3. p. 5. §. 3. n. 4. & 5.

Vide tamen Laym. cap. 7. & Dian. p. 9. t. 6. R. 54. ubi

contra communem sententiam notat ex Henr. 3.

probabile esse, quod post Trid. tantum

dirimat usque ad gradum secundum inclusum

reducit cognatio spiritualis.

Secunda est cognatio spiritualis, quæ Jure ecclesiastico oritur inter personas aliquas, ratione Baptismi & Confirmationis, dirimitque Matrimonium, (ut habetur c. 1. De cognitione spirituali, m. 6. Cap. Veniens & constat ex Trid. f. 24. c. 2.) V. Bon. q. 3. p. 5. Sanch. l. 7. d. 34. Suar. 3. p. q. 67.) inter baptizantem & baptizatum, & hujus patrem & matrem; item inter susceptorem & suscep- toam, & hujus patrem & matrem.

330 Lib. VI. Pars III.
» Tertia est cognatio consanguinitatis carna-
» lis, quæ est vinculum personarum, ab eodem
» stipite proximo descendantium, dirimitque
» Matrimonium usque ad quartum gradum li-
» neæ transversæ inclusivè. Et quidem quoad
» primum, fortassis Jure naturæ; quoad reliquos
» tres, solo Jure ecclesiastico. Unde etiam Pon-
» tifex in his, ex justa causa, dispensare potest.
» Gradus verò linea rectæ, probabile est, omnes
» Jure naturæ esse prohibitos. Porro pro gradi-
» bus consanguinitatis dignoscendis statuuntur
» sequentes regulæ:

» Prima. In linea recta tam ascendentium,
» quam descendantium, quot sunt personæ, tot
» sunt gradus unâ demptâ, scilicet stipite, v.g. pa-
» ter & filius sunt consanguinei in primo gradu;
» nepos & avus in secundo, &c.

» Secunda. In linea transversa æquali, (quæ est
» inter personas à communi stipite æqualiter di-
» stantes) quot gradibus persona singulæ à com-
» muni stipite distant, totidem distant inter se:
» Unde frater & soror sunt in primo gradu linea
» transversæ; patruelles & consobrini in secundo;
» filii eorundem in tertio.

» Tertia. In linea transversa inæquali, inter
» personas inæqualiter distantes à communi sti-
» pite, quot gradibus remotior persona distat à
» stipite, tot gradibus distant inter se. Unde pa-
» trius & nepos, filius & soror patris, sunt con-
» sanguinei in secundo gradu: quæ omnia patent
» in adjuncto sequenti schemate:

Schema

Schema consanguinitatis.

IV.	Abavus.	IV.
Magnus	Abavia.	Magnus
Propatrius.		Proavunculus
Magna Promaria.		Magna Promatera.
III.	Proavus.	III.
Magnus	Proavia.	Magnus
Patrius.		Avunculus.
Magna Amata.		Magna Mater.
II.	Avas.	II.
Patrius.	Avia.	Avunculus
Amata.		Matertera.
I.	PATER.	I.
Father,	MATER.	Soror.
	Hypote.	
II.	Filius.	II.
Filius & Filiæ	Filia.	Filii & Filia.
Fatris.	II.	Sororis.
III.	Nepos.	III.
Nepotes &	Neptis.	Nepotes &
Nepotes ex.		Neptes ex.
Fatre.	III.	Sorore.
IV.	Pronepos.	IV.
Pronepotes	Proneptis.	Pronepotes &
& Proneptes		Proneptes ex.
Fratre.	IV.	Sorore.
	Abnepos.	
	Abnepcis.	

(N.B.)

(N. B.)

» Dicitur V. Crinnen; idque triplex: Primum
» est homicidium conjugis ab altero conuge &
» alio tertio, sive physice, v. g. gladio vel vene-
» no, sive moraliter, ut imperio, perfectum, eo
» consilio, ut postea inter se Matrimonium con-
» trahant. Quod si cædes tentata fit, sed non
» perfecta; vel perfecta, sed absque intentione
» Matrimonii ineundi; vel cum intentione qui-
» dem ea, sed non significata exteriùs; vel nō com-
» muni consilio, sed ab altero tantum, non diri-
» mit Matrimonium, nisi etiam adulterium
» præcesserit; tunc enim, et si unus tantum ce-
» dem perfecerit, altero ignaro, dummodo id
» fecerit intentione Matrimonii, verè dirimit.
» Ita Kon. Ledef. Sa, Sanch. l. 7. d. 78. n. 13. & d. 79.

» Secundum est adulterium, quando nimis
» duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius
» conuge, & vel Matrimonium ineunt de præ-
» fenti, vel saltē dant fidem de ineundo post
» mortem conjugis. Sed in hoc casū requiritur, ut
» promissio sit acceptata, & uterque sciat alterum
» esse conjugatum; si enim vel alteruter ignoret,
» non irritatur Matrimonium, si quod postea in-
» eatur conuge mortuā, Perez, Kon. d. 31. n. 57. & 61.
» Sanch. l. 7. d. 79. n. 12. Fill. n. 256. Vid. etiam Bon. q. 3. p.
» 6. n. 8. Dian. p. 3. t. 4. R. 198. excusatque ignorantia
» quævis, etiam facti, Sanch. M. Leo in praxi p. 2. l.
» 284. Sufficit autem, si adulter dubitet, utrum
» tempore adulterii & non missione de Ma-
» trimonio cum adultera, vixerit alter conhus,
» quia præsumitur vixisse, nisi mors probetur,
» Nav. Sanch. d. 79. Bard. d. 6. c. II. §. 8.

» Tertium est raptus, per quem persona cum
» violentia abducitur, libidinis exercenda vel

Matrim
105. D
undum
motoris
urestis
d. Inde
num, qu
Dicit
qui diri
d. non b
que Jure
ia. q. 3. p
non diri
cam her
fol. 2.
Dicitu
nas in just
quendum
dem Jure
utem, fi
Addo
fundante
mission
onis, en
tieri. Qu
seatur P
etiam in
abilitat
dia, p. 3. t.
Gob. & C
confusio
ugle; qu
num; t
quam ab
prehend

Primum
njuge &
rel vene-
cum, eo
um con-
sed non
tentione
one qui
nō com-
non diri-
tūlterium
tūm ce-
nodo id
dirimit.
79.
nimirum
e alterius
de pra-
ndo pol-
iritur, ut
alterum
ignoret,
ostea in-
17. & 61.
Bon. q. 37.
norantur
xip. 2.
et, utrum
s de Ma-
r conjus,
robetur,
ona cum
tendre vel
Matti-

Matrimonii ineundi causā, *S. Thom. Molin.* t. 3. d. 22
105. Durat autem hoc impēdimentum, se-
cundum *Trid.* quamdiu raptā est in potestate»
nptoris, etiam si liberē consentiat: Unde liber»
arestitutam ducere potest. Probabile tamen»
dī *Tridentini* decreto tantūm comprehendēti rap-»
tum, qui sit causa Matrimonii, *Sanch.* d. 13. V. *Lay.* 22
Dicitur VI. *Dissparitas* cultūs sive religionis :»
qui dirimit Matrimonium inter baptizatum, »
non baptizatum, etiam catechumenum. Id »
que Jure tantūm ecclesiastico, non scripto, *Bo.* 22
u. q. 3. p. 7. ex *Kon.* &c. Inter baptizatos verò»
non dirimit, et si impediat. Matrimonia verò»
cum hæreticis et si illicita, sunt tamen valida. *V.* 22
Capit. 2. t. 1. ca. 4. dub. 3.

Dicitur VII. *Vis*, sive violentia, & gravis me-»
us in justè incussus, ad Matrimonium extor-»
quendum; irritatque in utroque foro. Et qui»
dem Jure naturæ, si à contrahente; positivo»
autem, si à tertio sit incussus.

Addo *gravis*, qualis scilicet cadit in virum»
constituentem, v. g. mortis, perpetui carceris, »
missionis bonorum, injustæ excommunicati-»
onis, enormis indignationis patris valde au-»
teri. Quando verò metus est levis, contractus»
consentit spontaneus; idque ad cavendas lites, »
utram in matrimonialibus, ut Sacramento con-»
stitutur, *Rebel.* *Sanch. Pont.* &c. communiter cum»
Bo. p. 3. t. 4. R. 230. & t. 5. R. 117. quamvis *Navar.* 22
Gob. & *Covar.* id negent, si metus ita extorserit»
consensum, ut absque eo non fuisset. Addidi 2. 22
angle; quia si justè sit incussus, valet Matrimo-»
nium; talis enim non tam infertur ab alio, »
quam ab ipsomet, qui causam dedit: ut si v. g. 22
diligētē in crimine cum filia, mineris accu-»
fatio-

mor
BUDI
CROIX

- 334 sationem , nisi illam ducat. Addidi 3. ad ext.
 »quendum : quia Matrimonium ex metu eriam
 »gravissimo , undecunque & quandocunque in-
 »cuso , dummodo non ad Matrimonium extor-
 »quendum , valet , tunc enim non tam contra-
 »hitur metu , quam eligitur medium evadendi
 »periculum: & Matrimonium est simpliciter vo-
 »luntarium. Unde resolvitur valere Matrimo-
 »nium in sequentibus casibus. V. Bon. q. 3. p. 8.
 » I. Si concubinarius metu gehennæ vel mor-
 »tis , in morbo vel naufragio contrahat cum
 »concubina , Bon. l. c.
 » II. Si quis à Medico persuasus , non diu se
 »victurum , nisi ductâ uxore , eam ducat; Bon. n. 10.
 » III. Si in carcerem conjectus , spe evadendi
 »contrahat cum filia lictoris , Sanch. l. 4. d. 12. n.
 » 10. Kon. d. 28. dub. 1. ca. 3.
 » IV. Si ad mortem damnatus , ut evadat , du-
 »cat meretricem aut aliam , Kon. n. 10. Fill. c. 4. q. 1.
 » V. Si princeps obsessus offerat filiam in Ma-
 »trimonium obsidenti , ut liberetur obsidione ,
 »Ibid.
 » VI. Si raptor vel deflorator virginis , metu
 »mortis offerat se Judici ad eam ducendam , Bon.
 »n. 22. ex Regin. Henr. &c.
 » VII. Si ad mortem decumbens contrahat
 »cum filia Medici alias illi mederi nolentis , Reb.
 »Sanch. d. 12. Con. Fill. n. 103. &c. et si alii quidam ne-
 »gent.
 » VIII. Etsi metus gravis incussus fuerit tan-
 »tum ad contrahendum Matrimonium in gene-
 »re , contractum tamen nullum esse docet Sanch.
 »Salas , Palau , Pont. &c. cum Dia. p. 4. tr. 4. R. 33
 »contra Azor. & alios 4.
 » IV. Quando Matrimonium ex gravi metu

contractum fuit, non teneri (in foro conscientiae) per se loquendo, illud perficere, posseque-
tur invito resiliere, etiam eum, qui liber à
metu fuit, etiam si ab ipso seu ejus culpâ illatus
herit, docet Sanch. Villal. Hurt. & Ochag. cum Dia.
p. 4. R. 229. & p. 9. t. 8. R. 27. contra Kon. &
im.

Dicitur VIII. *Ordo* scilicet sacer five major,
quem qui non coactus suscepit, invalidè Matri-
monium contrahit, ut vid. suprà de Sacramento
Ordines, & hic impedimento tertio.

Dicitur IX. *Liganen*, propter quod quamdiu
quis ligatus est conjugi adhuc viventi, invalidè
contrahit cum alio: quanquam licet, & sine
peccato, si moraliter sit certus de morte conju-
gi: qui si postea compareat, tenetur ad eum
sem redire, dimisso posteriore, V. Bon. p. 10.

Dicitur X. *Honestas*, hoc est, justitia publicæ
beneficiis, ob quam nemo potest contrahere
cum consanguineis illius, cum qua contraxit
sponsalia vel Matrimonium ratum. Et quidem
Tridentinum & Jure antiquo hoc impedi-
mentum dirimit Matrimonium inter sponsum
consanguineos sponsæ, usque ad 4. gradum,
sicurque ex sponsalibus quibuscumque, etiam
invalidis, (præterquam ex defectu consensu)
verò novo Tridentini non oritur, si spon-
sæ sint invalida; & irritat tantum usque ad
gradum, si ex sponsalibus; ad quar-
tam verò si ex Matrimonio rato sequatur, V.
p. n. Sanch. l. 7. d. 68. Fill. t. 10. p. 2. c. 6. Notat
Dian. non oriri ex sponsalibus mutuo
sponsu dissolutis, p. 3. t. 4. R. 222. ex Pont. &c.
contra Sanch. uti neque ex conditionatis,
conditionis fit impleta, p. 9. t. 6. R. 52. ex Opat.

Oriri

»Oriri tamen ex Matrimonio invalido , nisi fit
»tale ob defectum consensus , p. 9. t. 6. R. 50. ex de-
»claratione Pii V. atque adeo etiam ex clandesti-
»no. Ibid. R. 53. ex Pontio, Palao, Hurtad. Pérez &
»contra Sanch. & Præpos.

» Dicitur XI. *Æras* : quia ad valorem Matri-
»monii Jure ecclesiastico requiritur annus 14.
»viri, & 12. fœminæ completus : nisi tamen ma-
»litia ætatem suppleat , hoc est , adsit & dolici-
»pacitas & potentia ad copulam , de quibus ju-
»dicare prudentum est , Laym. c. 12. n. 1. Cap. De il-
»lis , &c. ult. eodem tit.

» Dicitur XII. *Affines* , est autem affinitas , pro-
»pinquitas personarum , nata ex copula carnali ,
»sive licita sive illicita. Utraque Jure saltē ec-
»clesiastico dirimit Matrimonium , illa usque
»ad 4. gradum inclusivè ; hæc verò Jure novo
»usque ad secundum tantum : Et quidem si an-
»tecedat Matrimonium ; nam si superveniat v.
»g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in
»secundo gradu , non dirimit , licet is , qui pec-
»cavit , non possit petere debitum , sed tantum
»reddere. Porrò gradus & lineæ affinitatis acci-
»piuntur , sicut in consanguinitate , ita ut qui est
»uxoris consanguineus in primo gradu , sive re-
»ctæ & transversæ lineæ , is sit affinis marito
»in eodem gradu lineæ rectæ vel transversæ. De-
»nique omnis affinitas , quæ oritur ex affinitate ,
»sublata est per Concilium Lateranense. Vid. Lay. &
»Bonac. p. 12. Unde resolues ,

» I. Is qui fornicatus est cum sorore sponsa
»suæ , cum neutra potest validè contrahere citra
»dispensationem ; imò nec cum earum conso-
»brina , vel matertera.

» II. Potest quis ducere affinem fratris sui , eti-
»am

De Matrimonio.

337

in primo gradu, v. g. duo fratres possunt
duas sorores; immo pater & filius possunt
matrem & filiam, *Lym. Bon. l. c.* ³³
III. Titus potest successivè ducere Titiam
ibetam, quæ fuerunt uxores Caji & Sempro-
nistrum. ³³
IV. Titus, qui duxerat sororem Caji, potest
ad mortem Caji ejusque sororis, ducere Ber-
narem, uxorem Caji. ³³
Dicitur XIII. Si clandestinus: quia Trident. irri-
ti Matrimonia eorum, qui contrahunt aliter
cum coram Parocco vel alio Sacerdote de-
cussu vel Ordinarii licentia, & duobus ad mi-
tum testibus: vultque graviter puniri eos,
qui contra hoc contraxerint vel etiam inter-
venient. Unde resol.
I Per Parochum intelligitur is, qui habet or-
natam jurisdictionem in contrahentes, ut
qui domicilium & habitationem habeant
apud Parochia; item Episcopus vel ejus Vica-
rinus in sua dioecesi, uti & Papa: item Capitulum
vacante; Cardinales in Ecclesiis sui tituli;
legati in sua provincia. Sufficit etiam excom-
municatus aut non Sacerdos. Nec requiritur,
ut a parte rei verè sit Parochus, sed sufficit, si
titulum saltē coloratum, ita ut com-
muni errore habeatur Parochus, nec sit intru-
sus abesse omni titulo. *Vid. Bon. q. 2. p. 8.* ³³
II. Parochus, vel quivis habens jurisdictio-
nem ordinariam, potest alium sibi substituere,
nam tamen nisi Sacerdotem. ³³
III. Cum ad testes requisitos non addatur, de-
bet esse omni exceptione maiores, sufficiunt,
infames, fœminæ, pueri habentes usum suf-
ficiem rationis, parentes, domestici, ac servi.
Vid. VIII. ³³

Y

IV.

IV. Si duo sint Parochi ejusdem Parochiz,
potest utervis assumi. Similiter qui habet duo
domicilia , quæ æqualiter inhabitat, vel do-
mum , quæ partim pertinet ad unam Paro-
chiam partim ad alteram , potest alterutrum
accersere , quia uterque est proprius Parochus.
6 Laym. Bon. l.c.

V. Etsi ex præcepto qdhibendus fit Parochus
contrahentis illius , in cuius Parochia Mat-
rimonium celebratur , sufficit tamen ad valo-
rem, si alterutrius Pastor assistat, ut declaravit
Congregatio Cardinalium, apud Rebel. & Bon. q.2.p.8.
etiam extra suam Parochiam vel dioecelin, quia
hic actus non est jurisdictionis contentiose:
Non tamen licebit tunc nuptiis benedicere si-
ne alterius licentia , *Sanch. l. 3. d. 19.*

VI. Is qui substituitur, debet habere expre-
sam vel saltem tacitam licentiam ex ratihabi-
tione de præsenti, quia non sufficit ratihabito-
re futuro , quâ quis putet alterum postea ra-
tum habiturum, *Sanch. d. 35. Regin. Kon. apud Bon.*
n. 11. licet ipse neget tacitam sufficere.

VII. Vagabundi possunt contrahere coram
quolibet Parocco, (idque, ut *Laym. l. 5. tr. 10. p. 2.*
c. 4. n. 3. docet ex Sanch. etsi alteruter tantum fit
vagus,) hic autem tenetur de illorum condi-
tione diligenter inquirere , ut moner *Irid.* an
scilicet alibi sint conjuncti, &c. Et deinde per-
re licentiam ab Episcopo assistendi ; fine qua
licet validè assistat , graviter tamen peccat, Ita
Laym. n. 3. ex Sanch. d. 19. & d. 25. n. 14.

VIII. Peregrini , qui ex causa exiguo tempo-
re domo absunt , non possunt contrahere pere-
gre coram Parocco loci , quia non est illorum
verus. Aliud est de iis , qui alicubi habitatio-

semigunt pro maiore parte anni, aut eò vene-³³
unt animo manendi, saltem maiore anni par-³³
tē, vel do-³³
m Paro-³³
cerum
Parochus.³³

IX. Parochus & testes sic debent esse præsen-³³
tū advertere possint, quid agatur, & de eo³³
ad valo-³³
claravis-³³
n. q. 2. p. 8.³³
etin, qui-³³
entioz :³³
dicere fi-³³
re expref-³³
ratihabi-³³
tihabitio-³³
softea rā-³³
apud Bon.³³
re coram
tr. 10. p. 2.³³
ntum fit
n condit
Trid. an
nde pere-³³
sine qua
eccat, Ita
tempo-³³
ere pere-³³
illorum
abitatio-³³
nem

licet postea contingat casu subito recedere.³³
familiæ, studiosi, Bon. q. 1. p. 8. n. 1. Sanch.³³
Ratio, quia contrahunt ibi domicilium³³
Parochiale, & Pastor illius loci est proprius³³
lorum.³³

Nec refert, etiam si per metum,³³
dolum aut injuriam nolentes detinean-³³
tur, vel etiam contradicant ac resistant: ac licet³³
prohibiti sint ab Ordinario, ne intersint, Bon. l.c.³³
Card. Kon. Fill. Sanch. ll. cc. &c.³³

X. Parochus tenetur utrumque contrahen-³³
deri interrogare, non quidem de impedimen-³³
to, Gutier. Sanch. Dia. p. 3. t. 4. R. 294. sed de mutuo³³
consensu, Trid. sess. 24. c. 1. Ejus tamen omisso,³³
quando de utriusque libero consensu constat,³³
animalis tantum est, Sanch. Kon. Dia. l.c. Similiter³³
mortale non esse, et si intellecto consensu non³³
erat: Ego vos conjungo in nomine Patris, & Filii, &³³
sancti Iusti, docet Sanch. Con. Vill. Gutier. Dian. R.³³
contra Rebell. &c.³³

Dicitur XIV. Et impos, quod impedimentum³³
naturae frigiditas vel impotentia; Quia si per-³³
curta sit & Matrimonium antecedat, irritat il-³³
lure naturæ; vel omne, & respectu cuius-³³
unque, si sit absoluta; vel certum tantum, si sit³³
curta seu respectiva: Idque si orta sit ab in-³³
sufficio & vitio naturæ; si ab extrinseco, ope-³³

»râ hominis vel diaboli ; sive cognita alteri
»fuerit , sive non ; sive sit ex parte utriusque con-
»trahentis , sive alterius tantum. Ratio , quia
»Matrimonium consistit in mutua traditione
»corporum physicè aptorum ad generationem,
»sive in traditione potestatis corporis ad copu-
»lam conjugalem : hanc autem potestatem
»impotens non potest tradere , cùm eam non
»habeat.

» Porrò impotentia in viro esse censetur, quan-
»do est eunuchus, vel saltem non potest semina-
»re intra naturale vas fœminæ; in fœmina vero,
»quando vel seminare non potest, (si verum est,
»semen fœminarum requiri ad generationem)
»vel propter arctitudinem non potest virum pa-
»sti, aut ejus semen recipere.

» Dixi I. Si sit perpetua: qualis est, quæ nullâ
»arte potest tolli: In dubio autem perpetuitatis
»conceditur à Jure triennium ad experendum
»bonâ fide.

» Dixi II. Si antecedat: nam si subsequatur Ma-
»trimonium, non irritat illud, et si usum ita im-
»pediat, ut soli contactus & oscula liceant, citra
»periculum pollutionis; Idque quando impo-
»tentia est certa , nam si dubia sit , tamdiu licet
»conari ad copulam , quamdiu probabilis est
»spes seminandi intra vas, Laym.l.5.r.10.p.4.c.12. ex
»Sanch. Nav. Henr. Unde resolues ,

» I. Invalidè contrahunt evirati seu eunuchi
»quando carent utroque teste , quia non emit-
»tunt verum semen aptum generationi. Nec ri-
»fert , quod instar serum sterilium satisfaciant
»concupiscentia fœminæ , quia id non faciunt
»per copulam naturâ suâ aptam generationi, ob
»defectum semenis, quod senes tamen emittunt,

et semper senum per accidens non sit prolificus.
cum Laym. l.c. Bon. q.3.p. 13. &c. " "
II. Validè contrahunt, i. steriles, quia et si
sit impotentes ad generationem, non tamen
ad copulam, atque adeo sunt capaces omnis ju-
ris & obligationis Matrimonii; & suscep-
tis, licet sit præcipius, non tamen unicus,
nec immediatus finis Matrimonii, Bonac. p. 13. ex
Henry Kon. Fill. &c. Eadem est ratio de iis, quæ
non edunt fœtum nisi mortuum, vel non nisi
cum periculo vitæ, Bon. &c. ll.cc. 2. Hermaphro-
di, quia verè sunt potentes ad usum Matrimo-
ni. Et quidem si alter sexus emineat, secundum
illorum tantum valebit: si uterque sit par, optio
illis datur, ut utrolibet utantur, ita tamen, ut
quem semel elegerint, semper retineant, Sanchez
l.c. d. 106. Bonac. l.c. ex Henr. Sanchez. Kon. Fill. &c. 3. Is
qui paulò post est moriturus: quia in eo manet
potentia ad coitum, et si per accidens vi morbi
impeditur: Patet ex praxi Ecclesiarum, quæ illis
interdum suadet, ut concubinas ducant, Laym.
ex Sanchez. d. 105. n. 3. Covar. &c. "
III. Impuberis, si utantur ratione, non Jure
natura sed ecclesiastico tantum, invalidè con-
trahunt, quia impotentia illorum est tantum
temporalis Vide suprà hoc dub. imped. 3. "
Queres. Quid censendum de Matrimonio?
que contrahuntur in partibus hæreticis. "
Resp. Circa ea Congregatio Cardinalium resolvit
sequentia, i. ubi hoc decretum Concilii non
cum publicatum est in Parochia, v. g. in Saxo-
nia & Anglia, valere Matrimonii contractum
absque forma præscripta: Publicatio autem de-
recta facta præsumitur, si id aliquo tempore in
Parochia tanquam decretum Concilii fuit ob-

mor
Buddi
Croix

LV

342
 »servatum. 2. Hæreticos, in quorum Parochia
 »dictum decretum fuit publicatum, v.g. in Hol-
 »landia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam
 »servare: Unde consequenter ipsorum Matrimo-
 »nia, absque forma Concilii, quamvis coram
 »Ministro hæretico vel Magistratu contracta, vi-
 »dentur esse nulla; Laym. tamen l. 5. t. 10. p. 2. cap. 4.
 »putat eam non esse mentem summorum Pon-
 »tificum, propter gravissima incommoda inde
 »subsecutura. 3. Si Parochia, in qua aliquando
 »decretum fuit obseruatum, proprio Parocho &
 »Episcopo careat, nullusque isthic sit, qui vices
 »Episcopi vel Parochi suppleat, Matrimonium
 »valere absque præsentia Parochi: servatam
 »in quibus potest, formam Concilii, nempe adhi-
 »bitis saltem duobus testibus. Idem est, si Paro-
 »chus & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita
 »ut verè ignoretur, ubi sit, vel eorum metu abit
 »à dicefisi, & ad neutrum sit tutus accessus.
 » Dicitur XV. Raptave sit, de quo v. supra in
 »impedimento criminis.

ADDENDA.

513. **Q**uest. 69. *Quis possit inducere impedimenta di-
 »mentia.* R^{es}. §. 1. Quoad Matrimonia fide-
 »lium sola Ecclesia, & non Magistratus civilis po-
 »test statuere leges & impedimenta circa Matri-
 »monium, can. Euphemium 2. q. 3. Cap. 1. De
 »sponsal. Cap. Tuam, De ordine cognit. Ratio est,
 »quia hoc ipso, quod contractus Matrimonii in-
 »ter fideles fit elevatus ad rationem Sacramenti,
 »est sacer, ergo subductus est potestati laicali, ad
 »eum modum, quo ordinatus sacris eximitur à
 »potestate laicali. Nec obstat, quod in Gallia Prin-
 »cipes

Parochia
in Hol-
criptam
atrimo-
s coran-
racta, vi-
2. cap. 4.
im Pon-
oda inde
quando
rocho &
qui vices
norium
tā tamē,
pe adhi-
si Paro-
teat, ita
etu abit
ssus.
suprà

ges regii sanguinis non possint sine consensu
regis validè contrahere Matrimonium, nam, si
est, fit ex approbatione Ecclesiae. Videri pos-
sunt Pont. I. 6. c. 1. & 2. & Delb. c. 8. d. 20. f. 1. &
ubif. 4. percurrit multas leges civiles circa ef-
ficialia Matrimonii, probatque esse irritas.

autem q. 9. f. 1. recte rejicit Sanch. & alios,
quiputan Principes infideles posse circa Matri-
monia fidelium constituere impedimentum.

Obj. Contractus Matrimonii pertinet ad Jus
naturæ, ergo potest illud contrahere, qui à na-
turali nullum habet impedimentum, ergo nequiu-
m potest ecclesiastica potest inducere aliud
impedimentum. R. Pertinet ad Jus naturæ, non
præceptivum, sed permissivum, quamvis au-
tem potestas humana non possit præcipere,
quod Jus naturæ prohibet, aut prohibere, quod
præcipit, tamen potest libertatem naturalem
modificare, v. g. prohibendo hoc, quod seclu-
scans & circumstantiis simpliciter liceret.

§. 2. Solus Papa vel Concilium generale, non 514.
autem Episcopi possunt ejusmodi impedi-
menta inducere, Pignat. tom. I. conf. 151. n. 19. Ar-
tol. 7. c. 29. Avers. q. 9. f. 2. dicens nunc esse
conatum, quamvis enim Episcopi olim constitue-
nta impedimenta, tamen potestas illa nunc est
reservata Papæ, ex consuetudine saltem, Sanch. I.
d. 1. n. 9. Pont. I. 6. c. 1. n. 12. Ex hoc autem,
quod Ecclesia possit nova impedimenta induce-
re, non ideo potest formaliter immutare insti-
tutionem Christi, uti explicavi I. 6. p. 1. n. 17.

§. 3. Quoad Matrimonia infidelium, posset 515.
Magistratus civilis five fidelis, five infidelis,
constituere impedimenta, uti possunt circa alios
contractus civiles, S. Th. Sot. Bellarm. Sanch. d. 3.

n. 5. Pont. n. 2. Hinc infert Avers. si infideles contraxissent contra leges Principis sui , & converterentur, debere separari , nisi iterum contrahant secundum leges Ecclesiæ.

516. §. 4. Magistratus civilis nequidem potest imponere pœnam illis , qui v. g. sine consensu parentum, vel cum aliquo extraneo contrahunt: & si volens adjuvare prohibitionem Ecclesia imposuerit pœnam illis , qui cum hoc vel illo impedimento contrixerint, non potest pœnam tamē exigere , si Ecclesia in tali impedimento dispensarit, quia tum nulla culpa est sic contrahere, ergo nec debetur pœna , sed impeditur libertas Matrimonii , quod prohibet Ecclesia, Delb. d. 19. f. 9. Recte tamen notat Pont. c. 2. n. 5. & Avers. Magistratus civiles posse ponere leges circa accessoria Matrimonii , uti circa arrhas, sponsalitiam largitatem , dotem , donationes inter conjuges , successiones &c. hæc enim non pertinent ad substantiam Matrimonii, quæ sola sacra est, Delb. d. 20. f. 1. n. 12.

517. Q. 70. An per consuetudinem possit induci novum, vel abrogari antiquum impedimentum Matrimonii. R. Quid sit consuetudo , quandonam habeat vim inducendi vel abrogandi legem insinuavit. i. à n. 570. Hic addenda sunt sequentia :

§. 1. Per consuetudinem potest induci vel abrogari lex aliqua ab Ecclesia lata , Cap. fin. De consuet. Suar. De Leg. tr. 2. c. 49. n. 27. adeoque possunt impedimenta aliqua dirimentia Matrimonii vel induci , vel abrogari per consuetudinem , Less. in auctario v. Praescriptio casu 5. Syrinus in suppl. q. 50. a. un. concl. 7. Duo tamen requiriuntur , imprimis ut hæc consuetudo rationabilis: deinde , ut sit legitimè , sive justo &

præ-

prescripto tempore servata , ut̄ notant omnes.
§. 1. Secundum Ponitum I. 6. c. 5. à n. 2. & 518.
Dejusl. I. 2. c. 6. dub. 18. n. 45. consuetudo
contra legem dicitur rationabilis , quæ alias se-
mat illâ lege , quam everit , non continet tur-
pitudinem aut deformitatem contra legem di-
vinam vel naturalem , vel rationis æquitatem ,
consuetudo enim non præscribit Juri divino vel
naturali.

§. 3. Laym. I. 1. tr. 4. c. 24. n. 6. ex communi 519.
dicit ad præscribendum contra legem civilem
requisiri annos 10. contra ecclesiasticam , 40. Ca-
hyp. tr. 3. d. 3. p. 1. §. 2. n. 5. citans multos , di-
citat in omni lege sufficere decennium , quia tan-
tum requiritur longum tempus , sed decennium
in iure est longum tempus , ergo. Concedit ta-
men ad præscriptionem contra Ecclesiam requiri
40. annos : consuetudo autem abrogans legem
ecclesiasticam , secundum ipsum , potius est in
favorum Ecclesiae , & perficitur 10. annis : Idem
finit Leff. I. 2. c. 6. dub. 14. & Gran. dicens cum
Ponit c. 5. n. 3. aliud esse loqui de consuetudine ,
aliud de præscriptione.

§. 4. Caj. Sanch. Salas, Sot. Abb. Roch. Silv. Laym. 520.
Ips. in I. 2. d. 177. n. 64. notant , hoc esse dis-
crepamen inter consuetudinem & præscriptionem ,
quod consuetudo non requirat initio justum ti-
tulum , imò non possit incipere bonâ fide , primi
nam semper peccant contra legem scriptam ,
unde , quod consuetudo legem vincat , non ha-
bet ex virtutute propria , sed ex consensu Princi-
pium tacito vel expresso , ex quo superveniente
titus efficitur licitus , & mala fides purificatur ,
tacite autem consentire videtur & approbare (si
cum resistat , nunquam prævalet consuetudo) si

346

sciens populi morem , cùm possit prohibere vel
dissensum declarare , longo tempore tolerer , &
Th. Med. Silv. Salas : Non requiri autem scientiam
specialem Principis vel Papæ) sed sufficere con-
sensum generalem seu legalem traditum in Jure
Cap. fin. de consuet. ubi dicitur , consuetudinem
rationabilem decennio durantem prævalere ,
quæ dispositio Juris , est consensus legalis sive
generalis omnis Principis) docent Azor addu-
cens Roch. & Covarr. item Sanch. I. 7. d. 4. n. 11.
Suar. Cón. Leff. I. 2. c. 6. dub. 14. n. 45. Castrop. tr.
3. d. 3. p. 2. §. 4. n. 3. Mald. Avers. q. 9. f. 3. & Gob.
vocat probabilem , licet contrarium putent alii
cum Pontio c. 6. E contrâ præscriptio introduci
non potest , nisi actibus à principio justis & bona
fide , uti dixi l. 3. p. 2. n. 480. cùm enim hec à
vero domino dominium auferat solâ concessio-
ne legis , ut contentiones vitentur , si quis malâ
fide inciperet possidere , iniquum esset legem tali
concedere dominium rei.

521. §. 5. Impedimenta Matrimonii , quæ sunt
Juris divini vel naturalis , non vincit consuetu-
do ; Nec etiam ea , quæ sunt Juris divini impe-
dientia tantum , & Juris ecclesiastici dirimentia ,
quia hoc ipso , quod Deus & Ecclesia directè sem-
per vetent talia Matrimonia , præsumendum est
illos nunquam in ea consentire : Et tale quid est
votum continentiae , & maximè solennis , Gob.
tr. 9. à n. 41.

522. §. 6. Nav. Suar. Laym. I. 1. tr. 4. c. 24. n. 12. r.
ctè docent nullam legem humanam esse , que
contrariâ consuetudine tolli non possit , quid
quid contradicunt Az. excipiens eas , que ex le-
gibus divinis vel traditione Apostolorum deduc-
euntur , & in eis fundentur , & Zypcius excipiens

ibere vel
eret, &
cientiam
cere con-
in Jure
rudinem
evalere,
galis five
or addu-
4. n. 11.
Laf trop. tr.
3. & Gob.
utentali
introduci
s & bona
m huc à
oncellio-
uis mala
egem tali
quæ sunt
onsuetu-
ni impe-
rimentia
rectè sem-
indum est
e quid est
nis, Gab.
n. 12. re-
fe, qui
, quid
quæ exle-
um dedu-
excipiens
prz

terea eas leges, quæ singulis annis repetuntur in Bulla coenæ: valētque doctrina Laymanni, nam circa leges infirmantes contractum, v. g. solennitatem requisitam, personæ ex lege humana inhabilitatem &c. Gloss. Suar. Salas, Sanch. in 3. p. t. 2. d. 30. dub. 1. concl. 6. Pont. I. 5. 19. n. 3. Et quamvis consuetudo à lege prohibatur ac reprobetur, vim tamen habet prædicto tempore eam abrogandi, i. Si mutentur, aut superveniat nova causa à legislatore non invisa. 2. Si legislator conscientius consuetudinis suorum non prohibeat, vel dissensum non intendat per præscriptum tempus, Laym. Pont. c. 11. 9. Sanch. Cón. concl. 4. n. 14. Corarr. I. 3. Vari. 11. 13. n. 4. dicens hanc opinionem esse communem.

§. 7. Consuetudinem habere vim circa im- 523.
pedimenta Matrimonii inducenda, colligitur
a Cap. 1. & Cap. Super eo, De cognat. spirit. ubi
negatio erat, an valeret Matrimonium inter
duorum compatrium filios, & dicitur, De his te
nam consuetudinem tuæ Metropolitane Ecclesiæ &
duorum circumpositorum exquirere &c. similiter ha-
bitur Cap. Quod dilectum, De consanguin. Posse
autem etiam per consuetudinem abrogari im-
pedimentum aliquod Matrimonii, docent
Sanch. Cón. Pont. Laf trop. Avers. Krim. num. 1844.
quamvis lex etiam generaliter tales consuetu-
dinem improbet. Excipiunt, si lex tales con-
suetudinem vocet, v. g. abusum aut corrupte-
lum: sed iterum limitant, nisi nihilominus le-
gislator postea sciens & videns eam introduci,
scire approbet, tum enim de novo vult, aut
permittit, ut valeat, sicque definit esse corru-
ptula; notantque Sanch. & Krim. à n. 1257. tum
tantum

tantum ejusmodi consuetudinem non esse corruptelam , si per circumstantias ita justificetur, ut hic & nunc meritò præcipi posset , ideoque multò magis per nullam consuetudinem , qua plus nocet bono communi quam profit , nullam legem etiam humanam tantum abrogari posse, quia irrationalis est, & manet corruptela. Ex dictis,

§ 24. §. 8. Colliguntur multa , de quibus alii suis locis dixi, v.g. per consuetudinem, quamvis communissima sit & longissima, non justificari, 1. usuram : 2. simoniam : 3. violationem immunitatis Ecclesiasticæ : 4. retentio nem plurium Beneficiorum ecclesiasticorum fine dispensatione ex causa , si singula sufficiant ad plenam sustentationem &c. Ratio patet ex dictis.

§ 25. Q. 71. Quid dicendum de illo , qui Matrimonium contrahit invincibiliter ignorans impedimentum dirimens, quod habet. Rz. Ignorantia illum excusat, ut non peccet, nihilominus Matrimonium est invalidum , non aliter, ac si impedimentum fuisset cognitum, quia, quamvis ignorantia excusat, ubi lex est prohibens tantum, non tamen excusat, ubi est irritans. Nec refert, quod impedimenta aliqua videantur habere rationem penæ, uti impedimentum criminis, pena autem secundum sententiam communem non incurritur , ubi adeat ignorantia illius invincibilis nam impedimenta illa , censi non debent primi & principaliter penæ , uti dicitur num. 642.

§ 26. Q. 72. An leges humanæ constituentes impedita dirimentia, absolute obligent in omni casu. Rz. affirmativè. Hinc i. si quis cognovit sororem spo-

esse cor-
stificetur,
m , que
fit , nul-
abrogari
corrupe-
ibus alibi
a , quam-
on justifi-
violation-
retentio-
icorum si-
sufficien-
o patet ei
trimonium
ation dimi-
n excusat,
onum est
imentum
rantia ex-
on tamen
d imp-
onem per-
na autem
on incur-
vincibilis
ebent pri-
ti dicetur
impedimen-
t. R. affir-
rem spon-
sa non est capax exercere charitatem ineundo

titur , & Superiores dispensare nolint , ex nul-
causa vel metu potest sponsam suam ducere ,
cum ea sic consummare Matrimonium . 2. Si
quis etiam per Judicem cogatur ducere consan-
guineam suam , non poterit Matrimonium il-
lud consummare ex quocunque metu etiam
mortis certò inferendæ , Sanch . I . 7 . d . 5 . num . 4 .
aut De legibus , I . 5 . c . 22 . à n . 9 . Côn . d . 30 . dub .
an . 20 . Lef . in auft . v . Matrimonium , cas . 17 . Avers .
q . f . 5 . & q . 6 . f . 2 . Carden . in I . crisi d . 62 . c . 4 .
nobatur , nam licet vis & naetus possint excu-
siat transgressione vel observatione præcepti
telestastici , tamen eum , qui inhabilis est , non
reddere habilem ad contrahendum , si
cum omnimoda ignorantia me habilitare non
poterit , secundum dicta n . 315 . multò minus
neus , adeoque talis Jure naturæ tenetur absti-
nere a copula , utpote fornicaria , cum inter eos
nullum sit Matrimonium . Ratio à priori est ,
qua inhabilitas antecedenter nascebatur à lege
voluntate Superioris , quem mea causa vel
neus non attingit , sed me solum , ideoque eti-
me solum excusare potest à peccato , si quan-
tum in me est , contraham externè ad vitandam
mores intendens non consummare , nisi post
dispensationem & novum contractum , quia ta-
cunda vel metus facere non potest , ut Matri-
monio non subsistente copula mihi sit licita .
Obj . 1. In primo casu cognitæ virginis præ-
ter lex , saltēm charitatis , respectu sponsæ ,
cedere debet lex impedimenti . In secundo
casu prudenter præsumimus de benigni-
tate Ecclesiæ , quod non velit , ut lex sua obliget
in certo periculo mortis . R . ad I . n . anteced .

Matri-

11101.
ELI
CROIX
VII.

Matrimonium, cum ad hoc sit inhabilis, leges autem non ligant eos, qui non sunt capaces ejusmodi vinculi legum. Ad 2. n. aff. 1. quia habet se sicuti lex inhabilitans Sacerdotem ad Matrimonium, quæ nullum casum excipit. 2. Persuasio communis, & constans usus Ecclesiaz interpretatur legem illam sine ulla exceptione, quis enim audivit unquam aliter factum esse? Et quanta oriretur turbatio in populo, si aliter fieret? Item quam facile quererent homines prætextum ejusmodi formidinis? Ergo moraliter certum est, & omnino necessarium fuit legem illam esse sine ulla exceptione. 3. Trid. sess. 25. can. 9. De Sacram. Matr. absolutè & sine exceptione definit, si quis dixerit Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solenniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto.... anathema sit.

Obij. 2. Saltem lex de assistentia Parochi non obligabit, si alio modo publicè ineatur Matrimonium, cessat enim tum finis legis, qui erat evitatio clandestinitatis. R. n. aff. nam falso supponitur, quod hic sit adæquatus finis illius legis, nam fuit etiam uniformitas operandi, dum celebraretur hic contractus, ideoque dictum est. 1. à n. 868. cessante fine legis in aliquo particuliari, non ideo cessare finem adæquatum vel obligationem legis respectu illius, hinc autem etiam specialis ratio fuit præcipiendi illum determinatè modum publicitatis, ne, si id relinqueretur arbitrio cuiusque, confusiones & fraudes committerentur. Quod autem etiam circa reliqua impedimenta nunquam cesseret finis adæquatus legis ea imponentis, fusè demonstrat Card. suprà à c. 3.

Q. 73. An valeat Matrimonium initum cum impe- 527.
 mento, quod probabilis opinio dicit non esse impedimen-
 tum. P. §. 1. Causa Matrimonii est favorabilis,
 Cap. fin. De sentent. & re judic. hinc censeri debet
 validum, si probabile sit validum, vultque
 Ecclesia favere Matrimonio, censendo illud va-
 lidum, quoties juxta probabiles rationes con-
 trarium est, Viva in propos. ab Inn. XI. damnatas,
 cum eo DD. communiter.
 § 2. Si probabilis opinio dicebat non esse 528.
 impedimentum, Papa autem vel Episcopus po-
 de declaret, aut testes convincant tum adfuisse
 impedimentum; si fuerit questio Juris & talis
 materia, in qua posset Ecclesia dispensare, Ma-
 trimonium valet, quia pro tempore, quo con-
 tahabatur, Ecclesia dispensabat, uti colligitur
 in dictis hic n. 40. & l. 6. p. 1. à n. 112. & 117.
 authenticis Carden. & Gorm. De Sacram. n. 321.
 dispensatio ulterior est, quia lex non erat tum in
 vigore recepta, ergo ipsa debebat censeri
 non esse tum impedimentum. Si autem fuerit
 error facti, v. g. quia putabatur non esse consan-
 guinitas, cum tamen esset, plerique cum Gorm.
 110. dicunt Matrimonium non valere, quia
 secundum dicta l. 6. p. 1. n. 118. ubi non est er-
 ror communis, sed privatus paucorum, Eccle-
 sia quamvis posset, non supplet, nec dispensat:
 dicunt tamen videri dicenda n. 535. Quod si
 aliqua communitas falso putaret Trid. non
 esse in sua Parochia promulgatum, atque ideo
 absunt Matrimonia clandestinè, probabile
 est, quia secundum dicta l. 6. p. 1. n.
 118. error communis videtur esse sufficiens ti-
 que ad tribuendum jus in ordine ad ita validè
 trahendum, Gob. tr. 9. n. 377. & tr. 10. à n. 744.

§. 3.

529. §. 3. Quamvis agatur de impedimento, in quo Ecclesia dispensare non potest, si Matrimonium sit initum secundum opinionem probabilem, certum videtur, quod Ecclesia habeat protestatem judicandi de valore vel invaliditate talis Matrimonii, quia sicuti similis contractus civilis certo continetur intra spharam jurisdictio-
nis civilis, ita matrimonialis intra spharam ecclasticae; & ideo in consultatione circa Matrimonia infidelium respondit Urban. VIII. procedi posse secundum opiniones verè probabiles, & favorabiliores Barbaris, uti testantur Carden. & Gorm. n. 323.

530. Q. 74. Quid dicendum sit de illo, qui contrahit sciens vel dubitans de impedimento dirimente. R. §. 1. Si sit infidelis, seu nondum baptizatus, & impe-
dimentum sit Juris ecclesiastici tantum, v. g. consanguinitatis vel affinitatis extra primum gradum, Matrimonium illorum post conver-
sionem & Baptismum censeri debet validum, quia tempore infidelitatis non erant subjecti Ec-
clesiae, ergo nec tenebantur ejus legibus. Aliud est, si impedimentum fuisset Juris naturalis, und
si fuissent consanguinei in primo gradu, tum enim Matrimonium nullum esset, quia lege na-
turali tum obligabantur. Idem est, si fuisset Ju-
ris divini, v. g. ligamen, tum enim sola prima uxor esset retinenda, quam solam validè duxi-
set, Spor. n. 251.

531. §. 2. Si fidelis contrahat, certo putans ad-
se impedimentum dirimens, quamvis tale non
subsit, Silv. Ang. Nar. Sot. Cōn. Pont. I. 4. c. 23. Spor.
n. 233. & alii dicunt contrahere invalidē, quia
ita putans se tale impedimentum habere non
potest absolutē & efficaciter consentire in Ma-
trimonio.

matrimonium , cùm apprehendat illud sibi híc & nuncesse impossibile. Contradicunt Ledesm. Con- ian. Rosell. aliisque cùm Sanch. I. 2. d. 33. Lugo in Resp. mor. I. 3. d. 16. n. 13. & 36. & colligunt ex Cap. 1. De sponsal. in 6. & ex Clement. un. De anguin. quia prævalere potuit intentio gene- ralis faciendi , quod potest , secundum dicta I. 6. p. 1. à n. 69. Aversa q. 11. f. 2. rectè tenet cum pri- ma sententia , si absolutè putet subesse impedimen- tum , si autem potest posse non subesse , aut non obstante fortè posse validè contrahi , in- undáque facere , quod potest , validè contra- hit , est enim habilis , & hæc intentio prævalet : tamen sic contrahens peccat mortaliter , sal- tem quia contravenit præcepto gravi de non contrahendo cum impedimento.

§. 3. Ledesm. Sanch. Hurt. Fill. Dian. Perez, Di- 532.
uf. Gh. tr. 9. n. 60. negant eum peccare peccato sacrilegii , qui Matrimonium etiam scienter ita invalidè contrahit cum impedimento dirimen- te , quia cùm ibi nec Sacramentum , nec aliquid sacrum ponatur , non apparet , in quid redun- daret irreverentia in rem sacram ad sacrilegium requista : sed probabilius contradicunt Cón. Lugo. Avers. q. 9. f. 5. quia hoc ipso , quod quasi tunc tanquam Minister ponere contractum Matrimonii , facit rationem Sacramenti à Chri- sto annexam esse irritam , ergo satis gravis irre- ventitia refunditur in auctorem Sacramenti , uti si quis vellet baptizare , & uiteretur vino , quam- non nullum poneretur Sacramentum , attamen est factilegus. Peccat præterea talis specialiter contra illam virtutem , ob quam positum est hoc vel illud impedimentum , v. g. peccat con- tra virtutem religionis , qui contrahit cum voto

Thos. VIII.

Z

solem-

354

solenni , & ita de aliis , Perez d. 21. f. 2. An au-
tem peccet , qui metu gravi coactus , ita contra-
hit , dicam n. 660. Quam verò pœnam incurat ,
qui ita scienter & malitiosè contrahit cum im-
pedimento dirimente , dicam à n. 807.

533.

§. 4. Qui contrahit cum dubio de impedi-
mento , contrahit validè , si impedimentum
non subfit , quia æquivalenter habet consensum
sub conditione , si potest , si est habilis , ergo si
impedimentum non aderat , consensus erat ab-
solutus. Quòd si dubium sit vincibile , peccat
mortaliter contrahens ante solutam dubium ,
quia exponit Sacramentum periculo nullitatis ;
hinc tenetur saltem sub conditione petere di-
spensationem , si impedimentum subfit : si poft
inquisitionem maneat dubium , & vinci non
possit , Lef. in auct. v. Matrimonium cas. 10. Cofr. p.
tr. 1. d. 3. pu. 8.n. 18. cum plurimis aliis putant
adhuc peccare , si fine dispensatione condicio-
nata contrahat , quia adhuc manet periculum
nullitatis : & hæc sententia tutior est ac in praxi
fiuadenda. E contrà Th. Sanch. I. 8. d. 6. num. 16.
Joannes Sanch. Caram. Tambur. Sporer suprà Gob. tr. 9.
n. 62. Carden. Krim. à n. 2436. Rosmer probabili-
ter dicunt non peccare , quia pro libertate est
possessio , certum enim est eum licite contrahe-
re , qui non impeditur , ergo cùm tantum dubi-
tetur de impedimento , possessio non est pro im-
pedimento , ergo résolvere se potest sibi hic &
nunc esse licitum contrahere ; fatentur tamen
teneri alterum monere de hoc dubio , ne hic ex-
ponatur periculo gravium incommodorum : Et
si postea innotescat impedimentum , petendam
esse dispensationem.

534.

§. 5. Cùm sit opinio communiter recepta

unquam probabilis, v. g. quod patrinus non contrahat impedimentum, si physicè non ranguit baptizandum vel confirmandum, si quis plenè proberet, se non attigisse, non indigeret dispensatione, quia dubium impedimentum, saltem si sit dubium Juris, non est impedimentum, sed omnino tollitur ab Ecclesia, & in dubio, an ejusmodi casus indigeat dispensatione, suspendendum est non indigere, uti dictum est I. 1. 1818. Si autem semiplenè tantum proberet, indigeat dispensatione, quia favet illi sola probabilitas facti, cum qua non solet supplere, neque pro valore decernere Ecclesia, requirens certitudinem facti, Carden. in 2. crisi. diss. 2. à n. 629.

§. 6. Huc pertinet solutio sequentis casus: 535. Catharina uxor Sempronii, eo tempore, quo concepit Cajus, sàpe coivit etiam cum Titio adultero; Si Cajus ex Titio sit conceptus, est dura, quam Cajus nunc vult ducere, in primo gradu affinis. Queritur, an Cajus debeat censei impeditus, & indigeat dispensatione. 12. neutrè, quia eum sit conceptus stante legitimo Matrimonio, est præsumptio Juris pro honestate & legitimitate, contra quam prævalere non possunt alia præsumptiones facti, uti optimè decuit Sperell. decis. 174. adeoque pro certo habetur, quod Cajus natus sit ex Sempronio. Quid si supponamus remanere dubium, ex quo concepus sit, putant aliqui opus fore dispensatione, quia licet Ecclesia, quando est dubium, quod solvi non potest, non agnoscat impedimentum, sed tollat, si forte subsit, uti dictum est n. 534. tamen id non tenet in dubio, quale hic est, si enim postea erumperet impedimentum, deberet Matrimonium revalida-

356

ri, ergo signum est, quod Ecclesia ab initio non dispensaverit, sed fuerit & transierit invalidum. Nihilominus Carden. a. n. 525. dicit, quando in quæstione facti ex conjecturis utrimque probabilibus resultat purum dubium omnino invincibile, hoc non obstat contrahendo Matrimonio, quia etiam hic, dum impedimentum est in statu puri dubii invincibilis, videtur, quod possessio sit pro liberate, ut cum communis Sanch. I. 8. d. 6. num. 18. Et Cardenæ consentient J. Sanch. d. 43. n. 44. Burgh. cent. 3. cas. 100., & textus aliquos faventes referam n. 536. Videri etiam potest Zacharias l. 1. tit. 5. q. ult. ubi examinat, si mulier, quæ statim ab obitu viri nupse alteri, 9. mensium spatio pariat, cuius mariti proles censeri debeat. Quid autem dicendum sit, si vultus prolis majorem similitudinem habeat cum uno eorum, qui cum eadem muliere coierunt, quam cum altero, examinat idem Zach. q. 4. & certum videtur, quod hoc signum sit absolute fallibile, potest enim provenire à phantasia solius matris.

536. §. 7. Huc etiam pertinet solutio sequentis castis: Dubitatur, an non proavus Titii, & proavia Caja fuerint frater & soror: Causa dubitandi est, quia sciuntur fuisse ex eadem villa, & habuisse idem cognomen. Si fuerint frater & soror, nepotes illi, qui nunc volunt contrahere, sunt consanguinei in quarto gradu: si autem Titius & Caja fuerint patrueles tantum, aut aliter agnati, nullum inter jam contracturos subest impedimentum. Hoc dubium jam solvi non potest, neque ex memoria vel scientia hominum, neque ex libro baptismali vel aliunde. Queritur, an censeri debeat impediti, aut quid agen-

gendum sit. Rz. Putarunt aliqui censeri posse nullum subesse impedimentum, quia Jus Cap. lat. De test. & attest. requirit, ut clarâ computazione distinguantur singuli gradus ex utroque sacre & Cap. Tu nos. De consang. & affin. statuit, ut incipiatur à stipite, distinguendo gradus nominibus propriis vel æquipollentibus designando personas, quod hic fieri non potest, ergo in hoc casu Ecclesia non agnoscit impedimentum. Deinde secundum dicta n. 527. coniugum multum favoris habet: præterea in obseruant favendum libertati, libertas omnibus rebus favetur s. f. ff. De Reg. Juris, Reg. 122. & Reg. 20. Quae dubia interpretatio libertatis est, secundum unum respondendum erit. Oppositum putavi intendum, quia dato, quod in vero utrumque dubio impedimenti, si dubium solvi non posse, Ecclesia non agnoscat impedimentum, tandem casus hic non videtur habere ejusmodi dubium, quia est positiva probabilitas & admodum magna præsumptio pro impedimento, pro ratione autem impedimenti nulla est positivatio, hinc judicavi petendam esse dispensationem, si contrahere vellent: Unde universitas,

§. 8. Quando præsumptio stat pro impedimento, quamvis videatur aliquo modo dubium, illicitum est sine dispensatione contrahere, uti fatentur communiter omnes cum locch. & Krim. n. 2438., v. g. qui scit se cum sorore Berta habuisse copulam intra vas, & dubitat, an intra vas seminârit, contrahere non possit cum Berta, nisi dispensatâ affinitate, quia non in tali actu communiter fiat seminatio intra vas, præsumitur etiam jam facta esse, nec

pro opposito habetur prudens argumentum.

§. 9. Ex dictis n. 534. sequitur , quamvis probabilius sit impedimentum Juris ecclesiastici subesse , si probabilè sit non subesse , posse Matrimonium iniri sine dispensatione , quia Ecclesia tum tollit impedimentum , si sub sit , *Sanct. I. 8. d. 6. n. 18. Sperell. decis. 119. n. 57. & decis. 175. n. 89.* E contrà , si sit impedimentum , in quo Ecclesia forte dispensare non potest , secundum dicta n. 533. in praxi petendam esse dispensationem , ne Sacramentum exponatur periculo invaliditatis , tum enim declarabit Ecclesia , quid fieri debeat : His non obstantibus docet *Dicast. De Bapt. d. 1. n. 208.* pro Matrimonio licet contrahendo satis sequi opinionem tantum probabilem , etiam si agatur de impedimento per Ecclesiam non dispensabili. Idem tenet *Gorm. De Sacram. n. 323.* ubi ex *Cardena* refert in consultatione , an infideles conversi tenerentur stare primis Matrimoniis , an vero possent è mulieribus secum baptizatis accipere , quam vellet , *Urbanum VIII. respondisse* , Matrimonia illa contrahenda esse regulariter secundum opiniones verè probabiles & favorabiliores eis Barbaris. *Ilsung. tr. 1. d. 1. n. 77.* docet , quandoque licere contrahere , licet non sit certus valor , nempe si obligatio procurandi certitudinem esset obnoxia plurimis scrupulis vel gravissimas difficultates afferret : possuntque videri dicta l. 6. p. 1. n. 119. Quid agendum sit , si post contractum Matrimonium superveniat dubium de illius valore , dixi à n. 291. An autem rationabiliter dubitans de impedimento impotentiae , possit inire Matrimonium dicetur n. 795. si dubiterur , an impotentia præcesserit vel secuta sit , an tum

tran-

ram si possit ad alias nuptias, item si dubiteretur, in impotentia sit naturalis an accidentalis &c. dicam n. 802. An contrahere liceat, si dubite-
re de vita prioris conjugis, dicam à n. 672.

Q. 75. Quomodo practice sit procedendum, quando 539.

mutatur impedimentum, vel oritur prudens de eo su-
m. 8. §. 1. Sponsi post sponsalia intelligentes
habere impedimentum dirimens, tenentur
defilere à nuptiis, donec dispensationem obti-
merint: si tamen aliter non possent effugere in-
genem infamiam, possent pergere, non simu-
lando se consentire, sic enim mentirentur, sed
consentiendo, quantum possunt, nam in tali
necessitate Ecclesia non prohibet, ut contrahant,
quantum possunt, nec per hoc formaliter sinu-
lant administrationem vel susceptionem Sacra-
menti, ut explicatum est, l. 6. p. 1. n. 162. Ma-
trimonium tamen illud non valebit, quia secun-
dum dicta n. 526. manet inhabilitas. Itaque ta-
nis debebunt habere animum non consumman-
ti, priusquam obtinuerint dispensationem, &
Matrimonium revalidarint, Sanch. Perez, Gob. tr.
n. 256. & 550.

§. 2. Quid facere debeat Parochus, si sciatis 540.

contrahentes habere impedimentum, & tamen
per Episcopum cogatur assistere, dixi n. 485. Si
autem Confessarius advertat poenitentem bona
fide contraxisse cum impedimento, & adhuc ig-
norare illud, tenetur, per se loquendo, cum ad-
monere, ut materiales etiam fornicationes im-
pedit, si nempe sit spes, quod sint abstenturi à
populo: E contraria si advertat istos conjuges esse
a morte invincibili, ac moraliter certo judicet
eis, si rescirent impedimentum, tamen perre-
ciros in usu Matrimonii, tenetur tacere, donec

Z 4

obti-

obtinuerit dispensationem, ut curet revalidari, quia melius est permettere peccatum materiale, quam esse causam vel dare occasionem peccati formalis, ut dixi l. 6. p. 2. n. 1758. & confirmat Avers. q. 21. s. 3. ex Cap. Quia circa, De consanguinitate, ubi dicitur, *dissimilare poteris, ut remaneant in copula sic contracta*, cum ex separatione videas grave scandalum immittere. Nec obstat, quod qui ita animo comparatus est, ut non desisteret ab uso Matrimonii, si resciret Matrimonium suum esse nullum, non videatur dispositus ad observanda omnia Dei præcepta, adeoque nec dispositus sit ad absolutionem, nam hoc verum est, si ita comparatus sit ex actu voluntatis præsente vel prærito habitualiter perseverante, non autem, si ita comparatus sit ratione actus tantum conditionate futuri, quia non ideo nunc est, sed tantum esset malè dispositus, si resciret, ergo non ideo jam est, sed tantum esset indispositus; & id patet in aliis exemplis, nam multi non sunt ita animo comparati, ut abstinerent à peccatis, si essent lento igne torquendi, & tamen nunc dispositi sunt ad absolutionem, quando de facto nec habitualiter, nec actualem habent comparationem animi ad peccandum, licet pro tali circumstantia habituri essent: imprudentia autem esset illis talia proponere, & sic tentare ac inducere in peccatum.

541. §. 3. Quamvis prævideatur, quod monitus sit profutura, si tamen conjuncta sit cum gravissimo incommodo alterius, v. g. prolium, Confessarius non tenetur monere, sed potest permettere eos in bona fide, Gob. à n. 57. iterumque n. 111. & Spor. suprà. Quod si aliud malum non timeatur, quam præcisè divortium, quod alter con-

conjux & gr̄ē est laturus, Gob. n. 115. dicit esse manifestandum, quia minus malum est tristitia unius, quam continuatio fornicationum materialium: si tamen simul redundaret infamia in conjugem alterum, filere posse; si autem Matrimonium tale vergeret in grave damnum publicum, teneretur monere, quia publicum bonum prevalere dicit privato. Gob.

§. 4. Quando Confessarius dubitat, an sua admonitio sit profutura an obfutura, si Matrimonium necdum contractum est, communiter consultius est impedimentum detegere, dummodo sit aliqualis spes, ut poenitens defisstat vel dispensationem petat: si Matrimonium sit contractum, conferri debent inter se spes & timor danni, idque eligendum, quod praeponderat: si autem discerni non possit, quid praepondereret, minus est filere, donec Confessarius ipse dispensationem conjugibus obtainuerit, aut poenitens fuerit disponendus ad audiendam monitionem: quod si dispensatio brevi obtainenda esset, moneri posset, quia spes magna est tantisper absentrum ab usu Matrimonii, & quamvis adhuc adsit periculum, tamen videtur praepondere certa scientia, quod saepe fornicationes materiales sit facturus, quam incertus timor, quod aliquas formales facturus sit, Gob. n. 75. & 113.

542.

§. 5. Si poenitens dubius de valore sui Matrimonii interroget, Confessarius, per se loquendo, tenetur dicere veritatem: an autem possit aliquando dissimulare, dixi l. 6. p. 2. n. 1759. Quidquid sit de obligatione respondendi, plus non respondeat, quam interrogetur, nam recte docunt Tam. & Gob. n. 66. posse dissimulare veritatem verbis eludere, si gravissima mala im-

Z 5

mine-

minerent ex clara veritatis manifestatione.

§44. §. 6. Si conjux confiteatur se carnaliter peccasse cum non conjugé , appromisso illi Matrimonio , communiter spes est , quod profutura sit admonitio , hinc Confessarius debet monere , ut eum animum dimitrat , eo quod Matrimonium illud futurum sit invalidum ob impedimentum criminis , Gob. n. 107.

§45. §. 7. Quamvis Confessarius sciat Matrimonium esse nullum ob impedimentum dirimens , si tamen causas justas habeat hoc tacendi , & posnitens pergit invincibiliter ignorare impedimentum , tenetur illum obligare ad reddendum debitum , si forte illud neget ex odio vel averse-
ne , aut quia vovit castitatem , dicendo conju-
gem teneri reddere debitum justè petenti , quia
tenetur obligare ad peccatum materiale , quan-
do aliter evitari non potest formale , actio enim
illa tum propriè non est peccatum , sed omnino
est licita , Sanch. Fill. Cón. aliisque multi cum Gob.
n. 100. contra Sot. Bonac. & alios.

§46. §. 8. Quamvis manifestando impedimen-
tum nullo modo manifestetur peccatum , si ta-
men cedat in damnum illius , ex cuius confessio-
ne hausta est illius notitia , taceri debet , quia
alioquin confessio redditur odiosa , Gob. à n. 110.

§47. §. 9. Si Cajus adductus in suspicionem for-
nicationis commissæ cum consanguinea Bertz,
quam volebat ducere , negarit primum , sed post-
modum fassus sit cum juramento & coram testi-
bus , nunc autem iterum neget & dicat , se esse
inductum ad hoc jurandum : Lugo in Resp. mor.
I. 1. dub. 41. dicit Episcopum vel Parochum ei
credere non posse , nisi sufficientibus indicis
probet falsitatem suæ confessionis , quia con-
fessio

felio extrajudicialis probat contra consitentem, donec de ejus errore constet, uti docet Melchior apud Lugonem suprà: hinc Pontius l. 5. c. 3. n. 1. ait; si contrahentes opposito per unum tamen impedimento & non probato, primum confessi sint impedimentum & postea negaverint, standum esse primæ confessioni, nisi probent secundam esse veram: Similiter Sanch. l. 3. c. 15. n. 6. dicit, eoncubinarium non potuisse docere concubinam, qui fassus erat Parocho interroganti, quod vivente primâ uxore cognovit concubinam datâ fide Matrimonii, si uxor noceretur, quamvis postea id negârit, audiens deimpedimentum dirimens.

§. 10. Si populus missit de impedimento 548.
inter contracturos, videndum, ex quo fundamento id fiat, nam si tantum est rumor vulgi in certo authore, communiter nihil subest, iteque manet contemnendus, si autem sit factum communis, huic tribuendum est aliquid; atamen rectè notat cum communi Sperell. decis. 173. ad famam, quæ probet vel attendi debeat, inquiri, ut sit non vaga, non levis, non sibi ipsi contraria, sed solida, constans, uniformis, persena, quæ originem habeat à personis honestis & fide dignis. Et eadem firmat decis. 174. a. n. 115.

Q. 76. Quid addendum sit circa impedimentum er- 549.
runt. R. §. 1. Can. un. 29. q. 1. enumerantur principiū errores: Error personæ est, quando hic putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error fortune, quando hic putatur esse dives, qui est pauper, vel è converso. Error conditionis, quando putatur esse liber, qui servus est. Error qualitatis, quando putatur bonus, qui malus est.

§. 2.

550. §. 2. Certum est errorem in persona esse impedimentum dirimens , uti habetur eodem can. & Cap. Tua nos, De spons. sed solvi debet, 1. quod Jacob Gen. 29. validè contraxerit cum Lia, licet putarit esse Rachelem. 2. Quod validè fuerit benedictio data eidem Jacob , Gen. 27. quamvis Isaac putarit esse suum filium Esau. 3. Quod valeat absolutio sacramentalis data Petro , quamvis putarem esse Paulum. *R. ad 1.* non valuisse , nisi postquam Jacob renovavit consensum , & voluit nihilominus etiam Liam habere uxorem. *Ad 2.* Benedictio ex divina voluntate cadebat in presentem, quisunque esset. Et ita etiam fieri potuisset , ut Jacob ab initio validè duxisset Liam , si consenseret in presentem , qualiscumque esset. Quod si Jacob antea positivè noluisset Liam , & tum ita consenseret positivè in presentem , quid tum censendum esset , dixi l. 6. p. 1. n. 71. *Ad 3.* Intentio Confessarii est & debet esse , absolvere presentem penitentem , quicunque ille sit. Et idem est in aliis Sacramentis , excepto Matrimonio , uti dixi. l. p. 1. n. 68.

551. §. 3. Error in nomine non obstat, quia nihil essentiale impedit. E contrà tamen si Caius contrahat cum Berta , quam in re putabat esse Titiam , quamvis maluisset contrahere cum Berta , si scivisset hanc esse , Matrimonium est nullum , quia consenserit in solam Titiam , & ex ista comparatione animi tantum sequitur quod habuisset consensum in Bertam , si scivisset eam esse , non autem , quod de presenti consenserit in Bertam , quod tamen requiritur ad valorem Matrimonii cum Berta : unde quamvis talis error concomitans non reddat actum contrarium voluntate .

voluntati Caji , tamen reddit actum Caji non voluntarium respectu Bertæ , respectu cuius debet esse voluntarius , ut valere posset Matrimonium, Bonac. Avers. q. 12. f. 1. Et idem est, licet sic intenderet , ducerem Bertam , si scirem hanc presentem esse Bertam , per hoc enim tantum significat se habiturum fuisse consensum præsentem circa Bertam , si scivisset adesse , non autem , quod actualiter habuerit , Sanch. I. 7. d. 18. n. 6.

§. 4. Quamvis error circa qualitatem fuerit 552.

cusa contractus , tamen probabilius est cum Sanch. Caſtrop. d. 4. pu. 4. Avers. suprà contra Melon & Pont. I. 4. c. 21. n. 7. Matrimonium esse validum , quia non vitiatur consensus quoad voluntiam : & licet error ille causaverit , tamen non finit materia vel objectum simpliciter monum aut finis contractus.

§. 5. Quando qualitas est finis Matrimonii, 553.

ut Matrimonium expressè assumatur tan-
tem veluti medium ad illum finem , si erretur in
qualitate , Matrimonium est irritum defectu
consensus , v. g. non cogitabas ducere uxorem ,
sed quia audis Bertam esse nobilem , ideo ducis
eam , ut has affinis nobilium , si Berta non sit
nobilis , non consentis , quia deest objectum sim-
pliciter motivum tui consensus , ita cum aliis

Gob. tr. 9. n. 113.

§. 6. Si Titius dicat , duco præsentem , quam pu-

554.
use filiam consulis , quamvis non sit filia consulis ,
Matrimonium valet : si dicat , duco filiam consulis ,
manu puto esse hanc præsentem , si non sit filia consu-
lis , Matrimonium non valet , pro quo hanc Re-
gulam dant S. Th. Nav. Sanch. I. 7. d. 18. Avers. §.
Gob. n. 107. Spor. n. 3. quando qualitas , in-
gatur , respicit certam personam distin-
ctam

Etiam ab illa, quæ præsens est, ita ut contrahens formet sibi conceptum personæ sub ista qualitate, & postea offertur persona non habens talen qualitatem, tunc error qualitatis redundat in errorem personæ. E contrà, si qualitas non respiiat certam personam distinctam à præsente, sed independenter ab ea qualitate format sibi conceptum personæ præsentis, quam directè vult, quamvis decipiatur, putans tali persone inesse talem qualitatem, quæ tamen non inest, error non redundat in personam, hinc validè contrahit in primo casu, quia directè intendit illam, que adstat, quamvis erret putans esse filiam Consulis. In secundo invalidè contrahit, quia filiam Consulis sibi in mente proponebat, & directè illam intendebat, quam sub ea qualitate sibi proponebat in mente, non autem illam, quæ adstat, si eâ qualitate careret.

555. §. 7. Etiam suppositis jam dictis, adhuc manet dubium, quid ad hunc casum sit dicendum: Titius petierat filiam natuminorem Caji in uxorem, quam viderat esse formosam, Cajus negat illam, sed appromittit natumajorem, quæ formosa non erat, Titius jubet per Sempronium videri hanc, sibique referri, cuius formæ sit illa natumajor, Cajus Sempronio ostendit natuminorem dicens esse natumajorem, hinc deceptus Sempronius nuntiat Titio natumajorem esse formosam, & ideo Titius per procuratorem init Matrimonium cum natumajore.

556. Quæritur, an validè. R. Affirmant Sanch. n. 35, Perez, Gob. n. 124. quia error tantum fuit in qualitate pulchritudinis, & Titius consensit in natumajorem, quam pater obtulerat: è contraneant alii cum Spor. n. 8. quia consensit in illam, quæ

que fuit ostensa Sempronio, ad hanc enim solum se determinavit ratione pulchritudinis, ergo cum errore qualitatis erat conjunctus error personæ. In hoc casu nihil potest absolutè definiari, sed examinanda est intentio, quam ex actuali comparatione animi præsumetur habuisse Titius, partim secundum regulam jam datam, partim secundum ea, quæ dixi l. 3. p. 1. n. 71.

§. 8. Si virgo putavit commixtionem cor-

556.

porum non esse necessariam ad generandam problem, validè contraxit, quia habuit generacionem intentionem faciendi, quod alii contrahentes faciunt, Gob. n. 128. Si autem Caja deflorata grata se ut virginem, & sic ducat Cajum ignorantem hunc defectum, quid tum tenendum sit colligitur ex dictis n. 184. & 243.

§. 9. Si contrahentes intendant Matrimo-

557.

nūm, sed velint esse solubile, quid tum dicendum sit, dixi l. 6. p. 1. n. 72. & hic à n. 250. Quid uenit sit dicendum, si intendant Matrimonium indissolubile, sed expresse nolint Sacramentum,

utibid. l. 6. n. 73. & hic n. 276.

§. 10. Ex dictis solvitur hic casus : Titius 558.

post habitam copulam cum sorore Cajæ, initia fide Matrimonium cum Caja, ignorans se impeditum : Caja postea injustè malè tractatur à Tito, & aliunde vehementer suspicans de illo impedimento agit pro dissolutione sui Matrimonii apud Papam. Titius negat factum, quod Caja probare non potest, id est que jubentur manere in Matrimonio, cui sententiæ acquiescit Cajum volens dimittere suam suspicionem velut cœmerariam. Quæritur, an Titius possit manere in illo Matrimonio, & petere ac reddere debita. Videatur posse, quia Ecclesia jubens illos

ma-

manere in Matrimonio, videtur hoc ipso tollere impedimentum affinitatis, ergo jam sunt habiles, & cum acquiescat Caja, re ipsa renovat consensum. R. non posse, tum, quia mens Ecclesiæ non est agere contra jus Cajæ, tum maximè, quia error facti falsò negati à Titio dat causam huic renovato consensui, ergo est irritus, secundum dicta l. 3. p. 2. à n. 612. neque Ecclesia potest hunc consensum supplere. Quod si rescribetur Papam dispensare in affinitate, si forte subefset, & Cajam adhuc suspicantem de illo impedimento, nunc independenter à primo suo consensu absolute consentire, eò quod maller manere in hoc Matrimonio, quam perpetuò esse in rixis, aut se exponere periculo fornicationum, per hunc renovatum consensum fieret validum hoc eorum Matrimonium.

559. §. 11. Multos textus & Auctores adducit Sp. rell. decis. 150. n. 6. quibus videtur dici, quod non vitietur Matrimonium ex subreptione, dolo vel mendacio initum, sed rectè concludit cum Sanch. l. 7. d. 18. à n. 18. id intelligi, si ista versetur tantum circa qualitates accidentales, uti sat is intelligitur ex dictis.

560. Q. 77. Quid addendum sit circa impedimentum conditionis servi. 32. §. 1. Hæc conditio strictæ servitutis quatuor modis inducitur, jure belli, nativitate, justâ condemnatione, emptione. Certum autem est Matrimonium etiam strictè servorum non ideo esse irritum, quia non consenserunt Domini, nam Cap. 1. De conjug. servor. sic statuitur: Nec inter servos debent Matrimonia ullatus prohiberi, & si contradicentibus Dominis & invito contracta fuerint, nullâ ratione sunt propter hoc dissolenda; Imò nec ideo Matrimonium illicitum est, per

so tolle-
sunt ha-
renovat
ns Eccle-
maximè,
e causam
s, secun-
lelia po-
rescire-
ortè sub-
lo impe-
suo con-
ller ma-
uo esse in
tionum,
validum
ducit Sp-
, quod
one, dolo
udit cum
a versem-
s, uti sa-
entum con-
tæ servi-
lli, nati-
e. Cer-
rictè ser-
n consen-
servor. sic
na ulla-
, & invi-
hoc disfa-
ctum est
per

per se loquendo, uti ex S. Th. & aliis rectè ostendunt Sanch. I. 7. d. 21. Avers. q. 3. f. 7. incommoda enim illa, quæ refert Busenb. non obstant substantia Matrimonii, quamvis ejus usum aliqua ex parte impedianc, uti & infirmitas corporis. Possunt tamen esse pacta, saltem ex consuetudine, ut si servus inscio vel invito Domino contrahat, non amplius gaudeat certis beneficiis sui domini.

§. 1. Quod servitus dirimat, est ex Jure ec- 561.

de statico. Cap. Si quis ingenuus, Cap. 2. 3. & ult. De conjug. servor. Si autem contrahens, qui liber est, sciverit conditionem servilem alterius, I. 7. in Suppl. q. 52. a. 1. & 2. Sanch. d. 19. n. 1. fraud. I. 7. c. 3. & alii communissime docent, Matrimonium fore validum, quia ejusmodi hominibus cedit juri suo, datusque liberum consentium, quem jus positivum non irritat, irritat autem, si servitus fuerat a libero ignorata, quia ex parte consensus non fuit voluntarius, sed error quodammodo circa personam, uti pluribus deducit Sanch. à n. 15.

§. 3. Si servus ducat liberam ipsius servitu- 562.

ognaram, Silv. Navarr. Henrig. & alii dicunt servum invitâ liberâ resiliere non posse, quia legit in ejusmodi casibus favent soli injuriam. Alii cum Sanch. I. 4. d. 15. n. 5. probabili dicunt, si aliud damnum fecutum non sit, tam servum resiliere posse, si enim teneretur ante contractu, id esset in poenam sui delicti, ad quem autem poenam prærequiritur Judicis sententia.

§. 4. Si persona serva intra breve tempus, 563.

sempre infra sex menses, erat futura libera, quamvis ignorata sit servitus, Sanch. I. 7. d. 19. f. VIII.

370

n. 4. putat valere Matrimonium , quia illa brevis servitus non videtur adferre præjudicium ; sed *Silv. Angel. Avers.* q. 12. s. 2. melius contradicunt , quia si liber hoc resciret , posset Matrimonium suum habere pro nullo , ergo verè nullum erat. Sententia tamen communissima cum *Sanch. d. 20. Avers. Pont. I. 7. c. 44.* dicit valere , si Dominus servam collocet in Matrimonio cum libero ignorante servitutem , quia hoc ipso servus concedit libertatem , ut habetur ex authent. De nuptiis. §. Si vero decretum.

564. §. 5. Servitus ignorata dirimit , quamvis ignorantia sit crassa & imprudens , eò quod facile resciri potuisset , quia Ecclesia , ut Matrimonium valeat , requirit consensum directum in conditionem servitutis cognitæ , *Sanch. Cón. Avers. §. Quinto*, contra *Sot. & Ledesm.* Aliud est , si haberet dubitationem vel opinionem de servitute , & tamen contraheret , tum enim cederet suo juri : & idem videtur esse , si haberet ignorantiam affectatam , eò quod positivè vellet , nec inquirere nec inquiri , quia talis ignorantia æquivaleret sufficienti notitiæ , *Pont. Avers.*

§. 6. Si servus contrahat cum serva credens hanc esse liberam , valet Matrimonium , quia non erratur quoad substantiam , & Ecclesia irritat solum Matrimonium liberi ignorantis servitutem alterius , *S. Th. Henr. Victor. Sanch. d. 19. n. 23, Avers. §. Septimo.* Et idem est , si servus ducat liberam , quam putabat esse servam , de hoc enim casu nil statuit Ecclesia , & cessat causa quæ erat , ne liber deprimeretur ignoranter dicens servam , *Avers. §. Octavo.*

566. §. 7. Qui ad tempus tantum liberatus servitute , postea in eam relapsurus est , contrahit in-

illa bre-
dicium ,
contradi-
Matrimo-
nium Sanh.
e, fi Do-
cum li-
pso serve
authent.
valide, quia re ipsa incumbit ei servitus , quæ
ignoratur , Sot. Gabr. Avers. §. Quart.

§. 8. Qui ignorans ducit servam , actualiter 567.

ta affectus , ut ducere velit , quamvis sit serva ,
ducit valide : E contrà , si tantum habitualiter
in comparatus fit , ut volitus esset ducere ,
quamvis sciret esse servam , ducit invalidè , quia
non habet consensum de præsenti , sed tantum
habiturus fuisset , si scivisset esse talem . V. n. 551.

§. 9. Si liber duxerit servam , putans libe- 568.

rum , & hæc fiat libera illo inscio , ac propterea
quamvis non ponente novum consensum , quamvis per-
quid fa-
Matrimo-
rectum in
b. Cón. A-
liud est , si
de servi-
m cederet
eret igno-
vellet , nec
prantia z-
sf.
a credens
m , quia
cclesia in-
rantisfe-
anch. d. 19.
servus du-
1 , de hoc
at causa
anter du-
atus servir-
trahit in-
valli-

ta affectus , ut ducere velit , quamvis sit serva ,
ducit valide : E contrà , si tantum habitualiter
in comparatus fit , ut volitus esset ducere ,
quamvis sciret esse servam , ducit invalidè , quia
non habet consensum de præsenti , sed tantum
habiturus fuisset , si scivisset esse talem . V. n. 551.

§. 8. An conditio filii dirimatur , & quid dicendum 569.

si Matrimonium meatur insciis vel invitis parenti-
bus . R. S. Basil. apud Arcud. I. 7. c. 2. putavit
conditionem filii dirimere , si parentes sint insciis ; & hoc videtur habere fundamentum in
propter Jure , nam ita habetur Can. Aliter 30. q.
Can. Honorantur . & Can. Non omnis 32. q. 2. Pa-
rentis consensus desideratur in nuptiis , nec sine eo legi-
timum , conjugium , nisi à parentibus tra-
tor. L. 2. ff. De ritu nuptiarum. Nuptia consente-
re possunt , nisi consentiant omnes , id est , qui coeunt ,
conunque in potestate sunt. Idem habetur L. 9. 10:
ad. Etiam Luth. Bucer. Erasim. apud Bellarm. De

Matr. c. 19. dixerunt, Matrimonia prolium inita sine consensu Parentum, vel irrita esse, vel saltem per parentes irritari posse. Sed oppositum nunc certum est ex Trid. sess. 24. De ref. Matr. c. 1. ubi ait, eos S. Synodus anathemate damnat, qui falsò affirmant Matrimonia à filiis-familias sine consensu Parentum contracta, irrita esse, & Parentes ratavel irrita facere posse; docentque S. Th. 2. 2. q. 104. art. 5. & nunc Canonistæ ac Theologomnes cum Delb. c. 8. dub. 10. s. 9. Pignat. tom. 4 conf. 147. Avers. q. 3. s. 7. Kugler à n. 131. & 574 ubi à n. 576. solvit argumenta conteraria. Notant etiam rectè Bellarm. & Arcud. c. 4. id jam fuisse in antiqua lege, nam Esau Gen. 26. & 28. duxit uxores sine voluntate parentum; Jacob Gen. 29. & 30. duxit sine scitu parentum; similiter Tobias c. 7., nec ideo reprehensi sunt, hinc dicendum est Canones antiquos & leges istas pro nunc esse à Trid. emendatas.

§70. §. 2. Rectè docet cum communi Averf. q. 4 s. 5. contra Sot. Nav. & alios, filium non teneri obediens parenti imperanti certum Matrimonium, hinc quamvis doceant Gutt. Barb. Fagund. & alii filium, & præcipue filiam, peccare mortali contrahendo contra voluntatem & consensum parentum, quia horum cura & potestas postulat, ut proles in re tam gravi nihil determinent contra eorum voluntatem, oppositum tamen tenent S. Th. 2. 2. q. 10. & 104. a. 5. Tolet. Henr. Sanch. I. 4. d. 23. n. 10. Burgh. cent. 3. cap. 55. Krim. à n. 132. quia circa electionem perpetui statutus, sustentationem proprii corporis, prolium generationem, quisque censetur esse sui juris, & ideo S. Bonav. in 4. dist. 29. q. 3. n. 16. ait: per præceptum non potest pater ad contrahendum

hac vel illa filium obligare. Attamen Delb. & A-
dadhuc distinguunt, & dicunt, si parentes im-
pedire velint ab omni Matrimonio, non teneri
obedire cum periculo incontinentiae, juxta il-
lud. ad Corinth. 7. v. 9. melius est nubere, quam
un: Si impedire velint à certo Matrimonio, ad
quod filius vel filia propendet, expendendas esse
extraque parte rationes, & si parentum ratio-
nes justa sint, teneri obedire; si nullius sint mo-
menti, non teneri. Denique si parentes induce-
re velint ad certum Matrimonium, à quo ab-
horrent, non teneri obedire. Addunt tamen
communiter omnes cum Sanch. teneri exquirere
consilium parentum, si commode fieri possit, &
non prævideant impedituros, quamvis. Spor. n.
177. putet non peccaturos graviter, si etiam hoc
negligant. Deinde tenent etiam communiter
omnes cum Tolet. Sanch. Burgh. suprà, etiam tene-
re qui consilium parentum, si multum referat
cum tali contrahere, v. g. ad tollendas graves
nemicitias, pietas enim tum obligat, per se lo-
quendo, ut tollant talem necessitatem gravem
parentum: & eadem ferme habet cum aliis Bu-
g. relatus l. 3. p. 1. n. 692. Quod si ex tali Ma-
trimonio scandala, aliaque mala prudenter ti-
merentur, recte dicit Delb. num. 43. sine peccato
contrahi non posse, sed tanquam repugnans
charitati & pietati, implorata etiam Judicis au-
thoritate esse impediendum, quia in malis promis-
tione non expedit servari, Reg. 69. Juris in 6.
Densque notandum, quod in Gallia, & quibus-
dam aliis locis Matrimonia contracta contra
voluntatem parentum censeantur irrita quoad
cives aliquos civiles.

§. 3. Non ideo potest exhæredari proles, quod 571.

A a 3

ineat

ineat Matrimonium etiam cum inæquali contra positivam voluntatem parentum , ut cum aliis plurimis docent Sanch. I. 4. d. 25. Laym. Diana, Gob. t. 10. n. 108. Dicast. De just. t. 19. n. 393. Less. in auct. v. Matrimonium cas. 20. neque oppositum ullâ lege vel consuetudine induci potest; nisi accedat aliquis consensus Ecclesiæ , secundum dicta à n. 517. Delb. c. 8. d. 19. f. 2. & seqq. Ratio est, quia Jure naturali non potest ideo ex-hæredari , nisi hic parentum voluntatem teneatur sequi , quod secundum dicta non tenetur. Jure autem positivo tum tantum potest ex-hæredari , si adsit una ex his causis ingratitudinis, quas recenset Authent. : Ut cum, De appellatio-ne, Collat. 8. §. Aliud quoque capitulum ; 1. Si parentibus manus intulerit. 2. Si per se & directe gravem & inhonestam injuriam eis ingesserit. 3. Si accusaverit in criminalibus , quæ non sunt contra Principem vel Remp. 4. Si ut maleficus cum maleficiis versetur. 5. Si tentaverit infidiari vitæ parentum. 6. Si commiscuerit se novæcæ suæ vel concubinæ Patris. 7. Si per delationem gravia dispendia causârit parenti. 8. Si pro parente captivo noluerit fidesubere. 9. Si impediverit , ne parentes conderent testamentum. 10. Si arenarium vel minimum pergar a-gere , cum parentes ejus professionis non sint. 11. Si filia vel neptis viginti quinque annis mi-nor rejectâ oblatione mariti vel dotis elegerit vitam luxuriosam. 12. Si parentem factum fu-riosum neglexerit. 13. Si non festinaverit redimere captivum. Quamvis autem ducat im-parem contra voluntatem parentum , non ideo committit casum ingratitudinis ob unam ex his causis, ergo. Videri potest Krim. à n. 488.

Put-

Putavit quidem *Fachin.* posse exhæredari propter exsimilibus vel majoribus causis, quām hæc sunt, sed recte contradicit *Krim.* à n. 496. quia ius expressè restringit potestatem exhæredandi ad has tantum causas: sicuti privationem asyli retrinxit *Greg. XVI.* ad illa tantum 8. crimina, quæ recensui l. 4. n. 1394. id est que ad alia etiam majora extendi non debet. Putat tamen *Molina* d. 176. posse Remp. condere legem, secundum quam talis proles exhæredari posset in certis causis, nempe illis, quibus in hoc negotio teneatur sequi consilium parentum. *V. Kugler* à n. 695. §. 4. Si proles petito consilio parentum, con-

tra horum voluntatem ineat Matrimonium, 572.

non ideo potest ei negari dos, communis cum fratre. l. 4. d. 26. à n. 16. *Gob.* n. 110. *Krim.* à n. 100. Ratio est, quia volenti nubere debetur dos, tum ad alimenta, & sustinenda onera Matrimonii, tum etiam, ne mulier indotata spernatur à viro, uti habetur in Jure apud *Krim.* n. 100. nullum autem Jus dicit; prolem ob addutam causam posse privari dote: Imò licet nubere indigno, non ideo posset privari alimentis necessariis, L. 5. §. Si vel parens. ff. De liberis agendo. Dos autem & alimenta æquiparantur in Jure. Porrò ille solus censetur accipere indignum, ex quo redundat dedecus in familiam, vel infamia in accipientem. Vide *Krimer* n. 503. & *Kugler* à n. 139.

Q. 79. Quid addendum sit circa impedimentum vo- 573.
bit. n. §. 1. Deus permisit Sacerdotibus & Levi-
tus antiqui testamenti Matrimonium, ejusque
viam, saltem extra annum suæ vices five deser-
tionis, cum enim non ferent Sacerdotes aut
Levitæ, nisi è tribu Levi & domo Aaronis, ne

Levitarum genus deficeret, reparandum erat per Matrimonium. In nova lege Græcis sacris ordinati etiam licet utuntur Matrimonio ante subdiaconatum contracto, ut declararunt variis Pontifices apud Areud. l. 7. c. 33. Votum tamen habent cœlibatus post primæ uxoris obitum, Arcud. c. 43. ubi etiam notat Episcoporum uxores debuisse fieri Monachas.

574. §. 2. An Matrimonia Græcorum, si contrahant post suscepsum sacram Ordinem, five sine prima, five secunda, non tantum sint illicita, sed etiam invalida, fusissimè disputat Arcud. eadem c. 43. & contra aliós tenet valida esse, sed sic contrahentes debere abstinere à sacro ministerio. E contraria invalida esse multis contendit Pignat. tom. 8. consult. 81. Justè autem & sancte voluit Ecclesia, ut Latini ordinati sacerdos essent incapaces Matrimonii, & si illud antea contraxissent, abstinerent ab usu, uti contra Græcos recte ostendit Arcud. à c. 34. usque ad 43. testimonis Conciliorum & PP. tam Græcorum quam Latinorum: & nunc tantum loquemur de impedimento voti in Ecclesia latina.

575. §. 3. Vsq. Az. Platus, Pont. l. 7. c. 14. & seqq. latè contendunt ex antiquis Conciliis & PP. Religiosos in primis facultatis, non obstante professione suâ potuisse validè, quamvis illicet, contrahere Matrimonium. Et idem dicit de initia-tis sacro Ordine Pont. c. 27. Quod Professionem religiosam attinet videri possunt dicta. l. 4. n. 3. & hic dicenda paulò post. De cætero certum est, nunc in Conc. Later. anno 1139. statutum esse, ut Religiosa professio & votum ordinati sacris dirimat contrahendum Matrimonium, uti referatur Can. Ut Lex. 40. caus. 27. q. 1. & idem sta-

aturalis locis , apud Pont. c. 22. n. 4. & apud De Ordine Dub. 25. estque definitum à Trid. El. 14. Can. 9. Si quis dixerit Clericos in sacris Ordines constitutos vel Regulares castitatem solemniter posse Matrimonium contrahere , contractumque aliam esse non obstante lege Ecclesiastica vel voto subvenias : unde videtur colligi , si Ordinem sacerdotum suscipiens noller castitatem vovere , atamen ad hanc teneri ex præcepto Ecclesiæ , secundum dicta l. 6. p. 2. n. 2161. & similiter taliſ ei lege Ecclesiæ in reverentiam Ordinis sacramentum inhabitabilis ad Matrimonium , uti recte loem. à n. 956. Estque hoc verum , licet suscipiens sacram Ordinem esset tantum impubes , quia quamvis per legem Ecclesiæ non sit capax voti Religionis , tamen Ecclesia non reddit eum incapacem hujus voti vel præcepti , Krim. n. 963.

§. 4. Infans validè initiatur sacro Ordine , 576.

ut constat ex Cap. un. De clero per saltum promovendo ; autem ordinatus non teneretur castitate , sed si vellit , posset inire Matrimonium , quia nec vovit , nec ei præcepta est castitas , cum fuerit voti & præcepti incapax. Excipe , nisi usum manonis adeptus suam Ordinationem expressè vel tacite ratificaverit , tum enim tenetur ad castitatem , & inhabilitatur ad Matrimonium , Reth. Krim. n. 962.

§. 5. Ordinatus sacris ex metu gravi injustè 577.

de directè ad sacri Ordinis susceptionem incusso , secundum Krim. n. 964. & alios multos non tenetur ad castitatem , nec inhabitabilis est ad Matrimonium , sed videri debent dicta l. 6. p. 2. n. 2163. nam probabilius est oppositum ob rationem ibidem datam , quia votum illud Jure naturæ

Aa 5

Var

valet, nec invenitur Jure positivo irritari, ut etiam recte probat Pont. I. 7. c. 29.

578. §. 6. Qui invalidè ordinatus est, non teneatur, quia votum & obligatio castitatis ex mente Ecclesiæ tantum accessoriè sequitur ad susceptionem Ordinis: Oppositum tamen dicunt Castrop. & Krim. n. 965. si conjuges invalidè profelli sint Religionem, putant enim teneri ad castitatem statui congruam, eo quod profitendo Religionem, expresse voverint castitatem, ac volunt actum suum valere, quantum posset.

579. §. 7. Per votum simplex castitatis, quod Religiosi Societatis Jesu emittunt post Novitatum, dirimi Matrimonium, certum est ex Bulla Greg. XIII. Ascidente Domino, ubi ait: *qui uno annis illos ad contrahendum inhabiles ac contractus hujusmodi nullos & irritos facimus.* Ratio est, quia quamvis non sit votum solenne, tamen quia Ecclesia potestatem habet ponendi certas conditions requisitas ad valorem contractus matrimonialis, ipsa autem ponit carentiam votorum simplicium, per quae Societatis Jesu personæ sunt Religiosi, hoc ipso talia vota habent vim dirimenti Matrimonium.

580. §. 8. Docent Abb. Lop. Palud. Laym. I. 5. tr. 10. p. 4. c. 3. n. 5. Gutt. Castrop. d. 3. p. 6. §. 11. n. 20. Avers. q. 15. f. 3. Tamb. hic tr. 7. c. 4. §. 2. n. 9. & alii communiter contra Sot. & Pont. I. 7. c. 21. & 25. per votum simplex castitatis, quod uxor emittit dans marito potestatem suscipiendi sacram Ordinem, dirimi Matrimonium uxor, etiam post mortem dicti mariti, quod videatur statui Cap. *Quia sicut, 10. & Cap. Sise, dist. 3.* ubi dicitur, ut separentur, non tantum quoad torum, uti putat Pont. sed quia deest vinculum,

habet ibidem *Glossa*. Et ratio congruentiae
est, quia talis uxor deberet fieri monialis secun-
dum Cap. *Sane*, De conversi. conjug. & Cap. *Aga-*
bo, 21. causâ 27. q. 2. ergo congruum est, ut
filius sit inhabilis ad alias nuptias. Alii cuin-
dum tom. 1. l. 13. c. 14. q. 11. & *Sanch.* l. 7. d. 40.
dicunt Matrimonium uxoris in sâculo rema-
nentis fore quidem irritum, attamen non ratio-
ne voti, sed ex constitutione Ecclesie, nam etsi
uxor votum castitatis non emiserit, si tantum
consenserit in Ordinationem mariti, licet forrè
nil seiverit de inhabilitate inde consequente,
dicunt inhabilitari ad secundas nuptias, nam
affatuitur Cap. *Seriatim*, 14. dist. 32. & Cap.
Qua sunt, 10. dist. 28. ubi *Glossa* ait: Si eâ invitâ or-
natuer vel ignorantie, non fieret ei præjudicium, sed
a facie & tacuit, sit ei præjudicium, ut post mortem il-
lus non possit nubere, ut dist. 32. Cap. *Seriatim* 14. unde
non requiritur, quod mulier voreat, sed sufficit, si scit
vix suum ordinari. Et eadem *Glossa* ad Cap. *Sane*,
11. dist. 28. videtur, quod sola constitutio Ecclesie hoc
Matrimonium dirimat, non scientia vel votum. Atque
hunc consentit *Sanch.* Quidquid sit de hoc, un-
teoriatur; *Glossa* ad Cap. *Seriatim*, suprà ait: De
gl' uxore promoti dic, quod eo ipso, quod dat licentiam,
adligitur vovere. Et idem dicit *Gl.* ad Cap. *Aga-*
bo, 21. causâ 27. q. 2. ergo re ipsa videtur esse
ratione voti, saltem virtualiter emissi, cui,
quamvis simplex sit, Ecclesia annexuit talem in-
habilitatem, ut eandem annexuit votis simpli-
cibus in Societate Jesu; vel certè dici potest,
quod in simili dixi l. 6. p. 2. n. 2161. nempe si cu-
ni suscipiens sacrum Ordinem ordinariè ex voto
obligatur ad continentiam, si tamen vovere no-
lit, tum obligari ex præcepto Ecclesie, ita huc
ordi-

11101
21111
3101X
L VIII

ordinariè ex voto oriri illam inhabilitatem , si autem non voverit , oriri ex dispositione Ecclesie . Quid autem tenendum sit de nocente manente in sèculo , si innocens post justum divorcium suscepere sacros Ordines vel Religionem dixi à n. 448.

581. §. 9. Sanch. l. 7. d. 32. à n. 9. Iatè probat , si unus conjugum profiteatur in Religione , & alter velit manere in sèculo , debe re non tantum facere votum continentia , sed etiam carere periculo incontinentia , alioquin teneri non tantum ingredi monasterium , sed etiam suo tempore profiteri in Religione , ut probat Castrop. d. 3. p. 6. §. 11. n. 12. quamvis n. 17. dicat spectato rigore Juris oppositum esse probabilius . Tamdiu autem censemur manere periculum incontinentia , quamdiu senes non sunt , quantumcumque probæ sint vita . Si tamen sint senes , præsumi abesse periculum ; censemur autem mulier senex , si sit quinquagenaria , vir autem , si sit sexagenarius , inquit Sanch. & post eum Castrop. n. 10. quia tum in illis cum potentia generandi communiter cessat calor libidinis . Deinde probat idem Sanch. d. 33. & Castrop. n. 14. professionem viri fore validam , si uxor consenserit , quamvis hæc in sèculo manens , & adhuc juvenis votum castitatis non emittat : attamen ad hoc præquiri licentiam Episcopi pro ingressu in Religionem , docet Castrop. n. 11. contra Sanch. Gutt. Pontianum , & Avers. q. 15. f. 3. qui dicunt id tantum esse convenientia . Et si remanens in sèculo emittat votum castitatis , docent rectè Sanch. n. 8. Gutt. Pont. Castrop. n. 13. quod votum uxoris non ideo fiat solenne , nam Cap. un. De voto , in 6. clare deciditur , quod votum nullum censemur solenne

solenne in ordine ad dirimendum Matrimonium, nisi sit in religiosa professione, vel sacri Ordinis susceptione. Hinc inferunt hi Authors cum Avers. tali voto non dirimi sequens Matrimonium, sed tantum impediri. Quod autem viri sacris ordinati nequeat secundum dicta n. 580. post viri mortem validè inire Matrimonium, hoc dicunt esse ex speciali Ecclesiæ ordinatione circa uxorem ordinati, quæ cum sit religiosa, non debeat extendi ad uxorem professi. E contrà S. Bonav. Gabr. Palud. Henricus & alii dicunt hoc voto dirimi Matrimonium etiam mortuo professo contrahendum, quia Cap. Qui uxorem, 10. caus. 33. q. 5. dicitur: qui uxorem suam inde permiserit, altam non accipiat, sed similiter contumatur, ubi Glossa addit: intrando monasterium, se purus est; vel si senex est, continueat in sâculo, Cap. Qui sis, De convers. conjug. Et hic dicit Hugo, quod templo, quod dat uxori licentiam, intelligitur vorere. Hoc autem votum videtur esse simile voto, quod emititt uxoris ordinati, quod secundum dicta n. 580. Matrimonium dirimit, & talis vir ingrediens monasterium etiam sâpe ordinatur, ergo votum uxoris in sâculo manentis habet sicutem similem vim dirimendi, & propter hoc, posterior sententia etiam est probabilis, que dicit hic non esse extensionem legis, sed in estimatione prudente velut identitatem castis respectu ejusdem legis.

§ 10. Si Titius hæreticus Ordinis Teutonici ritu hæretorum fecerit solitam professio-
nem, non ideo sit inhabilis ad Matrimonium, tum quia non est vera professio religiosa, sed tantum inanis ceremonia, tum etiam quia non inten-

11101.

21101.
21101.

VII.

382 intendent se obligare ad continentiam, neque Ecclesia ipsis eam præcipit.

383. §. 11. Thomistæ communiter, Henr. Valent. & alii, quibus videtur favere S. Th. in supplem. q. 53. a. 2. O. putant voto solenni Jure naturæ dirimi Matrimonium, eò quod res Deo per votum tradita non possit tradi homini, sed probabilius est oppositum cum eum Scoto & Scottis omnibus, teste Mast. n. 116. ad quos accidunt Gers. Abb. Caj. Az. Bellarm. Sanch. I. 7. d. 26. S. Bonav. Less. Con. Regin. Hurt. Dicast. supra, Krim. à n. 446. Averf. q. 15. f. 1. & alii, quia obligatio Religionis non pugnat cum superveniente obligatione justitiae, uti patet in obligato voto simplici castitatis, si Matrimonium contrahat, Deo enim ex Religione obligaverat corpus, quod nihilominus etiam validè ex justitia obligat coniugi. Si dicas, votum solenne habere actualē traditionem corporis respectu Dei, quam non habet votum simplex: Contrà est 1. nam multa vota simplicia etiam dirimunt Matrimonium, uti patet ex dictis, ergo talia saltem habent respectu Dei actualē traditionem corporis. 2. Ideo votum solenne est actualis traditio, quia per illud homo abdicat se jure utendi corpore, sed per quodvis votum simplex etiam abdicat se homo jure utendi corpore, quia nullum in tali homine manet, nec unquam est in aliquo jus ad actus illicitos, ergo. Confirmatur, nam Pontifices dispensare possunt cum professis ad ineundum Matrimonium, uti dicetur n. 829. ergo signum est, quod professio dirimat Jure tantum ecclesiastico, solennitas enim, ob quam præpùè est vis dirimendi, juncta est votis vel Ordini solo Jure ecclesiastico, uti rectè Krim. à n. 446.

§. 1
impedi
nium co
ficiens re
& extra
q. 5. Ca
jug. pe
redire a
impartial
iusti div
legitim
habet v
ineund
debitum
Cap. Q
jug. sed
ts, qua
tentia c
quelice
lide pro
hic n. 4
talem 1
Possunt
ipud. 4.
§. 1
Tinus i
quenni
inriv. M
gar Pigg
declara
fellione
præsum
torea ra
fopotei
ligione

§. 12. Sicuti votum profitentis in Religione 584.
 impedire valorem Matrimonii, ita Matrimo-
 nium consummatum impedit valorem profes-
 sionis religiosæ, si fiat absque licentia conjugis,
 & extra casum justi divorcii, Cap. Notificati, 33.
 q. 5. Cap. Ventens. Cap. Quidam De convers. con-
 jug. potestque sic invalidè professus suâ sponte
 redire ad seculum, & in eo semper manere, eti-
 am alter postea consenserit vel dederit causam
 justi divorcii, nisi post hæc professionem suam
 legitimè ratificârit: Et talis professio de se non
 habet vim voti simplicis aut Religionis postea
 inveniendæ aut servandæ castitatis aut non petendi
 debitum, quæ quidem præsumuntur, secundum
 Cap. Quidam & Cap. Placet, De convers. con-
 jug. sed an ita sit, pender ab intentione profiten-
 tiæ, quæ exquirienda est. Dixi, si fiat absque li-
 centia conjugis, & extra casum justi divorcii,
 quæ licentia vel divortium, si adsit, licite & va-
 lidè profitetur, uti colligi potest ex dictis tuin
 hinc. 438. tum etiam l. 6. p. 2. n. 2220. ubi dixi,
 talem etiam posse suscipere sacrum Ordinem.
 Possuntque hæc omnia videri pluribus deducta
 quod Avers. q. 15. f. 2. & 3.

§. 13. Huc spectat resolutio seqq. casuum. i. 585.
 Titius invalidè professus, post elapsum quin-
 quennium relatâ causâ invaliditatis, emissus,
 inv. Matrimonium. Queritur, an validè. Ne-
 gat Pignat. Tom. i. consult. 88. referens multas
 declarationes, quæ dicunt, ibi esse tacitam pro-
 fessionem. Sed R. Quamvis Ecclesia prudenter
 præsumat talem esse tacitè professum, sive, in-
 terea ratificâsse professionem suam, vix enim es-
 se potest, quin ratificaverit, cùm tamdiu in Re-
 ligione vixerit, tamen cùm Ecclesia non possit
 sup-

384

supplere consensum ad valorem professionis necessarium si reipsa nunquam ratificasset , secundum dicta l. 4. n. 12. nunquam valuerit professio , & Matrimonium jam contractum esset validum. E contrà , si etiam tacite tantum ratificaverit primam invalidam professionem , nec aliunde aliquid defuerit , secundum dicta l. 4. n. 31. est verè professus , & consequenter Matrimonium ejus est invalidum , & de hoc casu intelliguntur declarationes apud Pignatellum.

586. Casus 2. Berta potens probare fē coactam esse ingressam & professam in Religione post medium annum à professione clām profugit , & jam in Matrimonio est per decem annos , suscepis prolibus , petītque tandem , ut Judex ecclesiasticus habitā plenā probatione coactionis declarat Matrimonium & proles legitimas. Quāritur , an id fieri possit , Ratio dubitandi est , quia Trid. s. 25. De Regul. c. 19. dicit : Regularem talem non esse audiendum , nisi intra quinquennium satum à die professionis causas deduxerit coram Superiori suo & Ordinario. Quod si antea habitum sponte dimisit , nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur , sed ad Monasterium redire cogatur ; tanquam apostata puniatur. Nihilominus quatuor Doctores facultatis Theologicæ Coloniæ putārunt Judicem ecclesiasticum adhuc posse declarare professionem irritam , Matrimonium & proles esse legitimas , quia ignorantia Juris excusat in sexu foemineo : Et mulier , ut inquit Gloss. nov. in authent. De incest. nupt. §. 1. Mascard. De prob. vol. 1. concl. 74. n. 5. vol. 2. concl. 1080. n. 9. ignorat sua jura , quidve ipſi competat. Et cū res integra non sit , presumendum debet dignitate Matris Ecclesiae , quod conjuges illos

nolit
gutti
Ca
coact
anim
rium
sed no
impl
citur
butu
ni fil
depre
tand
velit
carce
dium
terra
fine a
caſion
filter
nec a
Redu
recla
tiam
noran
clefia
1. ar
integ
audia
profu
prius
Rea
integ
speci
ter , f
To

nolit manere in perpetuis animæ & corporis angustiis.

Cajus 3. Cagus metu , quem probare potest , coactus , verbis tantum externis sine interno animo fecit professionem ; cessante intra triennium causâ metsis , statim protestatur contrà , sed non auditur à Superioribus , nec permittitur implorare Ordinarium , imò in carcerem conjicitur , è quo elabens , fugam arripit , dimisso habitu eâ intentione , ut intra tempus quinquennii sibi currentis imploret Ordinarium : Iterum deprehensus conjicitur in duriorem carcerem tandem interrogatur : num professionem suam velit ratificare , aut aliàs damnari perpetuo tali carcere : cùmque non esset aliud evadendi medium , Cajus obtulit ratificationem , sed non alter ratificat , quām priùs illam ficerat , scilicet sine animo se obligandi . Liber factus habitâ occasione iterum fugit , sed cùm nullibi tutus confiterer , ex desperatione , militiae nomen dedit , nec amplius sui juris , per annos 12. in ea mansit . Redux inde reassumpit coram Ordinario suam reclamationem : sed fortuitò incidens in notiam cum Caja , cum hac , totum negotium ignorante , contrahit Matrimonium in facie Ecclesiæ , & ex ea tres proles suscitat . *Queritur*

1. an Cajus possit ab Ordinario loci restitui in integrum contra lapsum quinquenni . 2. An , ut audiatur ab Ordinario & Superiore loci , è quo profugit , compelli debeat ad reassumendum prius habitum .

Redeo ad 1. affirmativè , 1. quia restitutio in integrum nunquam intelligitur exclusa , nisi specialiter sit prohibita , Socin. & alii communiter , sed non est prohibita in casu hoc , quo injuri-

Tom. VIII.

B b

flè

stè negata est omnis via reclamandi; nec ullibi Papæ reservatur restrictio in integrum, Zypes in Analyti Juris Pontif. De Regul. n. 47. 1. Cai-jus reclamavit ante lapsum quinquennii, quod satis est, non enim requiritur, ut causa absolvatur ante quinquennium. 3. Ordinarius potest in sua dioecesi, quod Papa in orbe, nisi specialiter reservetur vel prohibeatur, Barb. De Jure eccl. I. 1. c. 8. n. 20. Sperell. decif. 110. n. 21. & Trid. in omnibus causis concedit primam instantiam Ordinariis, exceptis solis causis tri-standis secundum Canones apud Sedem Apo-stolicam, quod de hac causa nullibi dicitur. si dicas, Ordinarius videtur hic esse delegatus, de-legatus autem nō potest restituere in integrum, Cap. Causa, De restit. in integrum. R. n. esse de-legatum, nam Trid. sess. 25. c. 19. De Regul. dicit, causam pertinere ad Ordinarium & Superiorum regularem, nullā factā mentione delegationis. & licet Ordinario adjuncta sit jurisdictionem etiam circa exemptos, per tale additamentum non fit jurisdictione delegata, Salgado De retent. Bulla: p. 2. c. 25. Vide De Luca De Regul. d. 8. n. 7. & d. 16. n. 13.

R₂deo ad 2. Fagn. ad Cap. Perlatum De his, quæ vi-metūsve caus. n. 52. Covarr. & alii videntur dicere, non audiendum, nisi in habitu, quia Trid. videtur Ordinario jurisdictionem concedere tantum pro casu, quo intra quinquennium cau-sas deduxerit, manens in Monasterio: nam ad-dit; Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullae-nus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tanquam apostata-puniatur. Unde de hoc casu egressus dimissio ha-bitu, Pignat. tom. 9. cons. 173. n. 4. ait: Trid. yells,

ec ullibi
Typeis
1. Ca-
i, quod
absolva-
is potest
speciali-
Jure ec-
21. &
nam in-
causis tra-
em Apo-
citur. Si
atus, de-
tegrum,
esse de-
ul. dicit,
eriorem
tionis: &
o etiam
non fit
ulla: p.
7. & d.
s, que vi-
ntur di-
uia Tra-
ncedere
um cau-
nam ad-
nullace-
tatur, se-
i apostolus
niffo ha-
it: Trid.
yelle,

elle, quod prius resumat habitum, & postea admittatur ad addendum causas nullitatis, alioquin vult agendum cum ipso, prout cum apostata. Similiter Barb. Depotest. Episc. alleg. 104. n. 14. ait, dimissio nem habitus non impedire, ut regularis non audiatur, si postea eundem reassumat. Contradicit Sanch. l. 7. d. 37. n. 3. ubi ait: limitandum est, nisi professus is justam dimittendi habitus causam haberet, vel si non posset obtinere licentiam eundi ad reclamandum, nec ire, nisi habitu deposito, aut non permittitur causas nullitatis proponere coram Ordinario: & ob id habitu dimisso fugit, ut reclameret, quippe Trid. temerariam habitus dimissionem punire intendit; at non temere dimittit, qui ut allegando causas nullitatis, remedio Juris concessio uti possit, id efficit, sic Nav. Az. Addit Sanch. n. 11. fictè professum posse, cessante scando & omissâ reclamatione, & non deductis causis coram Ordinario ac Superiore, fugere, nec teneri redire ad Monasterium, nec esse apostamat. Hinc videtur dicendum, cum Cajus injustè impeditus sit, quominus ageret, potuit dimisso habitu fuge re, ut ageret; & cum nullibi tutus esse posset, quod se dederit militiae, videtur fecisse coactus, deserere autem militiam vel non potuit, vel non est ausus; & cum dimissus à militia statim incepit iterum agere coram Ordinario, non videtur excludendus beneficio restitutionis in integrum apud Ordinarium, nec ipsi tutum est redire ad Ordinem, in quo fortè libertatem non haberet agendi causam suam apud Judicem competentem.

Q. 80. Quid addendum sit circa cognitionem lega- 587.
tem. Bz. §. 1. Adoptio tum dicitur perfecta si ve-

B b 2

arro-

arrogatio , si homo liber adoptatus auctoritate Principis transeat in potestatem adoptantis tanquam haeres necessarius ex testamento , & ab intestato: tum est imperfecta, si homo etiam alieni juris assumatur in filium, non transundo in adoptantis potestatem , & non tanquam haeres necessarius ex testamento , sed tantum ab intestato per potestatem Judicis inferioris ex consensu eius adoptantis.

588. §. 2. Probabilius est cum Innocentio IV. Silref. Henr. Sanch. Con. Laym. Dian. Tancr. Merat. Bonac. Regin. Fill. Sylv. Tam. Avers. q. 16. f. 3. Pirh. Zof. Engel. Haun. Wex p. 5. tr. 2. cont. 4. Krim. n. 1121. contra Scot. Abb. Palud. Pont. Castrop. Barb. Schneider. & Scotistas omnes teste Maistro n. 104. solam adoptionem perfectam dirimere, cum de imperfecta nil statuatur in Jure, sed tantum de adoptione simpliciter , sive sine addito , quo nomine venit sola perfecta, maximè cum Jura irritantia potius in favorem Matrimonii restringenda sint, quam amplianda.

589. §. 3. Cognatio legalis dividitur in Paternitatem , fraternitatem , & affinitatem . Paternitas reperitur inter adoptantem , & adoptatum , ac hujus descendentes , & haec cognatio est perpetua , eriamsi per emancipationem , aut aliter solvatur adoptio. Fraternitas reperitur solummodo inter liberos legitimos adoptantis & inter adoptatum , non autem inter adoptatum , & filios illegitimos adoptantis , neque inter filios legitimos adoptantis & filios adoptati ; durat autem solum tamdiu , quamdiu adoptatio. Affinitas legalis reperitur inter adoptantem & uxorem adoptati , item inter uxorem adoptantis & adoptatum , duratque etiam in perpetuum;

tuum; Averf. suprà, Krim. n. 1123. Lohner p. 4. in
instruct. Pastorum. pag. 207.

§. 4. Linea legalis Paternitatis est hæc: 590.

Titius adoptans $\begin{cases} \text{adoptato in 1. gradu} \\ \text{est cognatus, cum } \end{cases}$ liberis adoptati, in 2.
 $\begin{cases} \text{nepotibus adoptat., in 3.} \\ \text{pronepotibus adopti, in 4.} \end{cases}$

§. 5. Hæc cognatio inter adoptantem & 591.

adoptatum non extenditur, nisi ad eam perso-
nam, quæ tempore adoptionis erat sub potesta-
te adoptati, hinc adoptans validè contrahit
cum filia adoptati nata post adoptionem, vel
etiam nata ante, sed priùs emancipata: item cum
filia suæ filia adoptivæ, quia mulier neminem
habet in sua potestate: itē cum liberis illegitimis
adoptati, quia hi non sunt sub hujus potestate,
Sanch. Laym. Krim. num. 1124. Similiter nulla est
cognatio legalis inter adoptantem & parentes
adoptati, quia hi parentes non sunt sub potesta-
te adoptati. Krim. 1126.

§. 6. Linea legalis fraternitatis est hæc: 592.

Cajus adoptatus $\begin{cases} \text{Liberis adoptatis in 1. grad.} \\ \text{est cognatus cum } \end{cases}$ nepotibus adoptantis, in 2.
 $\begin{cases} \text{pronepotib⁹ adoptatis, in 3.} \\ \text{abnepotib⁹ adoptatis, in 4.} \end{cases}$

§. 7. Linea legalis affinitatis est hæc:

Titius adoptans & uxor Caji $\begin{cases} \text{sunt lega-} \\ \text{adoptati, Cajus adoptatus, & } \end{cases}$ liter affi-

uxor Titii adoptantis nes.

§. 8. Impedimentum cognitionis legalis, se- 594.
cundūm dicta, non contrahitur à liberis adop-
tivis inter se, hinc filii adoptati à Cajo contra-
herere possunt cum filiabus adoptatis ab eodem
Cajo, Dian. p. 4. tr. 4. R. 121. God. tr. 9. n. 177.
Averf. suprà, Bonac. Krim. n. 1125. Similiter filius

B b 3 adopta-

390 adoptatus possit ducere filiam legitimam adoptantis, si alteruter emanciparetur, vel si moriatur adoptans, quia tum cessat adoptio, Krm. à n. 1125. E contrà filius adoptatus etiam solitaria adoptione ducere non potest eam, quæ fuit uxor adoptantis, ut nec adoptans uxorem adoptati, quia, secundum dicta, est quædam inter hos quasi publica honestas perpetua. An superveniens cognatic legalis impedit petitio nem debiti, dicitur n. 601.

595. Q. 81. Quid addendum sit circa cognitionem spiritualem. R. §. 1. Trid. fest. 24. c. 2. De reform. Matr. statuit, ut unus tantum, sive vir sive mulier juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos ac baptizatum ipsum & illius patrem & matrem, nec non in baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem & matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur. Et idem dicendum est ex Confirmatione, in qua patrinus assistens & confirmans contrahunt cognitionem cum confirmato, cùmque hujus patre ac matre.

596. §. 2. Cùm Trid. dicat, inter illos tantum contrahi hanc cognitionem, consequenter non contrahitur inter patrinum & matrinam, neque inter plures patrinos vel plures matrinas, si plures adhibeantur; neque inter illos, qui baptizantur vel confirmantur ab eodem Ministro; neque inter Ministrum Sacramenti, & patrinos; neque cum parentibus vel uxore Ministri; neque cum conjugi patrini vel matrinæ; neque cum liberis vel vitrico vel noverca baptizati aut confirmati.

597. §. 3. Si Berta uxor Titii adulteretur cum Ca jo, qui ob levatum Titii & Bertæ infantem habet cum eis cognitionem spiritualem, quamvis sit

fit incestus ob cognationem spiritualem, tamen Berta hoc non obstante potest à Titio petere debitum, quia non impeditur per cognationem spiritualem, quae non extenditur, nisi ad personas in Jure expressas, adeoque Berta non ideo contraxit cognationem spiritualem cum Titio marito suo. Neque hic contracta est affinitas cum Titio, hæc enim tantum oritur ex copula cum sanguine juncto, seu cum cognato ratione sanguinis, qualis non erat Cajus, qui cum Berta & Titio habebat tantum cognationem spiritualem.

§. 4. Pontius l. 7. c. 40. n. 13. putavit non in- 598.
curri hoc impedimentum, si quis cum ignoran-
tia facti teneat aliquem, v. g. si filium suæ concu-
binæ, nesciens hunc esse: sed oppositum videtur
certum cum Avers. q. 16. f. 2. ubi sibi contrarius
est; ignorantia enim vel error hinc non excusant,
maxime cum illud statuatur non velut pœna,
sed tantum veluti impedimentum canonicum,
quale est etiam affinitas ex copula fornicaria, uti
dicetur postea.

§. 5. Docent Tol. Henr. Suar. Côn. Sancb. Bo- 599.
nx. aliisque AA. gravissimi, quos citat, & sequi-
tur Pignat. tom. 1. consult. 10. non confirmatum
non contrahere cognationem spiritualem, dicitque à
S. Congreg. in his terminis declaratum esse 13.
Jun. 1654. sed quamdiu non constat de ea de-
claration, manet valde probabile oppositum,
nam ita docent AA. relati à Sancb. l. 7. d. 60. n.
21. aliisque cum Avers. quem retuli l. 6. p. 1. num.
400. videri potest etiam Gob. tr. 9. à n. 169.

§. 6. Contrahit hoc impedimentum laicus 600.
baptizans etiam privatim & in necessitate, quia
etiam hinc intervenit vera regeneratio per Bapti-

392 snum , propter quam Ecclesia hoc impedimentum statuit inter baptizantem & baptizatum , Sanch. Laym. Krim. n. 1098. An autem contrahat patrinus assistens Baptismo non solenni , aut so- lis ceremoniis , aut Baptismo sub conditione re- petito , dixi l. 6. p. 1. n. 361. , ubi à n. 359. pluri- bus dixi , quid requiratur ad contrahendam hanc cognitionem.

601. §. 7. Cognatio spiritualis superveniens Ma- trimonio impedit ejus usum , secundum dicta à n. 387. Illum tamen non impedit superveniens cognatio legalis , hinc quamvis Titius adulterans cum sorore uxoris suæ impediatur à pe- titione debiti , non tamen impeditur , si sororem uxoris suæ adoptet , quia hoc nullo Jure statui- tur , Sanch. l. 7. d. 63. n. 19. Krim. n. 1238. An autem pater in necessitate baptizans vel assistens suæ , aut uxoris proli contrahat cognitionem & impediatur à petitione vel redditione debiti , dixi à n. 385. & videri etiam possunt dicta l. 6. p. 1. n. 358.

602. Q. 82. Quid circa cognitionem carnalem seu consan- guinitatem sit addendum. R. §. 1. Ante omnia in- telligi debet significatio nominum hic; ad quod servire poterunt sequentia ex Lohner p. 4. in In- struct Pastor. pag. 198.

Nomina consanguinitatis.

Cognatus. Vetter : Blutsverwandt. Parent. Cousin.

Cognata. Baaf. Cousine. (pere. Paterna linea. Vatters-Geschlecht. Ligue du Materna linea. Mutter-Geschlecht. Ligue de la mere.

Pater.

- Pater. Vatter. Pere.
Mater. Mutter. Mere.
Liberi. Kinder. Enfans:
Filius. Sohn. Fils.
Filia. Tochter. Fille.
Frater. Bruder. Frere.
Frater ex patre. Bruder vom Vatter. Demy-
frere du côté du pere.
Frater uterinus. Bruder von der Mutter. Fre-
re uterin.
Germanus frater. Leiblicher Bruder. Frere
Germain.
Soror. Schwester. Sœur.
Gemini. Zwilling. Freres Gemeaux.
Avus. Anherr. Großvatter. Ayeul. Grand-Pere.
Avus paternus. Des Vatters Vatter. Ayeul
Paternel.
Avus maternus. Der Mutter Vatter. Ayeul
Maternel.
Avia. Unfraw. Großmutter. Ayeule. Grand'-
Mere.
Proavus. Uranherr. Bisayeul.
Proavia. Uransfrau. Bisayeule.
Abavus. Uransvatter. Trisayeul.
Abavia. Uransmutter. Trisayeule.
Atavus. Urans-ánn. Le Pere du trisayeul.
Tritavus. Urans-Oran. Le grand pere du tri-
sayeul.
Nepos. Enkel. Kind. Kinder. Petit fils.
Nepos ex filio. Sohns. Sohn. Petit fils : fils
de mon fils.
Nepos ex filia. Tochter. Sohn. Petit fils: fils
de ma fille.

B b

Neptis

Neptis ex filio. Sohns Tochter. Fille de mon fils.

Neptis ex filia. Tochter-Tochter. Fille de ma fille.

Pronepos. Enckels Sohn. Fils du petit fils.
Proneptis. Enckels Tochter. Fille de la petite fille.

Abnepos. Enckel des Enckels. Petit fils du petit fils.

Abnepris. Enckeln des Enckels. Petite fille de la petite fille.

Atnepos. Enckels Urenkel. Arriere fils.

Atnepris. Enckels Urencklen. Arriere fille.

Patruus: Frater patris. Vatters Bruder. Oncle Paternel : frere du Pere.

Patruus magnus : Frater avi. Unherrens Bruder. Grand oncle Paternel : frere du grand pere.

Propatruus : frater proavi. Uransherrens Bruder. Arriere oncle : frere du bisayen.

Avunculus : frater matris. Mutter Bruder. Oncle maternel : frere de la mere.

Avunculus magnus : frater avi materni. Uransfrauens Bruder. Grand oncle maternel : frere du grand pere maternel.

Proavunculus : frater proavi materni. Uransfrauwen Bruder. Arriere oncle maternel : frere du bisayeu maternel.

Amita. Vatters Schwester. Tante : sœur du Pere.

Amita magna. Unherrn Schwester. Grande Tante : sœur du grand pere ou de la grande mere paternelle.

Proimita. **Uranherz Schwester.** Arriere tante : sœur du bisayeuil ou de la bisayeule paternelle.

Matertera. **Mutter Schwester.** Tante : sœur de la mère.

Matertera magna. **Anfrawens Schwester.** Grande tante : sœur du grand pere ou de la grand-mère maternelle.

Pro-matertera. **Uranherz Schwester.** Arrière tante : sœur du bisayeuil ou de la bisayeule maternelle.

Nepos ex fratre. **Bruders Sohn.** Neveu : fils du frere.

Nepos ex sorore. **Schwester Sohn.** Neveu : fils de la sœur.

Neptis ex fratre. **Bruders Tochter.** Niéce : fille du frere.

Neptis ex sorore. **Schwester Tochter.** Niéce : fille de la sœur.

Patruelles. **Zweyer Brüder Kinder.** Cousins ou cousins germaines : enfans de deux freres.

Confobrini, confobrinae. **Zweyer Schwester Kinder.** Geschwester Kinder. Cousins ou cousins germaines : enfans de deux sœurs.

Amitini. **Bruders und Schwester Kinder.** Enfants du frere & de la sœur.

Sobtini. **Geschwestert Encklen.** Neveux de deux sœurs.

Denique notandum est, quod in Jure illi dicantur agnati, qui ab aliquo descendunt per linneam masculinam, illi autem cognati, qui per femininam, quamvis quandoque nomen cognati tanquam genus sumatur ad utrosque.

§. 2.

1101.

1101.

3 TOIX

1101.

603. §. 2. Quia hic loquemur de consanguinitate ejusque lineis , gradibus stipite &c. notandum est , quid his terminis significetur. *Consanguinitas* est conjunctio personarum ex eo proveniens , quia una descendit ab altera , vel ambæ ab eadem : dicitur autem consanguinitas , quasi conjuncti sanguinis unitas. *Linea* consanguinitatis est collectio personarum ab eodem stipite descendantium continens & distinguens gradus inter eas : series autem illa sive ordo personarum ex eodem stipite descendantium dici solet arbor consanguinitatis. *Gradus* linea est distantia unius personæ ab altera intra eandem lineam , & dicitur gradus , quia ita progredimur de proximo ad proximum. *Stipes* dicitur illa persona , à qua ceteræ , de quarum cognatione quæritur , descendant , ideoque dicitur communis stipes , quia illi , de quibus quæritur , habent eum , velut communem truncum , à quo ipsi veluti rami proveniunt , & in quo primò conveniunt , fin eorum originem inquiramus , sic pater est stipes respectu fratris mei , sororis meæ , & mei ; avus est stipes respectu mei & patrui mei , quia nullus est proximior , quàm avus , à quo uterque nostrum descendat , quamvis enim ego proximiùs descendam à patre meo , tamen patruus meus non descendit à patre meo , neque ab ullo alio proximiùs , quàm ab avo meo. Similiter proavus est stipes respectu mei & avi mei , quia est primus , à quo etiam uterque nostrum descendit.

604. §. 3. Linea est vel recta vel transversa. *Linea recta* est , in qua soli illi collocantur , quorum unus est principium alterius , sive , quorum unus est ab altero generatus , sive sint ascendentes , sive descendentes. Dicitur autem linea ascenden-

tum, si ab inferioribus incipiatur versus superiores, v. g. à filio ad patrem, avum, proavum, abavum. E contrà si à majoribus respiciatur ad inferiores, dicetur linea descendantium, v. g. à patre ad filium, nepotem, pronepotem, abnepotem. *Linea transversa*, quæ etiam collateralis appellatur, est illa, in qua tales collocantur, qui licet descendant ab eodem communi stipite, v. g. ab eodem patre, unus tamen non descendit ab altero, sicut duo fratres, vel frater & soror ab eodem patre, patruus & ego ab eodem avo, ita tamen ut inter nos unus non descendat ab altero, quia neuter generavit alterum: hæc linea transversa dividitur in æqualem & inæqualem, æqualem est, si personæ à se mutuò non descendentes æqualiter, id est, cum eodem numero graduum distent à communi stipite, v. g. ego, frater & soror mea æqualiter distamus à patre. Tum est inæqualis, quando personæ à se non descendentes distant inæqualiter, id est, cum inæquali numero graduum ab eodem stipite, v. g. ego & patruus meus respectu avi mei, nam patruus ab eo distat uno gradu, cùm sit ejus filius; ego duobus, cùm sim nepos.

§. 4. Propinquitas & distantia graduum re- 605.
ducitur ad has tres regulas,

Regula 1. Tot sunt gradus in linea recta tam ascende quām descendente, quot sunt personæ, unā demptā: Alii sic ponunt regulam; positi in linea recta tot gradibus à se invicem distant, quot intercedunt generationes activæ, v. g. nepos tuus distat ab avo tuo quatuor gradibus, quia in primis si ascendendo incipias numerare personas à tuo nepote usque ad avum tuum, invenies quinque, nempe nepotem tuum, filium

filium tuum , te , patrem tuum , avum tuum ; itaque unam tollas , & remanent quatuor , scilicet erunt quatuor gradus : præterea quatuor sunt generationes activæ ab avo tuo usque ad nepotem tuum , scilicet illa , quâ avus tuus generavit patrem tuum ; deinde altera , quâ pater tuus te generavit ; tertia est , quâ tu generasti filium tuum ; quarta denique , quâ filius tuus generavit filium suum , qui est nepos tuus , consequenter tuus nepos est in quarto gradu consanguineus cum tuo avo , nam respectu avi tuus ab nepos .

Regula 2da. In linea transversâ æquali , tot gradibus distant personæ inter se comparataz , quot gradibus singuli distant à communi stipite , v. g. ego , frater & soror mea , singuli à communi stipite , qui est pater , distamus uno gradu , ideoque inter nos sumus consanguinei in primo gradu . Item , ego & patruelis meus , id est , filius patrui mei à communi stipite , qui est avus noster , distamus duobus gradibus , ideoque inter nos etiam distamus duobus gradibus , & sumus consanguinei in secundo gradu æquali .

Regula 3ta. In linea transversa inæquali tot gradibus distant personæ inter se comparataz , quot gradibus distat à communi stipite persona illa , quæ est remotior , v. g. patruus meus distat ab avo meo uno gradu , ego autem disto ab eodem avo meo duobus gradibus , hinc ego etiam duobus gradibus disto à patruo meo , sive disto primo gradu in secundum , uti habet stylus in curia Romana , ideoque cum illo sum consanguineus in secundo gradu inæquali , sive in gradu primo secundo . Pro claritate pono singulas lineas , quas , qui leget in Lohmer , caute usurpet

usurpet & corrigat, quia ibi multi sunt errores
in numeris à typographo malè notatis.

Linea recta consanguinitatis.

Cum abavo suo in 4.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum proavo in 3.} \\ \text{cum avo in 2.} \\ \text{cum Patre in 1.} \end{array} \right.$

Titius est

Cum filio in 1.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum nepote in 2.} \\ \text{cum pronepote in 3.} \\ \text{cum abnepote in 4.} \end{array} \right.$

Alcedentes Descendentes.

Linea transversa æqualis.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum amitino suo in 2.} \\ \text{cum consobrino in 2.} \end{array} \right.$

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum horum le-} \\ \text{cum patruele in 2.} \end{array} \right.$

beris in 3. Ne-

potibus in 4.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum fratre suo in 1.} \\ \text{cum hujus liberis in} \\ \text{2. Nepotibus in 3. Pronep. in 4.} \end{array} \right.$

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum sorore in 1.} \\ \text{cum hujus liberis in 2.} \\ \text{Nepot. in 3. Pronep. in 4.} \end{array} \right.$

Titius est

cum patruele in 2.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum consobrina in 2.} \\ \text{cum amitina in 2.} \end{array} \right.$

$\left\{ \begin{array}{l} \text{cum harum liberis} \\ \text{in 3. Nepot. in 4.} \end{array} \right.$

Linea

Linea transversa inæqualis ratione patris.

Cum Propatruo ejusque liberis nepotibus
& pronepotibus in 4.

{ cum patruo magno ejus liberis & nepoti-
bus in 3. cum pronepotibus in 4.

{ cum patruo in 2. cum liberis patrui in 1.
cum nepot. in 3. cum pronepot. in 4.

{ cum amita in 2. cum liberis amitæ in 1.
cum nepot. in 3. pronepot. in 4.

{ cum amita magna hujus liberis & nepoti-
bus in 3. cum pronepotibus in 4.

{ cum proamita ejusque liberis nepotibus
& pronepotibus in 4.

Linea transversa inæqualis ratione matris.

Cū proavunculo ejusque liberis &c. in 4.

{ cum avunculo magno, ejus liberis & ne-
potibus in 3. cum pronepotibus in 4.

{ cum avunculo, in 2. cum his liberis in 1.
cū nepotibus in 3. cū pronepotib⁹ in 4.

{ cum matertera in 2. cum hujus liberis in
2. cum nepotibus in 3. cum pronepoti-
bus in 4.

{ cum matertera magna, ejus liberis & ne-
potibus in 3. cū ejus pronepotibus in 4.

{ cum promatertera, ejus liberis, nepotibus
& pronepotibus in 4.

Nota. In his lineis transversis quoad descen-
dentes non semper est linea inæqualis: quinam
autem sint in linea æquali, facile colligitur ex
antedictis & prioribus tabulis.

Linea transversa inæqualis ratione fratri & sororis.

- Cum Cajo fratri sui pronepote in 4.
cum fratri nepote in 3. cum hujus liberis in 4.
cum fratri liberis in 2. cum horum liberis in 3. cum nepotibus in 4.
Tertius cum sororis liberis in 2. cum horum liberis in 3. cum nepotibus in 4.
cum sororis nepote in 3. cum hujus liberis in 4.
cum sororis pronepote in 4.

Q. 83. *Quomodo prætice sit agendum, quando dicitur, quod cognatio intercedat inter sponsos.* R^e. Quamvis Parochus vel Confessarius non debeat se veluti Judicem statuere in causis matrimonialibus, tamen potest veluti amicus & consultor interrogare, cur putetur adesse impedimentum, vel unde sit dubium: ut autem veritatem compriat, prætice sic procedat: scribat in parte inferiore chartæ nomen sponsi ad finistrum latus, ad dextrum, nomen sponsæ, supra sponsum describat ordine semper ascendendo à proximioribus nomina illorum sponsi cognatorum, qui ex hac parte dicuntur dedisse causam cognationis; similiter scribat in altero latere nomina eorum, qui ex parte sponsæ dicuntur dedisse causam cognationis, nec cesseret a scriptione, donec perveniat ad communem stipitem, è quo sponsus & sponsa sint mediæ generati: si non reperiatur talis stipes, tum certum est nullam adesse cognationem, sed fortè erit affinitas, de qua postea, si vero perveniat ad communem stipitem, consideret, in qua linea sint sponsi, an recta vel transversa, æquali vel inæquali, &c.

Tom. VIII.

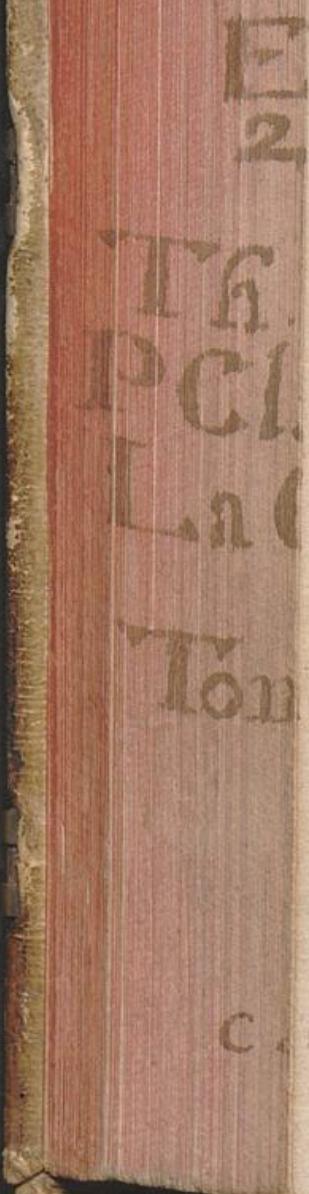
C^c

appli-

111or.
Eldi
30X
LVII

applicet regulas, uti suprà. Quod si inveniat esse intra quatuor gradus, erit impedimentum, si ultra quatuor gradus, dicat nullum esse impedimentum, ita Gob. tr. 9. n. 165.

608. Q. 84. *Quid præterea sit notandum circa impedimentum consanguinitatis.* Rz. §. 1. Non omnes consanguinitatis gradus dirimere Jure naturæ, certum videtur ex dicendis n. 828. Ecclesia enim in aliquibus dispensat. Attamen docent Scot. & Anton. Palud. Dur. Abb. Bellarm. Vafq. Cón. Hart. Merat. & alii, omnes gradus in linea recta usque in infinitum dirimere Jure naturæ, idéoque si Adam viveret, non posse jam cum ulla scemina à se descendente inire Matrimonium, & ita expressè asseritur L. Nuptiæ, ff. De ritu nupt. Rationem dant, quia semper dicuntur parentes & filii, genitores & geniti, principia & principiati, ita ut superiores respiciant inferiores tanquam aliquid suū, ergo natura semper exigit specialem reverentiam ad invicem, ergo prohibet iner eos copulam conjugalem, quæ videtur suppone re copulandos esse naturā pares & extraneos invicem. Contradicunt S. Tb. Caj. Vicł. Ledesm. Sanch. Pont. Covarr. Sot. Valent. Fagund. Perez, Bonac. alii que cum Avers. q. 16. f. 1. & Krim. à n. 1190. & à n. 1199. dicuntque solum primum gradum esse de Jure naturæ, nam imprimis quod major est distantia, eò minor debetur reverentia, natura enim dictat majorem deberi reverentiam patri quam tritavo, & consequenter copulam patris cum filia debere magis esse contra naturam, quam patris cum abnepte; & rationem à priori dat Pignat. t. 7. c. 22. n. 45. quia peculiaris affectio erga consanguineos nascitur ex virtute superiorum traducta ad inferiores cum similitudin-

dine complexionis, morum, lineamentorum, hæc autem similitudo paulatim diminuitur & tandem evanescit, ergo saltem in remotissimis gradibus censabitur quasi moraliter cessare omnis illa similitudo, & consequenter abhorrescentia naturæ. Deinde Canones nunc absolutè dicunt consanguinitatem ultra 4um gradum non dirimere; sic enim Cap. Non debet, De confusione dicitur: *prohibitio copulæ conjugalis 4um consanguinitatis & affinitatis gradum non excedat*, nec distinguunt, an in linea recta, vel transversa, ergo nec nos debemus distinguere; cur autem nunc restringerint ad 4um gradum, cum antehac extenderetur ad septimum, ratio hæc est, quia nunc ætas hominum est brevior, nec multi vivunt quintam generationem suorum descendientium. Ad rationem oppositam R. solum patrem dici per se principium filii, progenitores autem dicuntur tantum principia per accidens, quia ad rationem filii sufficit habere patrem, quamvis hic pater non haberet progenitores, ut patet in Abel respectu Adami, ergo meritò debetur patri alia reverentia, quam aliis progenitoribus.

§. 2. Quamvis concederemus Matrimonium 609. in 5to gradu lineæ rectæ esse Jure naturæ illicitum, non ideo esset Jure naturæ irritum, nam Jure naturæ illicitum est Matrimonium contra fidem datam alteri sponsæ, vel contra fidem Deo datam de castitate servanda, & tamen ejusmodi Matrimonia non sunt Jure naturæ irrita, Sanch. l. 2. d. 51. & alii.

§. 3. Si solus pater & filia supereffet, secun- 610. dum Sanch. l. 7. d. 51. n. 10. & alios, indecentia Matrimonii inter eos videtur honestanda per

1110R.

ELIOTI

1110X

VIII

404

extremam necessitatem propagandi genus humanum, adeoque videretur Deus tum quasi dispensare. Quamvis alii cum Averf. q. 16. f. 1. putent, pro tali casu judicandum fore, quod Deus vellet finem humanæ generationis, nisi aliter provideat. Saltem docet Pign. tom. 7. consult. 22. n. 1. Deum absolutè posse etiam pro primo gradu dispensare.

611. §. 4. Sor. Vafq. Bellarm. Valent. Ledesm. Bonac. Henr. Perez, Sanch. d. 52. n. 11. putant Matrimonium in 1. gradu linea transversæ, nempe fratris cum sorore, esse Jure naturæ irritum, nam Ecclesia, quamvis rogata, nunquam dispensare voluit. Contradicunt Alens. Scot. Caj. Hurt. Dian. p. 4. t. 4. R. 93. Pont. I. 7. d. 32. n. 3. Castrop. d. 4. p. 7. Averf. suprà; alias Matrimonium non fuisset licitum inter proles Adami, & Deus debuisset aliter providere propagationi humanæ; hinc putant esse Juris positivi, divini, & ecclesiastici.

612. §. 5. Si infideles contraxerint in gradu per Ecclesiam prohibito, & postea baptizentur, non ideo separari possunt, Cap. De infidelibus 4. De consang. & affin. nam non erant subjecti Ecclesiae, dum contraxerunt, ergo etiam non tenebantur ejus impedimento. Nec obstat, quod infidelis conversus, si sit bigamus, sit irregularis, quod etiam à statuto Ecclesiae provenit, nam quod sit bigamus, est ex natura rei, sive sit fidelis, sive infidelis, quod autem bigamus prohibetur suscipere Ordines &c. hoc solùm est à statuto Ecclesiae.

613. Q. 85. Si Titius & Berta sint consanguinei in gradu mixto ex quinto & quarto, an sint impediri. Ratio dubitandi est, quia re ipsa contingunt se in 4. gradu,

du, hinc qui in 4. & 3. se contingunt, debent explicare etiam tertium, ut in hoc etiam specialiter dispensetur, ergo similiter hic. R. non esse impeditos, uti expressè habetur Cap. fin. *Vir qui De consanguinitate*; nisi alicubi fuisset haec tenus contraria consuetudo, propter quam aliud decernitur, ibid. Cap. 3. *Si dilectio*, quod pro isto tantum loco dicitur, ut ne fieret novitas in populo isto. Hinc *Sanch. I. 7. d. 53. n. 5.* & *Avers. q. 16. f. 1.* docent cum communissima, tales posse contrahere, quamvis ex una parte attingeretur etiam primus gradus. Ratio est, quia licet Titius sit in primo gradu v. g. cum Cajo, & Berta sit in 5. gradu cum eodem Cajo, tamen Berta non est cum Cajo conjuncta in ullo gradu impeditiva, cum ultra 4. gradum non extendat se impedimentum, ergo Titius & Berta etiam inter se non sunt in ullo gradu impeditiva, nam gradus contingentiae inter se debet desumi per respectum contingentiae ad stipitem, qui est Catus; hinc ad rationem oppositam patet responsio, nam etiam ratione 4. gradus oritur impedimentum, ergo non est mirum, quod illius debet fieri mentio: hic autem ostensum est ratio ne 5. gradus nullum oriri impedimentum.

Q. 86. Quid addendum sit circa impedimentum 614. criminis. R. §. 1. Universim posset impedimentum criminis distingui quadruplex; 1. Machinatio concurrente utraque parte cum intentione Matrimonii cum conjuge superstite. 2. Machinatio unius tantum partis ex intentione Matrimonii, & adulterium absque alio contractu vel promissione Matrimonii. 3. Adulterium cum contractu vel promissione Matrimonii. 4. Raptus, de quo à n. 630.

Cc 3

§. 2.

615. §. 2. Per machinationem h̄c intelligitur crimen homicidii, id est, non solus conatus occidendi, sed occisio conjugis; Cap. *Si quis vivente, 31. q. 1.* Deb̄tque mors sequi ex actione occidentis, & non ex culpa Medicī, vel negligētia morientis, Pont. I. 7. c. 45. n. 4. *Mastr. n. 104.* Perinde autem est, sive sit occisio uxoris procurata à viro, sive viri procurata ab uxore, ut certum est ex communissima cum *Sanch. I. 7. d. 78.* *Avers. q. 18. f. 4.* contra *Victor. & Ledeſm.* Et censetur machinatio, si vir uxori deprehensam in adulterio occidat ex consilio seu intentione contrahendi cum alia, quia quamvis leges civiles factum illud non puniant, tamen canonice detestantur, nec excipiunt, dum constituant hoc impedimentum, *Avers. & alii contra Henr. Rebelle. Bonac.*

616. §. 3. *Avers. & Maſtr.* suprà putant utrumque oriri impedimentum, si unus etiam inſcio altero machinatus sit, nam per Cap. *Si quis vivente, hic machinator ligatur eo impedimento, ergo etiam alter, cum quo intendebat contrahere,* quia hoc ipso, quod unus impediatur, etiam impeditur alter. Oppositum tenet communis cum *Busenb.* in quam fatetur *Mastr.* etiam magis propendere *Scotum.* Ratio est, quia ita videtur statui Cap. *Super hoc, De eo, qui duxit, nam dicitur non posse ducere, si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata, sive fidem dederit sive non, quod eā defunctā hanc effet ducturus:* putantque *Pont. Hurt. & Krim. n. 1003.* probabiliter, nequidem à machinante incurri, si exterius non manifestarit intentionem Matrimonii. Attamen contradicit *Castrop. d. 4. pu. 12. n. 5.* quia quamvis Ecclesia non puniat actus merè internos, tamen punit exter-

externos ex hac vel illa intentione factos , nam excommunicat Inquisitorem, qui reis facit injuriam ex odio vel amore , Clement. I. §. Verum quia, De hæret.

§. 4. Si Cajus maritus, præmisso adulterio 617.

cum Berta machinatus sit mortem suæ uxoris , primariò quia oderat, secundariò , ut cum Berta miret Matrimonium , oritur impedimentum , quia machinati sunt animo contrahendi. Jura autem non exprimunt debere esse primariam intentionem, Less. in auct. v. Matr. cas. 10. Quod valet, etiam si, cùm contraherent, dubitârint, an etiam secundariò habuerint intentionem contrahendi , quia factum scitur , & prudenter presumitur illa intentio, communiter enim comitatur. Si tamen contraxerint bonâ fide , nil suspicantes , & postea dubitatio illa superveniat, quando post adhibitam diligentiam nihil certi comperitur , probabile est non indigere dispensatione , adhuc tamen probabilius censet Less. quod indigeant , quia difficile creditu est, eum animum non adfuisse. Debere autem saltem in uno adfuisse animum ineundi Matrimonium , nec sufficere commune consilium occidendi, videtur certum cum S. Th. S. Bonav. Avers. suprà & aliis communissimè , quamvis contradicant Cajet. Arm. Sot.

§. 5. Si uxor occidat virum ex consilio Ma-

trimonii cum alio, æquè incurritur impedimentum, quia Can. Si quis, 31. q. 1. dicitur : sive vir aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur, &c. & idem patet ex Cap. Laudabilem , De convers. infidel. Ut autem quis dicatur machinatus mortem alterius cum effectu , sufficit , quod occiderit consilio vel mandato , quia machinatio

Cc 4 pro-

propriè significat occultam insidiationem respectu mortis, *Pyrrh. Corr. Krim.* n. 1001. Attamen non sufficit ratihabitio patrati homicidii, quia non est causa patrati homicidii, & quando *Regula 10. Juris in 6.* dicit *ratihabitionem mandato æquiparari*, intelligitur, vel quando effectus pendet tantum à ratihabitione, vel quando Jus ita disponit, *Laym. Castrop.* n. 4. Similiter quamvis Cap. *Cum quis, De sent. excomm.* in 6. dicitur, quod ratihabitio retrotrahatur, & mandato æquiparetur, etiam ad pœnam excommunicationis, hoc tamen extendi non debet ad alias, & specialiter non ad hanc pœnam contra favorem Matrimonii, *Sanch. Krim.* n. 2443.

619. §. 6. Sive promissio antecedat, sive sequatur post adulterium, causat impedimentum, *Sanch. l. 7. d. 79. n. 3. Lug. in resp. mor. l. 1. dub. 44. n. 2. Gob. tr. 9. n. 199. Krim.* n. 1006. Quod valere dicit *Avers. q. 18. f. 3.* etiam si promissio bona fide facta præcessisset. Unde nec opus est, ut eodem tempore fiat adulterium & promissio, quia in omnibus his casibus præbetur ansa captandi mortem conjugis, ad quod cavendum inductum est illud impedimentum. Si tamen promissio tacitè vel expressè revocetur ante adulterium, non oritur impedimentum: è contrari revocetur priùs post adulterium, sive facta sit ante illud sive post, oritur, quia jam causatum erat, *Avers. Gob.* n. 195.

620. §. 7. Si promissio fiat de Matrimonio contrahendo ante mortem alterius conjugis, *Sanch. n. 2.* putat non oriri impedimentum, quia *Can. Relatum, 31. q. 1.* expressè dicitur, promissionem referri ad tempus futurum post mortem alterius conjugis, & ratio *Canonis* est, quia sic dabatur causa

causa machinanda mortis. Contradicit Avers. q. 8. f. 3. sicuti enim dirimit Matrimonium de praesenti contractum vivente alio conjuge, uti statim dicetur, ita etiam videtur dirimere promissio ejus de praesenti, cum etiam detur causa machinandi mortem, ut tale Matrimonium validari possit.

§. 8. Quamvis Matrimonium, quod de praesenti contrahunt hi adulteri, sit invalidum ratione ligaminis, tamen oritur impedimentum criminis, Cap. Super hoc, De eo, qui duxit, Avers. Krm. à n. 976. Putat quidem Hurt. requiri tale Matrimonium, quod alias foret validum, nisi adesset hoc ligamen alterius conjugis, adeoque non contrahi impedimentum criminis, si clandestine contraherent, vel essent affines aut consanguinei, sed Sanch. n. 8. probabilius contradicit, quia cum sufficiat promissio Matrimonii profuturo inter tales, multo magis sufficiet attentatio illius pro praesenti, cum haec attentatio sit veluti illius promissio pro futuro, eò quod velint Matrimonium esse perpetuum.

§. 9. Si uterque sit conjugatus, Pont. I. 7. c. 622, 45. n. 5. & Hurt. d. 23. diff. 2. dicunt non esse opus, ut uterque hoc sciat de altero, sed satis esse, quod uterque sciat se esse conjugatum, quia hoc ipso uterque scit se patrare adulterium. E contra Navarr. Sanch. n. 31. Avers. probabilius dicunt requiri, ut uterque sciat de Matrimonio saltem unius, nam qui ignorat, non infert injuriam illi Matrimonio ignorato, sed tantum suo proprio, hoc autem impedimentum est inductum propter injuriam, quae ab utroque fit eidem Matrimonio. Putantque Sanch. & Avers. excusare hinc ignorantiam etiam vincibilem, quia quando lex

Cc 5

requi-

requirit scientiam vel dolum, videtur talis ignorantia excusare: docent tamen sufficere dubium de vita prioris conjugis, si re ipsa vivat, quia hoc dubium in Jure æquiparatur scientiæ.

623. §. 10. Si fides Matrimonii data est sub priore Matrimonio, & adulterium sub posteriore sit commissum, non oritur impedimentum, quia debet eidem Matrimonio & conjugi illata esse utraque injuria, *Sanch. Barb. Krim.* n. 992. Item secundum dicta n. 619, non oritur, si promissio concorditer sit revocata ante adulterium, non tamen si post, *Krim.* n. 993. & 1007. Item non oritur, si non fuerit verè adulterium, ut si postea innotescat, non fuisse verum Matrimonium, *Cap. 2. De eo, qui duxit.* Et idem est, si putaverint vivere alterum conjugem, qui tamen mortuus erat. Est tamen adulterium, quamdiu manet vinculum Matrimonii, etiam rati tantum, etiamsi fuerint toro & habitatione separati, *Sanch. Averf. q. 18. l. 3. & 4. Krim.* n. 1008.

624. §. 11. Si fides Matrimonii data sit ante, sed adulterium sit commissum post notitiam conjugii, *Krim.* n. 983. putat non incurri impedimentum, quia dispositio illa poenalis videtur requirere, ut tam promissio, quam adulterium sit formalis injuria respectu alterius conjugis; sed contradicit *Sanch. à n. 32.* quia solum adulterium censetur hīc esse injuriosum, ergo satis erit illud fieri cum notitia conjugii.

625. §. 12. *Henriq. Sa, Bonac. Dian. Laym. Averf. Krim.* n. 990. dicunt promissionem debere esse factam serio animo, alias non est propriè promissio, & nomine promittentis, in quem fertur hac pœna, non videtur venire, nisi verus promittens, sicuti etiam factè rebaptizantes non incurunt irre-

irregularitatem, sicut profitentes haeresin non incurrit excommunicationem. Oppositum tenent Sanch. n. 10. Con. aliquique apud Gob. n. 196, & dicunt satis esse, si fiat animo ficto, dummodo pars altera non advertat fictionem, quia etiam, quando est fictio, aquae timeri potest vita innocentis conjugis. Prima sententia videtur probabilior, quia in positivis non valet argumentatio ex parte rationis.

§. 13. Quamvis una pars non repromittat, 626. dummodo acceptet promissionem alterius, oriatur impedimentum, Silv. Con. Sanch. Rebell. Perez, Avers. Castr. d. 4. pu. 12. n. 12. contra Henr. Bell. Dian. Laym. Burgh. cent. 2. cas. 4. Krm. n. 987. Et pro acceptatione sufficere, quod taceat, docent Con. & Pont. sed negant Sanch. Bonac. Avers. quia si acceptaret, cum abundet amore erga adulterum, non taceret: haec tamen ratio non tenet in multis adulteris, qui non tam querunt Matrimonium de futuro, quam de praesenti copulam. Videtur autem certum, quod sufficiat promissio simplex, & non requiratur jurata, Avers. Gob. n. 197.

§. 14. Nav. Sanch. & alii putant sufficere pro- 627. missione Matrimonii sub conditione de futuro, v. g. si accipias haereditatem, quia aquae dat causam captandae mortis. Con. Laym. Dian. Avers. q. 18. f. 3. Gob. n. 198. Krm. n. 991. requirunt promissionem absolutam, vel quae fiat absolute durante vita alterius conjugis, quia quamdiu non ponitur conditio, promissio censetur nulla, nec conditionata dat aquae causam captandae mortis, nam si non impleatur conditio, non obligat promissio. Similiter non sufficit promissio non ducendi aliam, quia tantum significat,

412 cat, si aliquam ducam, te ducam, per quod nequidem constituerentur sponsalia, Laym. Krim. n. 1009. Quid dicendum sit, si fiat sub conditio-
ne contraria substantia Matrimonii, impossibili-
li, turpi, colligitur ex dictis à n. 239. Si enim
habeatur pro non adjecta, aut censeatur remis-
sa, non suspendit contractum.

628. §. 15. Si crimen machinationis committat-
ur à fideli & infideli, certum est ex Cap. De-
cim. infidel. fidelem inhabilitari ad Matrimoni-
um cum illo infideli etiam converso. Quod Averf.
q. 18. s. 5. contra Sanch. l. 7. d. 78. n. 4. extendit
etiam ad crimen adulterii cum promissione Ma-
trimonii, licet homicidium conjugis postea se-
cutum sit sine consilio fidelis. Idemque dicit
Averf. contra Sanch. d. 79. n. 43. & Krim. n. 994.
si duo infideles adulterium ante, & promissio-
nem Matrimonii post, vel promissionem Matri-
monii ante, & adulterium fecerint post Baptismum.
Quod etiam tenet Averf. contra Pont. l. 7.
c. 45. n. 6. & Krim. si uterque in infidelitate con-
stitutus commiserit crimen machinationis vel
adulterii cum promissione Matrimonii, & po-
stea convertantur, quia quamvis Ecclesia non
possit tales punire ob præterita delicta in infide-
litate commissa, tamen requirere potuit, si fi-
deles fierent ac vellent invicem contrahere, ut
non essent Rei talis criminis antecedentis.

629. §. 16. Infert Krim. n. 2458. ut contrahatur
hoc impedimentum criminis, requiri seqq. con-
ditiones. 1. ut adsit machinatio mortis alterius
conjugis, sive ab alterutro conjuge, sive ab ad-
ultero facta, effectu, idest, morte secutâ. 2. Ut
ea machinatio fiat animo incundi Matrimoni-
um determinatè inter conjugem superstitem &
adul-

adulterum, vel eum, qui simul machinatus est.
3. Quando unus tantum machinatus est, ut ad-
dit adulterium, & si desit adulterium, ut uterque
sit machinatus. 4. Ut ubi requiritur adulteri-
um, sit formale & perfectum. 5. Ut adulterium
fuerit verum, idest, commissum cum vero, vel
à vero alterius conjugie. 6. Crimina ista non di-
rimunt, nisi respectu complicis in tali criminie,
Avers. q. 18. f. 4. contra Palatios.

Q. 87. Quid specialiter circa crimen raptus sit ad- 630.
dendum, R. §. 1. Cap. Placuit 36. q. 2. statutum
erat, ut quamvis rapta libertati restituta consen-
tiret, Matrimonium esset irritum. Postea Cap.
fin. De raptor. statutum erat, ut Matrimonium
valeret, si rapta consentiret, quamvis non esset
priùs libertati restituta, sed Jure novo Tridentini
fess. 24. c. 6. De reform. Matr. sic statuitur. De-
termis S. Synodus inter raptorem & raptam, quandiu
ipsam potestate raptoris manserit, nullum posse consistere
Matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in
locu tuto & libero constituta illum in virum habere con-
sentit, eam raptor in uxorem habeat, & nihilominus
raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium & favo-
rem præbentes, sint ipso Jure excommunicati, ac perpe-
tuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & si
Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præ-
tere raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxe-
rit, sive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dorare.

§. 2. Si puella sit rapta tantum propter libi- 631.
dinem exercendam & non ex intentione Matri-
monii, Sa, Bonac. & alii cum Platel. n. 1179. di-
cunt oriri impedimentum, quia est propriè
raptus. Sanch. I. 7. d. 13. Dian. Avers. Corrad. Gob. n.
542. Wexp. 5. t. 2. §. 4. n. 43. Kugl. n. 1639. probabi-
lius negant, quia Trid. innuit, tum tantum esse
impe-

Mor.
Rudij
310IX
LVI

impedimentum , quando sit causâ Matrimonii , & ideo etiam notat Gallem. in declaracione ad eum locum, per S. Congregationem decisum esse 23. Jan. 1586. raptore ob aliam causam, quam, ut in uxores ducant, non comprehendendi à Trid. illicis infligente pœnam excommunicationis. Putant tamen aliqui cum Krim. n. 511. quamvis rapta tantum sit causâ libidinis , si tamen detineatur causâ Matrimonii , contrahi impedimentum , quia continuatio abductionis videtur tum esse raptus ex causa Matrimonii. Imò putant aliqui apud Krim. n. 512. si vir uxorem per Matrimonium tantum ratum sibi copulatam rapiat invitam ex fine consummandi Matrimonium, ante expletum primum bimestre, foreratum sub dispositione Trid. contentum, quia impeditur libertas , vel firmandi per copulam, vel per Religionem solvendi Matrimonium : Sed Krim. n. 2002. merito dicit opositum esse probabilius , quia raptus non habet vim dirimendi Matrimonium prius rite contractum.

632. §. 3. Violentia h̄ic intelligitur non tantum physica , sed etiam moralis per minas & metum gravem, non tamen per solas preces , blanditias, promissa, Avers. q. 12. l. 3. Gob. n. 544. Quando nam autem preces importunæ æquivaleant metui gravi , dixi l. 3. p. 2. n. 632. & videri possunt etiam h̄ic dicenda à n. 657. ut autem dicatur raptus , non est sati pueram trahi ab uno clavi ad aliud , sed necesse est, vi abduci de loco in alium moraliter locum, Haun. Krim. n. 513.

633. §. 4. Putat De Justis l. 2. c. 18. n. 69. esse raptum , si quis pueram , quæ ad se nolebat venire, vocari faciat per vicinam , in domum vicinæ, ut eam ibi cogat, & hoc videtur conforme L. un.

§. Et
citur
non v
de sit
ment
decep
Platel
detin
oriri
alii, c
§. 5
rapian
tum,
§. 6.
Ejacob.
cunt i
loequi
solent
Contr
§21.
ratio 1
tas Ma
sum ,
fimile
intelli
diner
men sa
si uxor
dictiu
excom
quens
ait: in
pe ead
tentia
billior.

§. Et si quidem, Cod. De raptu virginum, ubi dicitur, nisi odiosis artibus circumvenierit: sed si puella non vi aut metu, sed tantum tali dolo vel fraudefacta vocata, probabilius est non oriri impedimentum, quia re ipsa non est rapta, sed tantum decepta vel seducta, Sanch. Less. Hurt. Dian. Avers. Plat. n. 1179. Putat tamen Krim, si ita abducta detineatur vi, ut extorqueatur Matrimonium, oriri impedimentum. Sed oppositum tenent alii, quia absuit omnis raptus.

§. 5. Si quis pueram, non per se sed per alium rapiat, solus mandans rapi incurrit impedimentum, Avers. Corrad. Plat. Krim. n. 518.

§. 6. Si puerla juvenem raperet, Sanch. Pont. Bonac. 635.

Ezob. Dicq. Gob. n. 543. Wex n. 40. Kugl. n. 1646. dicunt non oriri impedimentum, quia Trid. tantum loquitur de raptore, non de raptrice, & leges non solent fieri de casibus rarissimis, qualis hic est. Contradicunt Henrig. Gutt. Avers. Haun. Krim. à n. 521. tum quia secundum dicta n. 381. quando ratio legis exprimitur, uti hic fit, nempe libertas Matrimonii, lex etiam odiosa pertinet ad casum, cui ratio convenit; tum etiam, quia alii similes Canones loquentes in masculino, etiam intelligunt fœminas, sic enim dicitur de impedimento criminis, si vir occidat uxorem, & tamen secundum dicta n. 615. etiam intelligitur, si uxor occidat virum. Item percussor Clerici dicitur excommunicari, & tamen etiam mulier excommunicatur, si percutiat: hinc in simili loquens S. Cyprianus, De discip. & habit. virg. c. 2. ait: in masculo simul significatur & fœmina, ubi nempe eadem pro utrisque est ratio. Utraque sententia est probabilis, sed prima videtur probabilior. Et si usurpetur in praxi, non ideo Sacra-

men-

mentum exponetur periculo nullitatis , quia cùm sit materia Juris, si fortè ea opinio sit falsa, secundum dicta n. 40. 528.-534. Ecclesia tollit illud impedimentum.

636. §. 7. Si illa , quæ rapitur , sit antecedenter raptoris despontata , Henr. Reb. Lef. aliisque cum Barb. negant oriri impedimentum, quia cogitur ad hoc, quod facere tenebatur , & ita dicitur cap. 6. De raptor. , iste raptor dici non debet , cum habuerit mulieris assensum , & prius eam desponsaverit , quam cognoverit. E contrà oriri dicunt Sanch. Avers. Eacob. & alii , quia verum est , quod rapta fiat violentia. Gob. n. 545. & alii cum Krim. n. 514. probabilius dicunt incurri in eo tantum casu , quo rapta justam causam habet hic & nunc non standi fide datâ , & ideo invita raperetur.

637. §. 8. Si illa , quæ rapitur , sit meretrix , Beckman putat non incurri impedimentum , quia per raptum videtur intelligi abductio personæ honestæ , sed rectè contradicunt Sanch. & alii cum Krim. quia Trid. non attendit ad qualitatem honestæ , sed voluit esse consultum libertati cuiusque mulieris respectu Matrimonii.

638. §. 9. Si puella volens sequatur , sed parentibus , sub quorum potestate est , omnino repugnantibus , Nav. Tusch. Molin. Henr. Guti. Bonaz. Zerola dicunt oriri impedimentum , & consentit De Luca De Matr. disc. 5. & ad Trid. d. 28. pro casu , quo non præcesserunt sponsalia vel tractatio Matrimonii ineundi , quia secundum S. Th. 2.2. q. 154. a. 7. O. quandoque violentia infertur Patri , sed non virginis , puta cum ipsa consensit , ut ipsa per violen- tiā de domo patris abstrahatur : qualitercunque enim violentia adsit , salvatur ratio raptus. Contradicunt probabilius Sanch. l. 7. d. 13. n. 13. Con. Tann. Hart. Lef.

Leff. Regin. Krim. n. 514. Avers. suprà. Gob. n. 546.
 Pignat. tom. 5. conf. 80. Majstr. n. 108. Kugl. n. 1633. Wex
 n. 42. quia manet puellæ plena libertas, propter
 quam inductum est illud impedimentum, nam
 Trid. voluit illud tum cessare, si esset à raptore sepa-
 rata, & in loco tuto & libero constituta, sive restitua-
 tur parentibus, sive non: & ideo etiam Cap.
 penult. De raptor. dicitur: *Iste raptor dici non debet,*
con habuerit mulieris assensum, & prius eam despon-
saverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent, à
quibus eam dicitur rapuisse. Ex quo patet ad S. Th.
 qui tantum vult tum quomodo cunque puellam
 rapi parentibus, sed non ideo est raptus præjudi-
 cans puellæ libertati, quam Trid. ibi volebat fal-
 vari, nihil reflectens ad consensum parentum,
 quibus etiam invitatis ipsa ex causis poterat Ma-
 trimonium inire, secundum dicta n. 569.

§. 10. Si abiit consentiens, sed postea invita 639.
 cogatur ad copulam, non est raptus; è contrà
 manet raptus, si invita abducta est, licet postea
 consentiat in copulam, quia hic attenditur ini-
 vitum, *Fill. Krim. n. 515.*

§. 11. Poenæ, quæ decernuntur à Trid. suprà, 640.
 cadunt tantum super illos, qui concurrunt ad
 actum rapiendi, non autem in Parochum vel te-
 stes, qui assistunt Matrimonio raptæ. Et proce-
 dunt omnia dicta & poenæ, licet raptæ esset vi-
 dua, aliunde impedita ad contrahendum cum
 raptore &c. Avers. q. 12. f. 3.

§. 12. Probabile est impedimentum crimi- 641.
 nis, quod nunc est, esse à Trid. inductum, adeó-
 que per crimina in præcedente & hac questione
 recensita non causabitur impedimentum, ubi
 Trid. non est receptum, Gob. n. 58. An sponsalia
 inter raptorem & raptam sint valida, dixi n. 54.

Tom. VIII.

Dd

Q 88.

642. Q. 88. An ista impedimenta criminis incurvantur ab ignorantia illa esse tali crimini annexa. R. Negant Paulus. Bauc. & alii, quorum sententiam Kramer hic à n. 1011. & iterum l. 5. à n. 729. defendit tanquam absolute probabilem; rationem dant, quia tale impedimentum est propriè poena, sed poena non incurrit ab ignorantia eam annexam esse, uti postea dicetur de censuris, ergo. Oppositum tenendum est cum planè communis Sanch. l. 7. d. 17. n. 9. Hurt. Perez, Cón. Less. Dicaf. Avers. q. u. s. 2. Gob. tr. 9. n. 67. & 190. Spor. n. 233. Burgh. cent. 2. cas. 54. Laym. l. 1. tr. 5. p. 1. c. 5. n. 8. Wiesfner De impedim. conjug. p. 2. a. 15. à n. 20. Wex p. 5. tr. 2. controv. 5. Ratio est. tale impedimentum, licet imponatur etiam in peccatum delicti, tamen primariò & principaliter est inhabilitas canonica, qualis etiam est affinitas ex copula fornicaria, quæ certò incurrit etiam ab ignorantia illam ex tali copula sequi, absentia autem aut remotio talis inhabilitatis est conditio absolute prærequisita ad valorem talis contractus, uti patet in impedimento consanguinitatis &c. 2. Praxis Ecclesiæ est optima legum interpres, sed notorium est, teste Corrad. in præ dispens. l. 8. c. 9. n. 17. §. Quandoque, quod Reitatis criminis nunquam permittantur contraherere sine dispensatione, ergo.

643. Q. 89. Quid addendum sit circa impedimentum disparis cultus. R. §. 1. Caj. Vsq. & alii putarunt Matrimonium fidelis cum infidelis esse Jure naturali, vel saltem positivo Christi irritum, quia hoc ipso, quod Christus Matrimonium evenerit ad rationem Sacramenti, & infidelis non fit capax Sacramenti, etiam non erit capax Matrimonii. Sed præter citatos à Busenb. docent pluri-

rimi cum Avers. q. 18. f. 1. Krim. l. 4. n. 2155., id tantum esse de Jure ecclesiastico, & quidem potius per consuetudinem, quam legem scriptam introducto. Matrimonium autem inter tales, licet non habeat rationem Sacramenti, attamen haber rationem contractus de se indissolubilis, uti constat ex dictis n. 405. Et pro Matrimonio fidelis cum infideli contrahendo non dispensat Ecclesia, nisi in casu urgentissimae necessitatis, v. g. si ageretur de conversione alicujus regni. De Matrimoniois infidelium, qui convertuntur, dixi à n. 406.

§. 2. Quamvis invalidum sit Matrimonium ^{644.} baptizati profitentis, v. g. Judaismum cum infideli, tamen Matrimonium fidelis cum baptizato profitente Judaismum est validum, sed ob periculum perversionis illicitum, Nav. Cón. Krim. num. 2155.

§. 3. Quamvis Matrimonium fidelis Catholici cum altero fideli acatholico s^epē sit periculosus, quam fidelis cum infideli, ideōque varia Concilia & Authores apud Avers. q. 18. f. 2. dicere videantur illa esse irrita, tamen Rayn. in Heter. tom. 16. f. 1. pu. 14. n. 23. recte demonstrat opusitum, & patet ex Cap. Decrevit, De hæreticis in probatque praxis Ecclesiae. Sub quibus autem pacis iniiri possit, dixi l. 2. à n. 85. Et an ejusmodi contrahentes possint comparere coram praedicante vel Magistratu acatholico, dicam à num. 775.

§. 4. Circa Matrimonia personæ catholicæ ^{646.} cum acatholica pro praxi observanda sunt seqq.
1. Si necdum sit promissum, dissuaderi debet, quia Ecclesia illud prohibet multis locis apud Aversam, nempe ob periculum subversionis in

Dd *

per-

persona catholica & in prolibus; turbationis rei domesticæ, & observationis festorum, jejuniorum &c. Si catholica persona sic admonita, consilio non acquiescat, sed nihilominus in ista pericula se velit immittere, si hic & nunc censeantur esse proxima pericula istorum malorum, neganda est absolutio, quia non haber propositum vitandi omne mortale. 2. Si sponsalia sint inita, rescindantur, haec enim est causa sufficiens, nec satis est, quod acatholicus spondeat libertatem religionis, vel conversionem suam, quia fallax est, quod amor extorquet, si non præcedat conversio actualis, postea enim dicet, se contra conscientiam agere non posse, & experientia certa frequentissimè docet ita fieri. 3. Si contractum sit Matrimonium, prudens Confessarius non ideo neget absolutionem dolenti de peccato, quod commisit sic contrahendo, & conetur imprimis cavere alia pericula perversionis in tali persona & prolibus; deinde etiam conjugem alterum adducere ad veram fidem. 4. Docent plures cum Avers. q. 18. f. 2. Parochum & testes peccare, si assistant tali Matrimonio, quando illicitè, id est, sine justis causis contrahitur, quia ex officio, Parochi & testes tenentur non cooperari tali illicitæ actioni: alii dicunt esse materialem tantum cooperationem, sicuti si assistatur duabus hæreticis, secundum dicta l. 2. n. 99. aut etiam catholicis in mortali contrahentibus, possent enim se convertendo facere tale Matrimonium licitum.

647. Q. 90. Quandonam dirimat vis & metus. R. Ad hoc impedimentum reducitur, quidquid impedit libertatem Matrimonii: est autem duplex libertas ad contrahendum, physica & moralis

Phy.

Physicam libertatem impedit necessitas agendi vel non agendi. Moralem impedit vis & metus: quandóque etiam dolus sive deceptio, & de his aliqua sunt addenda.

§. 1. Certum est ad valorem contractis matrimonialis requiri libertatem physicam agendi & non agendi, hinc perpetuò amentes non habentes lucida intervalla, ebrii, dormientes, nequeunt Matrimonium contrahere; si quis tamen deliret partialiter, sive in quibusdam tantum objectis, sed non in materia Matrimonii, validè contrahit, *Vasq. Sanch. Avers. q. 4. f. 1.* E contrà, si quis se inebriarit, etiam ex intentione contrahendi, & in ebrietate contrahat, Matrimonium est irritum, quia deest actualis libertas contrahentis. Nec obstat, quod validè contrahatur per procuratorem, quamvis principalis tunc dormiat, vel ebrius sit; nam actualis libertas principalis transfusa est in actualem libertatem procuratoris nomine ejus contrahentis, cuius liber consensus tum existit, cum fit Matrimonium, & moraliter est consensus sui principalis, *Avers. suprà.*

§. 2. Quid intelligatur per vim & metum, 648. quæ impediunt libertatem moralem. Item, quadruplex sit metus, dixi l. 3. p. 2. à n. 630. An autem sponsalia ex vi vel metu inita valeant, dixi à n. 104. Circa Matrimonium ipsum, certum est Ecclesiam velle, ut sit à vi & metu liberum, nam *Trid. sess. 24. c. 9.* De Ref. Matr. sic statuit: *Can. maxime nefarium sit Matrimonii libertatem violare, & eis injurias nasci, à quibus jura exspectantur, precipit S. Synodus omnibus cuiuscunque gradus, dignitatis & conditionis existunt, sub anathematis pena, quam ipso facto incurvant, ne quovis modo directe vel in-*

D d 3

dire

422 directe subditos suos, vel quoscunque alios cogant, quomodo
nus libere Matrimonia contrahant. Ubi notat Gallem,
ex declaratione Greg. XIII. hac poenâ latæ senten-
tiæ ligari solos dominos temporales & Magistra-
tus, attamen privatos homines ita cogentes pec-
care mortaliter, & ab Ordinariis posse excom-
municari. Addit Delb. De imm. eccles. c. 8. dub.
19. f. 9. Reges & Imperatores etiam ideo pecca-
re mortaliter, uti & parentes, si proles cogant,
vel impediunt, attamen non incurrere excom-
municationem, cum non nominentur. E con-
trà tamén non obstante voluntate Ecclesiæ, ut
Matrimonia sint libera, si ex aliquo Matrimo-
nio oritura essent graviissima scandala, potest
Episcopus illud prohibere sub poenis quibus-
cunque, etiam incarcerando alterutrum, uti
habet cum aliis Pignat. tom. 4. consult. n. An au-
tem aliquid possit Magistratus civilis circa Ma-
trimonia incunda, insinuatum est à n. 17. & 513.

649. §. 3. Probabilius est, quod metus levis non
irritet Matrimonium, uti habet communissima
cum S. Th. Less. Avers. f. 4. Krim. à n. 398. Kygler n.
664. contra Covarr. Nav. Tam. Gob. quorum sen-
tentiam probabilem censet Sanch. I. 4. d. 17. n. 4.
Ratio nostra est, quia notabiliter non minuit li-
bertatem, & facile contemni potuit ac debuit.

650. §. 4. Certum est, quod aliquis metus gravis
aliquando irritet Matrimonium, saltem Jure
positivo, nam ita habet Jus Canonicum Cap.
14. & 15. De sponsal. & tit. De his, que vi me-
tus ve, item Jus civile multis locis, sicut ostendit
praxis omnium ubique tribunalium, que
declarant Matrimonia esse ob metum quando-
que invalida. An autem etiam Jure naturæ sint
invalida, dicetur à n. 669.

§. 5.

§. 5. Metus ab intrinseco proveniens non invalidat, ut nec incusus à causis naturalibus, sed ut invalidet, debet à causa libera & extrinseca procedere, alioquin dicitur conceptus à mentiente, & non incusus, *Sperell.* decis. 79. n. 40. Nec invalidat ab extrinseco justè incusus secundum dicenda n. 653. E contrà injustè incusus etiam ab aliquo tertio invalidat, quia æqualiter reddit contractum involuntariorum, secundum dicta l. 3. p. 2. n. 640. docetque cum communi Averf. q. 4. f. 2. & probat ex utroque Jure *Sperell.* decis. 75. n. 74. quod verum est, quamvis sit de malo non tantum contrahenti, sed etiam aliis propinquè conjunctis inferendo: quod aliqui apud Averf. f. 3. extendunt ad consanguineos vel affines, etiam usque ad quartum gradum, imò idem dicunt multi cum Gob. tr. 9. n. 246. quamvis esset de malo eventuro alteri, qui arctissimam amicitiam est conjunctus, quæ enim eveniunt ita conjuncto, censentur ipsi evenire, sed probabilius videtur non impedire, nisi sit de malo proxime conjunctis intentato, non enim ita videatur tangere malum alteri amico, vel remotè consanguineo illatum.

§. 6. Si metus sit injustè incusus, sed non ad extorquendum consensum in Matrimonium, non irritat, secundum dicta l. 3. p. 2. n. 639. teneatque etiam communis cum *Sperell.* decis. 79. n. 41. quia tum respectivè ad Matrimonium, videtur potius esse ab intrinseco, hinc si Titius ex odio intentet tibi mortem, & tu ob hunc metum mortis spondeas ducere ejus filiam, valebit Matrimonium, quia tu sponte eligis Matrimonium, ut redimas hanc vexam, *Averf.* f. 4. *Sperell.* decis. 6. n. 9. contra alios. Extendit hoc cum

Dd 4

aliis

424 *Lib. VI. Pars III.*
alii Sanch. l. 4. d. 12. n. 25. ad casum , quo Me-
dicus , qui solus posset mederi, nollet tibi mede-
ri , nisi duceres ejus filiam , quia metus mortis
oritur ex morbo ipso : Sed in hoc melius contra-
dicit Avers. nam metus ille etiam oritur ex de-
nегatione medicinæ , quæ denegatio tendit ad ex-
torquendum Matrimonium : & similis casus es-
set , si puellæ extremè indigenti negares elemo-
synam , nisi te duceret . Similiter ille indirectè
cogit , qui renuit debitum solvere , nisi tale Ma-
trimonium ineat , Barb. Krim. n. 504. Item se-
cundùm De Luca , ad Trid. disc. 26. n. 36. præju-
dicatur libertati necessariæ Matrimonii pere
omnia , quæ inducunt speciem poenæ ac priva-
tionis ejus , quod aliàs de jure competit .

653. §. 7. Dixi l. 3. p. 2. n. 634. metum justè in-
cussum non invalidare contractum , docentque
idem de Matrimonio cum communi Sperell. de-
cis. 5. & 6. Kugler à n. 685. Busenb. dans pro exem-
pto , ut si deprehendo in crimine cum filia , minoris accu-
sationem , nisi illam ducat : Contra quod videtur
facere Cap. Veniens. De sponsal. & Matr. nam
cùm pater puellæ simul in uno lecto inveniens ,
ipsum eam per verba de præsenti desponsare co-
ëgisset , Alex. III. mandat , nisi metu coactus , qui pos-
set in virum constantem cadere , eam desponsarent , ad-
herere facias , ut uxori , ergo si ex metu gravi iniuris
metum efficeret , Matrimonium esset irritum , licet metus ille
efficeret justus . Rz. Metum illum fuisse injustum ,
quia pater ille injustè minatus est eum privatâ
auctoritate plectere . E contrà si tantum mina-
tus fuisset accusare apud Judicem , & ab hoc
procurare ejus poenam , fuisset justè incussus , &
non irritatissimum Matrimonium , communis cum
Avers. q. 4. f. 4. Vide Sperell. decis. 6.

§. 8.

§. 8. Si Judex secundum allegata & probata 654.
juste, attamen reipsa injuste, quia testes falsum
depositierunt, metu gravi adigat aliquem, ut
aliquam ducat, Sanch. I. 4. d. 14. n. 8. putat Ma-
trimonium valere; sed oppositum est probabi-
lius, quia extortus est consensus metu reipsa in-
justo, Pont. Dian. Avers. suprà.

§. 9. Sufficit metus mali gravis, sive sit abso- 655.
lute, sive tantum respectivè grave, æquè enim
tollitur libertas consensis; malum autem abso-
lute grave dicitur, quod plerique habent pro
gravi, seu valde molesto, ut sunt etiam infamia,
verberatio gravis, amissio majoris partis
bonorum, Less. De just. I. 2. c. 17. n. 35. Respec-
tivè grave est, quod est grave solùm respectu
apprehensionis, aut conditionis personæ, nam
mulieribus & viris meticuloſis valde gravia ac-
cidunt multa, quæ alii cordati contemnerent.
Et sufficere metum esse gravem respectivè ad ta-
lem personam, quamvis non censeretur gravis
respectivè ad aliam personam, tenet cum com-
muni Sperell. decis. 75. à n. 69. & decis. 79. n. 6.
& 42. Putantque Gob. & Illf. metum etiam im-
prudentem, si ob exoticam imaginationem sub-
iecti censeatur impedire plenam libertatem, ir-
ritare Matrimonium, sed in hoc probabiliter
contradicunt Cón. & Kugler n. 97. de tali enim
metu reipsa vano non habetur in Jure ratio.
Metus autem exhortationis vel amittendæ
dotis, in casu, quo dos necessaria est ad alimen-
ta, vel ad onera Matrimonii sustinenda, est me-
tus mali absolute gravis, unde si alteruter metus
à parentibus injuste incutiatur ad extorquen-
dum consensum, Matrimonium sic initum, erit
irritum, Krim. n. 499. Quandonam autem me-
D d 5 tus

tus ex hæredationis vel amittendæ dotis injuste
incutiat, dixi à n. 571.

656. §. 10. Ut metus dicatur cadere in constan-
tem virum, debet esse, 1. de malo saltē respe-
ctivè gravi. 2. Debet prudenter timeri. 3. Me-
tum incutens debet posse exequi minas. 4. Eti-
am debet solere illas exequi. 5. Metum patiens
debet non facilè posse occurrere malo illi,*Sanch.*
1. 4. d. 1. à n. 10. aliisque communiter cum *Sperell.*
decis. 79. n. 43. Et talem metum irritare Matri-
monium etiam pro foro conscientiæ, videtur
certum ex iis, quæ habet *Kugler* à n. 637.

657. §. 11. Quamvis multi cum *Sanch.* 1. 4. d. 6.
Avers. q. 4. f. 5. *Mastr.* n. 36. *Sperell.* *decis.* 75. n. 62.
Kugler n. 671. probabiliter contradicant, tamen
etiam probabile est, quod metus reverentialis
dirimat, secundum Reg. 4. ff. De regulis Juris,
velle non creditur, qui obsequitur imperio Patris vel do-
mini; talis enim metus reverentialis communi-
ter censemur æquivalere metui gravi, *Pont.* 1. 4. c.
5. *Tam.* *Leff.* *Barbos.* apud *Gob.* n. 249. In praxi ta-
men non est facile dissolvendum Matrimoni-
um, nisi metus gravis mali accesserit, quia stan-
dum est pro valore Matrimonii, ubi non con-
stat esse irritum. Quod si ad metum reveren-
tiale accesserint minæ, communis sententia
est cum *Pignat.* tom. 7. consult. 77. irritare. Quis
autem metus dicatur reverentialis, & quando-
nam preces importunæ censemunt facere me-
tum reverentiale, dixi l. 3. p. 2. n. 632. Quan-
donam censemunt facere blanditiæ, dixi ibidem
n. 649. & tenendum est cum *Sanch.* d. 7. *Avers.*
suprà & aliis communiter contra *Pontium* n. 17.
& alios, solas preces & blanditiæ quamvis im-
portunas non irritare Matrimonium. Viden-
pol.

possunt Sperell. à n. 62. Mastr. n. 38. Kugler à num.
670. & à n. 679. ubi agit de importunis precibus
& blanditiis.

§. 12. Jure civili, L. *Qui pupillam ff. de adult.* 658.
L. *Filus à patre §. Si quis eo tempore, ff. De lib. &*
polih. L. i. & seqq. De interdict. Matr. inter pu-
pill. & tut. &c. prohibetur, ne tutor, curator,
aut horum filius ducat pupillam, quia præsumi
posset coacta metu reverentiali: sed hoc non te-
nem Jure canonico, quod hic attendi debet,
dummodo re ipsa absfuerit vis & metus; Gutt.
Menoch. conf. 1082. n. 15. Pignat. tom. 6. conf.
100. n. 6.

§. 13. Si metu gravi cogaris ad unam è tri- 659.
bus filiabus Caii, relictâ plenâ libertate eligendi,
quam voles ex illis, Abb. Felin. Inol. Jason & alii
cum Azor l. i. c. ii. q. ii. putant valere Matrimo-
nium, quia manet plena libertas quoad perso-
nam: sed probabilitus contradicunt alii cum
Dian. Averf. q. 4. f. 2. & Busenb. suprà, quia non
manet libertas ad substantiam, quod est Matri-
monium ipsum de necessitate contrahendum.

§. 14. Si quis ex metu gravi ineat Matrimo- 660.
nium cum impedimento, vel impidente, uti
cum voto castitatis, vel etiam cum dirimente,
uti cum consanguinitate, si consentiat fictè, pec-
cat venialiter ob mendacium; si autem verè
consentiat, quantum est de se, probabile est nul-
lo modo peccare, nam non viderur fieri irreve-
rentia Sacramento, cuius pars nulla ponitur,
ipse enim nec ponit ejus materiam, nec formam,
neque hic & nunc vult esse ejus Minister: quod
autem inutiliter ineat contractum, quem scit
esse & manere invalidum, eum excusat metus
gravis, Valent. Sanch. l. 4. d. 16. & l. 7. d. 5. Pont.
1. 4.

I. 4. c. 16. Perez d. 17. f. 12. n. 12. Dicast. Gob. n. 256.
Kugler à n. 702. Et idem dicunt Henr. Palat.
Sanct. quamvis adderet juramentum. Nec obstat,
quod hæc propositio , urgens metus gravis est causa
justa Sacramentorum administrationem simulandi, ut
retuli l. 6. p. 1. à n. 149. nam ibidem n. 162. satis
explicavi , quomodo in hoc non sit simulatio
formalis circa Sacramentum, sed ad summum
materialis circa contractum.

661. §. 15. Metus non præsumitur , cum sit alii
quid facti, sed ab eo probandus est plenè & con-
cludenter, qui se in eo fundat , ut ex Jure & AA.
demonstrat Sperell. decis. 79. n. 37. 38. 46. Et
conjecturæ quidem, ex quibus concluditur, de-
bent esse propinquæ & immediatæ illi actui, qui
geritur, Mascar. Sperell. n. 44.

662. §. 16. Signa , unde sumuntur conjectura,
quod intervenerit vis vel metus sunt , 1. pallor
vultus & vox submissa, quæ sponsa aliquoties in-
terrogata à Parocho , tandem consensum ex-
pressit. 2. Multa festinatio in contrahendo. 3.
Antecedens animi avercio & repugnantia nu-
bendi. 4. Protestationes antecedentes de non
volendo talem maritum , si postea etiam con-
currant aliunde præsumptiones. 5. Si nulli con-
sanguinei illius, qui mictum passus est, interve-
nerint. 6. Si quasi clam & noctu initus sit con-
tractus. 7. Si metum inferens voluerit celari Ma-
trimonium. Potestque videri latè de his disse-
rens Sperell. decis. 5. 72. 79. 94. ubi specialiter
decisione 5. examinat, quandonam metus, vel
ejus inferendi suspicio irritet Matrimonium.
Præterea hic ubique Sperell. admittit regulam
istam, quod ea , quæ non probant singula, simul
sumpta probare possint. De conjecturis illati
metis

n. 256.
Palat.
ec obstat,
est causa
di, uti
2. fatis
nulatio
mmum
1. fitali-
& con-
e & AA.
6. Et
ur, de-
tui, qui
lectura,
. paillor
ties in-
um ex-
ndo. 3.
ia nu-
de non
n con-
lli con-
nterve
fit con-
ari Ma-
is diffe-
cialiter
is, vel
onium.
egulam
, simu-
s illati
metis

metis etiam aliqua habet *De Luca De Matr.*
disc. 6.

§. 17. Qui ex metu gravi consensit in Matri- 663.
monium , non potest habere usum Matrimo-
nii , & si impedire potest , aut sit periculum tur-
pis consensus , nequidem permettere debet
taetus aut similia , reipsa enim tale Matrimo-
nium est invalidum , ergo plus eis non licet ,
quam omnino solutis.

§. 18. Quod gestum est per metum , si causa 664.

metis cesseret , convalescit per subsequentem rati-
ficationem etiam tacitam tantum , ut pluribus
declarat *Sperell.* decis. 80. Matrimonium tamen
ex metu initum secundum communem cum
Sperell. decis. 25. n. 19. non validatur per copula-
m similiter ex metu factam , aut ex errore , quod
valeat Matrimonium , aut ex mera libidine , mul-
to minus , si fiat cum expresso animo non ma-
nendi in Matrimonio. E contraria , si copula , aut
alius actus externus , v. g. osculum , postquam
cessavit causa metis fiat cum sincero affectu
conjugali , id est , animo se perpetuo habendi tan-
quam conjuges , cuius signum est , si habens copu-
lam putaverit se licet agere , probabile est po-
ni consensum sufficientem , nam supponet & vo-
let se esse maritum , quod probabiliter sufficiet
ad validandum illud Matrimonium , quamvis
alii cum *Mastr.* n. 40. putent , copulam de se non
esse signum sufficientis interni consensus , ideoque
requiri aliud signum ante vel in copula expensi-
vum consensus maritalis , quod omnino tutius
est. Si tamen tales quiete simul vixerint per an-
num & dimidium , semper presumitur ratum
esse Matrimonium , ita cum aliis *Gob.* à n. 261.
Schild. tr. 6. c. 7. §. 3. Unde saltem , ubi *Trid.* non
est

1120R.
22. Idij
22. 10 IX
LVII

L

est receptum , per hoc convalidatur Matrimonium, quod post nullitatem prioris Matrimonii tanto tempore cohabitârint , aut sponte copulam habuerint , quamvis levi metu extortam, non tamen , si gravi , Sanch. I. 4. d. 18. & Schild. suprà. Refert quidem Barbosa in Collectan. Bulgarum. V. Matrimonium. pag. 45. hanc declarationem Congreg. Trid. Matrimonium contractum à filia per metum à matre illatum , est invalidum , etiam si mulier metum passa per multos annos post mortem permanserit cum marito , & filios procreaverit : sed Lugo in Resp. mor. I. 3. dub. 16. n. 45. putat ideo esse, quia Congregatio loquebatur de loco , ubi Tridentinum esset receptum , pro quo videbatur censere, quod iterum requireretur assistentia Parochi & testium. Dixi , postquam cessavit causa metus, nam si causa metus adhuc duret , actus quantumlibet diu secutus presumitur ex præcedenti metu gestus , nec purgat metum antecedentem, uti ex Jure & AA. probat Sperell. decis. 25. n. 19. & decis. 80. à n. 7.

665. §. 19. Si coactus ad contrahendum , etiam ad copulam cogatur metu mortis , Nav. Silv. Henr. Sanch. Cón. Pont. & alii dicunt potius debere subire mortem , quam habere copulam, quia si cuti Matrimonium ex tali metu contractum est ex dispositione Ecclesiæ invalidum , ita invalidum manebit, quamvis tali copula consummetur , peccat autem mortaliter , qui extra Matrimonium validum habet copulam , uti docent omnes. E contrà Palud. Sot. Gabr. Covarr. aliquie cum Avers. q. 4. f. 6. probabiliter dicunt , talem posse tum habere consensum validum , & ita ejusmodi copulam coactam reddere licitam , ac consequenter validare tale Matrimonium , du-

rum enim esset dicere per positivam dispositiō-
nem Ecclesiæ hominem constitui in casu, ut vel
mori debeat, vel peccare mortaliter. Itaque di-
cunt hi AA. quod pro tali casu Ecclesia permit-
tat, ut metum patiens cedat juri suo, & validē
consentiat, si velit; dispositio enim illa facta est
in favorem patientis vim, & quod in favorem ali-
cuus conceditur; non est in ejus dispendium retorquen-
dum, Reg. 6. Juris in 6. Hinc infert Avers. si quis
etiam ab initio, quando cogitur ad contractum,
haberet intentionem cedendi juri suo & validē
contrahendi, ab initio valitum Matrimoniū-
m, nam vis non potest cogere ad illam inten-
tionem, sed liberè eam haberet, adeoque reipsa
liberè contraheret: quidquid sit de hoc:

§. 20. Si ad consensum metu extortum ac- 666.
cesserit juramentum, certum est, quod non ideo
firmetur contractus Matrimonii, ut pluribus
probab *Sanch.* I. 4. d. 20. n. 12. Et quamvis jura-
mentum possit aliquando contractui invalido,
quem non firmat, addere obligationem religio-
nis, uti constat ex dictis I. 3. p. 2. à n. 738. tenet-
que cum communi *Sanch.* n. 4, tamen juramen-
tum tali coacto contractui Matrimonii adje-
ctum non obligat, nec indiget relaxatione, quia
per Cap. 2. *De eo, qui duxit,* ab initio non tantum
tale Matrimonium, sed etiam adjectum jura-
mentum nullatur, *Azor* I. 1. c. 11. q. 13. *Sanch.*
n. 14. *Avers.* q. 4. f. 6. *Sperell.* decif. 25. n. 20.
Maſtr. n. 39. *Kugler* à n. 644. contra *Abb. S. Anton.*
Sib. Rosell. Henrīq. Cōn. Nec obſtar, Cap. *Inter cetera,*
22. q. 4. nam ibi tantum dicitur, quod possit du-
cere eam, quam ita juravit ducere, non autem,
quod teneatur. Et quod dictum est de juramen-
to, quod accedit Matrimonio, idem dicit *Sanch.*
d.

d. 21. n. 6. de juramento , quod accedit coacte
constitutioni procuratoris ad Matrimonium.
Quid autem censendum sit de juramento , fia-
diciatur sponsalibus metu extortis , dixi n. 108.

667. §. 21. Docent Gob. n. 267. & alii apud Sperell.
decis. 79. n. 1. per unum testem de visu sufficien-
ter probari adfuisse metum , imo , si fama acce-
dat , per unum de auditu , nam fama hīc mul-
tūm tribui tenent AA. apud Sperell. decis. 5. n.
64. qui à n. 20. cum communi docet , per duos
testes de libero consensu deponentes probari va-
liditatem Matrimonii , qui testes ob Matrimonii
favorem possunt etiam esse parentes & consan-
guinei , Sanch. I. 3. d. 4. à n. 5. Notantque Inn.
Abb. Bald. aliisque apud Sperell. magis credi duo-
bus testibus de metu incusso , quām mille de li-
bero consensu deponentibus : & sententia com-
munis est cum Sperell. à n. 74. hīc sufficere mino-
rem metum , quām in aliis contractibus , ideo-
que etiam sufficere leviores probationes metus ,
Sanch. I. 4. d. 6. n. 1.

668. §. 22. Illum , qui metum injustè incusit &
sic initiv Matrimonium , non posse resilire , do-
cent præter citatos à Busenb. Silv. Navarr. Henr. &
alii cum Avers. q. 4. s. 2. quia leges tantum faveant
injuriam passo , & quidem quod alios contractus
attinet , idem dixi I. 3. p. 2. n. 641. Sed etiam
quoad Matrimonium posse alterum quoque suā
authoritate resilire , docent alii cum Sanch. I. 4
d. 15. Laym. Hurt. Perez, Pirh. Spor. Kugler n. 653.
quia Matrimonium est reipsa nullum , & si tene-
retur illo irrito stare aut illud validare , esset in
pœnam delicti , ad quam prærequiritur senten-
tia Judicis.

An

An ordinatus sacris ex metu gravi validè contrahat Matrimonium, dixi n. 577.

Q. 91. An Matrimonium ex metu gravi injustè in- 669.
affinitatem sit de Jure naturæ, an tantum de Jure positi-
vo nullum. Rg. §. 1. Essè Jure naturæ nullum, sal-
tem si metus ab altero contrahente sit incussus,
docent Scot. S. Bonav. S. Anton. Ledesm. Mol. Barb.
Omn. d. 3. f. 13. n. 235. Sperell. decis. 6. n. 3. Pont.
l. 4. c. 14. Meratius d. 7. f. 8. Tambur. in decal. l. 1.
c. 2. §. 5. Krim. n. 434. Busenb. aliquique multi apud
Sanch. l. 4. d. 14. n. 1. & videtur consentire S. Th.
in suppl. q. 47. a. 3. in O. nam ait, quod perpetui-
tati repugnat, Matrimonium tollit, metus autem, qui
cadit in constantem virum, perpetuitatem contractus
tollit, quia potest repeti restitutio in integrum, & ideo
hec coactio tollit Matrimonium. . . . quidam autem di-
cunt, quod si adsit consensus, quamvis coactus, interius est
Matrimonium, quantum ad Deum, sed non quantum ad
statum Ecclesie, quæ presumit ibi non fuisse consensum
interiorum propter metum, sed hoc nihil est, quia Ecclesia
non debet presumere de aliquo peccatum, quo usque pro-
betur; peccavit autem, si dixit se consentire & non con-
sensit, unde Ecclesia presumit eum consensisse, sed judicat
consensum illum extortum non esse sufficientem ad fa-
ciliandum Matrimonium: ubi cum dicatur, Ecclesia
judicat, & non dicat, Ecclesia statuit, videtur cen-
sere hoc esse de Jure divino vel naturali; cum
dicat, metum tollere, quia repugnat perpetuitati, vide-
tur velle, quod tollat de Jure naturæ, quod si
repugnet perpetuitati, hoc habet non ex Jure
positivo, sed ex naturâ rei. Ratio autem est i.
quia in Jure nullus invenitur textus inducens
invaliditatem; nam textus omnes loquuntur de
Matrimonio antecedenter inito cum tali metu,
de quo dicunt, non valere, uti refert Sanch. suprà,
Tom. VIII.

Ee

si au-

434

si autem ab initio valeat, Ecclesia non potest postea invalidare, sed si invalidat, facit antecedenter statuendo ejusmodi consensum non fore legitimum. 2. Ex consensu coacto, si Jure naturæ sufficeret ad Matrimonium, sequerentur gravissima incommoda fini Matrimonii opposita, ut facilis desertio conjugis, minus voluntaria procreatio sobolis, minor amor in conjugem & sobolem. 3. In omni lege naturæ & divina provideri debet, ut resarciantur injuria, alioquin lex naturalis deficeret in necessariis, sed injuria conjugi coacto illata non poterat aliter resarciri per Jus naturæ vel divinum, quam si antecedenter irritus sit talis consensus, ergo. Confirmatur, quia Jus naturæ non videtur pati, ut pars metum incutiens ex iniustitate sua cum alterius damno irreparabili lucrum habeat. Alioquin inter infideles non subjectos Ecclesia valebit tale Matrimonium coactum. 5. Sponsalia solo Jure humano irrita inducunt impedimentum publicæ honestatis, sed Matrimonium sic coactum non inducit impedimentum publicæ honestatis, ut habet Sot. ergo signum est non esse irritum solo Jure humano. 6. Si solo Jure humano esset irritum, firmaretur juramento, ut colligitur ex Cap. *Debitores*, Cap. *Ex rescripto*, Cap. *Cum contingat*, *De jurejurando*, Cap. 2. & Cap. *Licet*, *De jurejurando* in 6. sed hoc Matrimonium non firmatur juramento, Cap. 2. *De eo*, qui duxit, & secundum dicta n. 666. ergo.

670. §. 2. Esse solo Jure humano nullum, etiam ab altero contrahente incutiatum, docent *Durand*, *Sot. Henr. Arrag. Silv. Nav. Suar. Laym. Wiesm. Sanch. I. 4. d. 14. n. 2. Gonet d. 4. n. 77. Aver. q. 4. C. 2. Lugo De just. d. 22. nu. 120. Kugler à nu. 624. 1. Quia*

1. Quia non est nullum Jure naturæ ratione injuria, hæc enim intervenit etiam in metu levi, & est æquè magnum damnum, & obligat ad æqualem restitutionem, neque tamen irritat; deinde similis planè injuria intervenit in metu iustè incusso ad aliud finem, quād ad extorquendum consensum, v. g. à latrone, à quo quia timet occidi, spondet Matrimonium, & contrahit cum Titia, ut se liberet, & tamen talis metus non irritat, uti manifestum est. Deinde metus etiam ideo non irritat, quia obstat libertati, nam etiam metus levis quandóque fortius privat plenâ libertate, sic enim avarum potest, magis impellere & determinare metus amittendæ párva pecunia, quād alium metus amittendæ magnæ, vel etiam quād mancipium metus flagellorum. 2. Metus perpetui carceris homicidæ incussus à Judice, statuente, vel ei duendam viduam occisi, vel ei manendum in perpetuo carcere, non irritat Matrimonium, cum sit iuste incussum: è contrà idem metus incussum iuste ad extorquendum consensum irritat Matrimonium, uti certum est, sed uterque æquè repugnat libertati & fini Matrimonii, & contra utrumque æqualiter valent argumenta adversariorum, ergo signum est oriri ex Jure ecclesiastico statuente personas in uno casu, & non in altero inhabiles ad contrahendum, uti statuit inhabiles, si contrahant clandestinè, non autem, si coram Parochio & testibus. 3. Quamvis Baptismus subjiciat hominem legibus Ecclesiæ, & inducat graves obligationes, tamen valet suscepitus ex metu gravi, uti habetur Cap. Maj. 13, De Baptismo, & Cap. De Judæis 45. ergo si militier Matrimonium, nisi Ecclesia oppositum

¶ e 2

436

statuisset. 4. Juramentum requirit libertatem, & tamē extortum metu gravi obligat, uti habetur Cap. Verum, & Cap. Si vero, De jurejurando, ergo similiter Matrimonium, nūl se interposuisset Ecclesia. 5. Dolus dans causam contractibus bonæ fidei illos irritat, L. Et elegante, §. 1. ff. De dolo, L. 57. t. 5. p. 5. metus autem illas non irritat, uti latè Sanch. d. 8. n. 4, dolum vero non magis contrariatur libertati consensit, quam metus, ergo quod dolus irritet, oritur ex Jure positivo, ergo etiam quod metus irritet in Matrimonio, oritur ex Jure positivo. Fatendum tamen est id à Jure positivo statutum esse ex quadam convenientia naturali, quia recta ratio suadebat, ut pro contractu tanti momenti esset plenior & perfecta libertas. Respondent 1. ad tres primas rationes: metum levem, & metum in justè incussum non esse metum carentem in constantem virum, sed tantum cadere in virum, vel inconstantem sive timidum, vel pertinacem, quod videtur colligi ex S. Th. in supplémento a. 2. O. ubi dicit, in hoc constantem ab inconstanti distingui, quia constans sequitur rationem rectam, per quam scit, quid pro quo dimittendum sit vel faciendum, semper autem & ideo constans ad minus malum sustinendum cogitur metu majoris mali, non autem cogitur ad majus malum, ut vitet minus malum: sed inconstans cogitur ad majus malum proprius metum minoris mali, scilicet ad peccatum propter metum corporalis poenæ, &c. addit, secundò differunt quantum ad estimationem periculi imminentis, quia constans nonnihil exforti estimatione & probabili cogitur, sed inconstan-

ex levi, hinc ad 1. dicit; constans est intrepidus, non quod omnino non timeat, sed quia non timet, quae non oportet, vel nisi quando oportet. *Contra est*, quomodo cunque talis metus vocetur, aequè obstat libertati, ac si injustè esset incusus, ergo.

Respondent 2. Si metus justè incutiatur à Jūdice propter culpam præcedentem, cùm hæc culpa fuerit voluntaria, talis metus etiam censetur ipfi antecedenter & in culpa fuisse voluntarius. *Contra est* 1. Si innocens probetur esse nocens, & tum Jūdex cogat illum, ut vel ducat viduam vel sustineat perpetuos carceres, jam metus ille non est voluntarius in culpa, quia culpa non præcessit, & tamen secundum multos ex Adversariis non invalidat Matrimonium. 2. Si retractarit culpam, & nihilominus postea ex metu contrahat, metus non amplius est voluntarius, & tamen invalidat.

§. 3. Utraque sententia est probabilis & se- 671.

cunda videtur esse conformior dictis l. 3. p. 2. n. 636. Ad argumenta primæ sententiae Respon- ri potest, S. Thomam explicari posse, quod per Tò Ecclesia judicat, non excludat, quod ita judicat, ex eo, quia ab initio sit irritum ex ipsius statuto; nam, inquit Gonet n. 88. tantum affert causam, quæ movit Ecclesiam ad irritanda ejusmodi Ma- trimonia, quia cùm pariant ita perpetuam obli- gationem, & requirant mutuum amorem, con- veniebat esse planè libera. Ad rationem 1. Rz.: quamvis talis irritatio scripta non sit, tamen habetur traditione, ut illa, quod Matrimonium fidelis cum infideli sit irritum. Ad 2. violentum simpliciter, quod sit passo nullo modo concur- rente, non potest esse perpetuum, secus violen-

E e 3

tum

438 Lib. VI. Pars III.
cum secundum quid tantum , quale hic est ,
postea autem facile commutatur tota voluntas:
& quamvis violentum secundum quid etiam
repugnet connaturali modo hujus contractus,
non repugnat tamen essentiali. Ad 3. & ejus Con-
firmationem , non est opus injuriam semper posse
resarciri in eodem genere, sic enim , si quis metu
injusto cogatur Baptismum suscipere , patitur
injuriam , quam non est opus resarciri annul-
lando Baptismum. Idem est , si quis fide Matri-
monii datâ defloret hanc , & postea ducat aliam:
item , si quis ex metu , non ad extorquendum
consensum Matrimonii , sed ob alium finem in-
juste incusso ineat Matrimonium , haec enim in-
juriæ non resarcuntur annullatione Matrimo-
niorum , sed per accidens est tum causari dam-
num in suo genere irreparabile. Ad 4. Sot. Hen-
riq. Lopez apud Sanch. l. 4. d. 14. n. 3. dicunt non
valere propter Jus gentium irritans : sed proba-
bilius dicunt Ledesm. & Sanch. valere illa Ma-
trimonia inter infideles , nisi lege civili sint irri-
tas, sunt enim contractus tantum civiles. Ad 5.
Si sponsalia sint irrita , & quidem maxime , si ei-
defectu consensus , non inducunt impedimen-
tum publicæ honestatis ergo cum Matrimo-
nium metu coactum sit irritum defectu liberi
consensus , secundum hos Auctores etiam non
inducit illud impedimentum. Ad 6. nego ma-
jorem , nam clandestinum est Jure humano irri-
tum , nec firmatur juramento : Et cur coactum
non firmetur juramento , nec obligationem pa-
riat , dictum est n. 666. potestque videri Sanch. l. 4.
d. 20. Multa quæ hic opponi possent , soluta sunt
l. 3. p. 2. à n. 643.

672. Q. 92. Quid addendum sit circa impedimentum li-

gant
fumu
prob
ribu
etior
solv
Esse a
nupt
§.
dubi
secu
modo
confle
Clem
ita sta
de ma
gymat
neccer
soper
juvent
patent
quanti
bus in
ce com
here, a
Dixi a
talem
dum
erat n
§.
minar
ad Ca
dentu
Eppars
tis à n

gminis: R. §. 1. Illicitum esse Jure divino plures simul uxores habere, dictum est n. 11. Estque probabilius id esse Jure divino naturali, uti pluribus ostendit Kugler à n. 1833. ubi solvit objections satis difficiles. Matrimonium autem disolfi per mortem alterius conjugis, dixi n. 418. Esse autem tum licitas secundas, ac etiam plures nuptias, quamvis odiosae sint, dixi n. 16.

§. 2. Quando quis conjugem habuit, & nunc dubitat, an obierit, *Lucius III. Cap. Dominus 2.* De secundis nuptiis ait: *Id vobis respondemus, ut nullus modo ad secundas nuptias migrare presumat, donec ei conferet, quod ab hac vita migraverit coniux ejus.* Et *Clemens III. Cap. In praesentia, De spons. & Matr.* ita statuit: *In praesentia quæsivisti, quid agendum sit de mulieribus, quæ viros suos causa captivitatis vel peregrinationis absentes ultra septennium prestatæ fuerint, nec certificari possint de vita vel de morte ipsorum, licet super hoc sollicitudinem adhibuerint diligentem, & pro parenti etate seu fragilitate carnis nequeunt continere, potentes alius Matrimonio copulari: respondemus, quod quantocunque amorum numero ita remaneant, viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonice convolare, nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.* Dixi autem n. 308. per Tò non possunt, non ideo talem mulierem reddi inhabilem ad contrahendum, sed Matrimonium valet, si prior maritus erat mortuus.

§. 3. Quando haec certitudo in specie deter- 673.
minari non potest, juxta communem cum Abb. ad Cap. *In praesentia n. 6,* relinquitur arbitrio prudenter, consideratis circumstantiis. Hinc Eparsa in append. ad q. de licito usu probabilitatis à n. 181. putat tantum requiri talem certitu-

Ee 4

di-

dinem , qualis exigū ac reperiri solet in ordinario rerum humanarum commerico , quia *Glossa* ait; ubi tamen verisimiliter præsumitur de morte , si mulier nubat , excusat : unde secundum *Espars.* sufficiet testimonium fidei humanæ ex credulitate probabili & discreta : similiter non esse necessariam certitudinem moralem , sed sufficere verisimiliorem præsumptionem , putant *S. Anton. Silv. Nav. Laym. Wagnerch.* Gob. tr. 9. n. 292. Similiter *Krimen* n. 1832. & *Kugler* à n. 1844. dicunt sufficere magnam probabilitatem , si nempe sit major pro morte quām pro vita. *Plaſt.* in praxi episc. p. 2. c. 4. n. 29. putat sufficere violentas præsumptiones : è contrā melius contradicunt *Sot. Angles. Tann. Castrop. Sanch.* I. 2. d. 26. n. 6. *Leſſ. De juſt.* I. 2. c. 10. n. 39. dicens debere prudenter ita credi , ut contrarium nullo modo videatur probabile , nam cūm sit certa possellit pro priori Matrimonio , hæc nō videtur elidi in ordine ad aliud contrahendum , niſi per certitudinem saltem moralem de morte prioris conjugis. Ut verò *Judex ecclesiasticus* decernat licere transitum ad secundas nuptias , requiritur adhuc major , nempe indubitata certitudo de morte prioris , uti habet communissima , & factentur *Laym.* I. 5. t. 10. p. 3. c. 3. n. 2. Gob. n. 308. Ratio autem est , quia majus imminet periculum scandali & irreverentia Sacramenti , si fortè prior maritus rediret.

674. §. 4. Ut coniug superstes permittatur inire aliud Matrimonium , non sufficit , quod jure suum conjugem esse mortuum , & à se sepultum , niſi accedant alia adminicula , uti recte *Gob.* n. 311. Item non sufficit , quod unus coniugum dubitans de morte alterius exspectārit etiam per

decem

Ma
posi
clue
dub
non
7. c.
dub
posi
§.
ce,
tus
elle
vive
teret
iniri
mer
certi
in be
cuju
rum
præ
pote
vit ,
§.
37. a
alios
fit di
alias
legat
tur ,
titur
cont
tum
nole

decem annos , & nihil de altero audiērit , quia Matrimonium certò antea validum manet in possessione , uti antè dictum est , neque debet excludi jus certum alterius conjugis per merum dubium superveniens ; atque in hoc à Jure Canonico correctum est Jus civile apud Arcudium l. 7. c. 18. & Aversam suprà , quod permittebat in dubio post quadriennium vel quinquennium posse iniri aliud Matrimonium .

§. 5. Si conjuges vixerint semper in bona pace , & unus intra multos annos sèpius perquisitus non compareat , prudenter quidem creditur esse mortuus , nam cùm fuerint in bona pace , si viveret , compareret , aut saltem nuncium mitteret . Et quamvis Gob. n. 352. dixerit tum posse iniri novum Matrimonium , tamen postea id merito revocavit , quia necdum videtur adesse certitudo , quam requirunt Pontifices . Quòd si in bona pace non fuerint , aut non amārint se , cuius signum est , si unus clām deseruerit alterum , quamvis 30. annis absfuerint , non potest præsumi mors alterutrius , quia vita & aversio potest eousque extendi , & sicuti hic conjux vivit , sic potest alter vivere .

§. 6. Ex dictis solvit sequens casus : Caja 676. 37. annos nata profugit à Titio marito suo ; post alios 36. annos de ea nihil rescit , quamvis facta sit diligens inquisitio : Queritur , an Titius possit aliam uxorem ducere . Pro affirmativa parte allegat Titius , quia non amplius existere præsumitur , qui facta diligent inquisitione nullibi reputatur , Canpeg. De testibus . Reg. 350. n. 10. sed contrà est , quòd nullum sit positivum argumentum pro morte , cùm enim abierit in discordia , nolet redire suâ sponte , nec resciri , ubi sit ; ita-

E e 5

que

que tota præsumptio pro morte est ex ætate ⁷³ annorum , nihil autem novi est , quod mulier ætatem illam vivat, nam fortè etiam Titius, qui vivit , ætatem similem attigit. Adde , quod Pignat. n. 1. dicat non sufficere , nequidem certum annorum absentiam , quia Pontifex præquirit certum nuntium de morte alterius conjugis.

677. §. 7. Argumenta è quibus certitudo sufficiens de morte prioris conjugis habetur , sunt varia, nam sufficit 1. liber Parochi , qui inter mortuos aliquem adscripsit , ita enim habet praxis totius Ecclesiarum teste Avers. q. 14. s. 3. contra Pontium. 2. Productio testamenti demortui facta ex mandato Judicis. 3. Communis & constans fama, si ad eam accedant alia administricula, nempe quod fuerit senex , valde æger , pugnârit in acie &c. Avers. & alii communiter. 4. Si ad famam accedit unus testis de visu : semper autem probanda est fama duobus testibus omni exceptione majoribus , qui deponere debent se à fide dignis audivisse , & esse in illo loco publicum, & se credere rem ita se habere. Quod si conjecturæ probabiles de morte illa non adsint , explicare debent , à quibus personis audiverint , nisi 6. vel 8. testibus fama comprobaretur , uti Caſtrop. d. 4. p. 13. §. 1. n. 8. habet. 5. Quando locus , in quo esset mortuus , est distans , ex quo difficile est habere probationes, docent Spor. in Theol. Sacram. p. 4. c. 1. n. 51. & Illf. tr. 6. d. 9. n. 102. sufficere testimoniū oculatum , qui consideratā qualitate persone sit fide dignus , & juramento depotat , se vidisse mortuum , aut saltem , inquit Gob. , n. 312. exequias vel sepulchrum illius , qui dicebatur fuisse talis , tum enim censetur esse testis

de

devisi. Et in hoc casu , si major certitudo vel plenior probatio haberi non possit , secundum Pth. l. 4. tit. 1. sect. 5. & alios, quos citat, sufficiet talis magna præsumptio, quia excludet moraliter dubitationem , & faciet probationem moraliter certam , extra tales autem circumstantias non sufficit unus testis , quia Jura dicunt vocem unius esse vocem nullius, Schild. tr. 2. n. 125. Unde quamvis Ab. Hostiens. Angel. & alii absolute dicant, testimonium unius sufficere, Sanch. autem Bonac. & alii absolute negent, ramen Averf. & Castrop. putant sufficere , si adsint aliae simul conjecturæ , ut dictum est, & major probatio haberi non possit , ac testis ex modo deponendi , alisque circumstantiis præsumatur certum deponere : è contrà, si horum unum absent, non sufficiet.

§. 8. Ex dictis constat requiri majorem certitudinem de morte prioris conjugis , quando agitur de Matrimonio novo contrahendo, quām quando agitur de permanendo in secundo Matrimonio contracto cum dubio de morte prioris conjugis , in hoc enim casu posse aliquando esse etiam licitum usum hujus secundi Matrimonii, dictum est à n. 308. Quod si ante secundum Matrimonium deprehendatur adhuc vivere prior conjux , nunc autem certum sit esse mortuum , Matrimonium manet invalidum, quia quod ab initio non valet , tempore non convalescit , convenit tamen ad scandalum carentem , & ab educationem prolium , ut ponant novum contractum , sicque valident Matrimonium , Gob. 286. 425. Spor. n. 52. Casus alios practicè resolutos videre poteris apud Gob. à n. 295. & iterum fusè à n. 328.

Q. 93.

679. Q. 93. *Quid dicendum sit ad hunc casum, quasi duplicitas Matrimonii?* : Titius diu vixit cum Berta, utens eam velut uxore, quam & uxorem suam esse sepius juravit coram testibus; non potest tamen ullo testimonio praesenti probare se Matrimonium contraxisse. Berta adhuc vivente Titius in facie Ecclesiarum contrahit aliud Matrimonium cum Caja. *Queritur*, quid hic agendum sit. Convenienda est conscientia Titii pro foro interno, qui si jam neget valorem primi Matrimonii, standum est pro secundo; Si autem assertat valere primum, nihilominus in foro externo solum secundum Matrimonium cum Caja debet censeri validum, quia contra solennem contractum secundum formam Juris initum nullae valent presumptiones, quantumvis sint multae & magnae. *Barb. Bardi, Gob. tr. 10. n. 430. Krim. n. 477. Less. in auct. v. prescriptio cas. 7.* citans alios multos, qui dicunt id tenere, quamvis pro Matrimonio cum Berta essent non tantum fama & indicia, quae faciant vehementem presumptionem, sed etiam, quamvis esset fama cum uno teste, quae duo alias faciunt plenam probationem, & est contra, quamvis pro Matrimonio cum Caja in facie Ecclesiarum contracto essent tantum praeter Parochium duo testes. Esse autem obligationem juridicè denunciandi virum, quoniam scitur vivâ primâ ducere secundam uxorem, docet *Burgh. cent. 2. cas. 23.* quia hoc vergit in contemptum Matrimonii, in damnum Reip. Christianæ, uxoris utriusque & prolium ex utraque dignendarum.

680. Q. 94. *Quid addendum sit circa impedimentum publicæ honestatis.* R. §. 1. Hoc impedimentum est propinquitas personarum orta ex sponsaliis

bus

bus vel Matrimonio rato , vi cuius neuter spon-
forum validè contrahit cum consanguineis al-
terius : unde provenit ex quadam quasi affinita-
te cum consanguineis sponsi vel sponsæ , etiam
illegitimis , cùm verè descendant ex eodem san-
guine , Krun. n. 194. Appellatur justitia publicæ
honestatis , quia videtur justum & decens , ho-
nestatique publicæ congruum , ut inter se non
copulentur Matrimonio , quos hoc impedimen-
tum afficit. Oritur etiam tum , quando sponsa-
lia vel Matrimonium initur per procuratores ,
vel per parentes ex consensu sponsorum ; atta-
men non oritur , si sponsalia vel Matrimonium
sit nullum ex defectu consensū , ut si alteruter
fictè tantum contraxerit , Rebell. Averf. q. 17. f. 5.
Gob. tr. 9. n. 368. contra Sanch. De Justis I. 2. c. 7.
n. 26. & alios.

§. 2. Circa publicam honestatem , quæ ori- 681.
tur ex sponsalibus , ita statuit Trid. sess. 24. De re-
form. Matr. c. 3. justitiae publicæ honestatis impedi-
mentum , ubi sponsalia quacunque ratione valida non
erunt , S. Synodus prorsus tollit : ubi autem valida fue-
runt , primum gradum non excedant. Et probabilius
est cum Rebel. Caſtrop. Pignat. tom. 4. conf. 15. n.
3. Krim. n. 204. Kugler n. 82. contra Sanch. I. 7.
d. 68. n. 14. Barb. Pirh. & alios , Tridentinum intel-
ligi de sponsalibus etiam occultis & ex occulta
causa invalidis , cùm dicat , quacunque ratione va-
lida non erunt. Deinde Pius V. in Decreto , Ad Ro-
manum spectat , declarat Decretum Concilii hujusmo-
di omnino intelligendum esse & procedere in sponsalibus
de futuro duntaxat , non autem in Matrimonio , sic ut
prefertur contracto , sed in eo durare adhuc impedimen-
tum in omnibus illis casibus & gradibus , quibus de Jure
reveri ante predictum decretum Concilii introductum
erat :

Major
Ulidij
Egoix
LVII

erat : Unde imprimis certum est , quod publica honestas ex Matrimonio rato dirimat inclusivè ad quartum gradum , licet oppositum tenuerint aliqui apud Aversam s. 4. Dein , cum ex Cap. ¹¹ audientian De sponsal. & ex Cap. un. De sponsal. in 6. colligatur , quod Jure veteri hoc impedimentum oriatur etiam ex Matrimonio rato invalido (præterquam , si invalidum sit ex defectu consensus) v. g. ex Matrimonio , quod Titus Monachus contraheret cum Caja , inferum Avers. s. 5. Luca De Matr. d. 7. n. 8. Kynn. n. 205. Cajam postea invalidè contracturam cum consanguineo Titi usque ad 4. gradum. Quod plerique contra Sanch. apud Castrop. d. 4. p. 10. n. 3. extendunt etiam ad Matrimonium clandestinè initum , ubi Trid. est receptum , & certum est saltem in sententia eorum , qui dicunt tale Matrimonium habere vim sponsalium , de quo dixi n. 52. Et idem etiam in altera sententia dicunt AA. communiter cum Pignat. tom. 4. consult. 15. & tom. 7. c. 78. §. 3.

682. §. 3. Si Cajus prius inheret sponsalia cum Titi , & postea ineat Matrimonium ratum cum Berta matre vel sorore Titiæ , patet hoc Matrimonium esse invalidum ob publicam honestatem : attamen ex Cap. un. De sponsalibus in 6. Cajus tenetur ducere Titiam , hæc enim duo impedimenta non habent vim reciprocam dirimenti , Laym. Gob. n. 386. Ex quo inferunt plures cum Avers. s. 5. ex Matrimonio rato invalido cum aliqua , non oriri hoc impedimentum , pro speciali casu , quo præcesserunt valida sponsalia cum ejus filia vel sorore: E contraria putat Krimm. n. 200. re ipsa quidem oriri hoc impedimentum , sed ex dispositione illa Ecclesiæ non habere effectum

Ju.

Juris, èo quod Ecclesia nolit ideo impediri Matrimonium cum primâ.

§. 4. Quamvis Rebell. Barb. Gonz. Pont. Hurt. 683, Dian. Engel citans declarationem, Busenb. hinc, aliquis apud Gob. à n. 372. Avers. f. 5. Krim. à n. 209, dixerint cessare hoc impedimentum, si sponsalia mutuo consensu sint dissoluta; contrarium tamen nunc tenendum est ob authenticam declarationem S. Congregationis datam 6. Julii 1658. & 10. ejusdem mensis approbatam ab Alexandro VII. quam referunt Fagn. in 4. decretalium Cap. Quod audientiam De sponsal. & Matr. n. 29. Sperell. decis. 95. Pignat. tom. 5. consult. 50. p. 5. n. 1173. Gob. n. 358. in qua statuitur, nunc & deinceps certum esse debere, quod maneat hoc impedimentum, etiam si sponsalia priora mutuo consensu sint dissoluta: Et ita nunc certum esse, docet etiam Wex in Ariadne p. 5. tr. 2. §. 6. à n. 26. Ratio est, quia ex sponsalibus validis oritur illud impedimentum, & illo semel orto non pendet à voluntate sponsorum, ut maneat vel desinat. Hinc etiam manet, etiam si unus sponsorum sit mortuus vel ingressus Religionem, uti fatentur omnes. Item manet ex sponsalibus ab impubere contractis, etiam si post pubertatem rescindat, uti constat ex Cap. Accessit, §. Sane, De sponsal. impub.

§. 5. Sponsalia impuberum, quamvis sint 684. suspensa, secundum dicta à n. 112. & detur locus resiliendi usque ad pubertatem, tamen secundum jam dicta inducunt hoc impedimentum, ita cum communi Spor. n. 180. Et idem est, si impuberis contrahant de præsenti, talis enim contractus habet vim sponsalium secundum dicta n. 52. docetque Avers. f. 5.

§. 6.

685. §. 6. Ex dictis constat , quod Titius sponsus invalidè contrahat Matrimonium , cum matre , sorore , filia Cajæ sponsæ suæ ; item quod Caja sponsa invalidè contrahat cum patre , fratre , filio Titii sponsi sui , quia hæ personæ attinguntur in primo gradu : è contrà Titius validè contrahit cum materterea , nepte , consobrina , alisque remotioribus cognatis sponsæ suæ , Caja vero cum Patruo , nepote , & consobrino alisque remotioribus consanguineis sponsi sui , quia hi non attinguntur in primo , sed secundo tantum , vel remotiori gradu ; non dirimit autem , nisi primus , si sit ex sponsalibus .

686. §. 7. An sponsalia ex metu gravi extorta inducant hoc impedimentum , colligi debet ex dictis n. 106. Si enim talia sponsalia sint irrita Jure naturæ , non inducunt : si sunt ab initio Jure naturæ valida , sed tantum rescindibilia , inducunt : & ideo etiam inita ex metu levi , quia secundum dicta n. 105. sunt valida , licet sint rescindibilia , inducunt hoc impedimentum .

687. §. 8. Publicam honestatem non oriri ex sponsalibus conditionatis conditione necdum adimplerâ , decidit Cap. un. *De sponsal. in 6.* Neque oritur ex promissione mutua volentium se obligare sub veniali tantum , vel tantum sub pena perdendi , v. g. arrham , secundum dicta n. 53. Neque ex promissione mutua Matrimonii facta à pueris ante septennium , secundum dicta n. 50. Neque ex promissione Matrimonii cum aliqua indeterminatè , v. g. cum una ex filiabus Titii uti colligitur ex Cap. un. *De sponsal. in 6.* nam ipsa non sunt sponsalia secundum dicta n. 97. Si dispensetur in impedimento affinitatis ex copula licita , hoc ipso dispensatur etiam in publica

honestate, quamvis de illa non sit facta mentio,
ut dicetur n. 913.

Q. 95. An publica honestas vel affinitas contracta in-

688.

ut impideat dirimir Matrimonium suscepto Baptismo
prius contrahendum. Rz. Negat absolute & proba-
biliter Henrig. quia cum talia impedimenta sint
ex solo Jure ecclesiastico, cui neuter infidelis
subdebat, non ligabunt illos post Baptismum,
nisi hoc ipso tempore, ab iis contrahantur. Sanch.
Cm. & alii varie distinguunt, sed Aversa q. 17. f.
6. & Kugler à n. 1902. absolute & etiam valde
probabiliter affirmant, quia quamvis Ecclesia
non possit statuere aliquid, quo ligentur, quam-
diu sunt infideles, tamen potest statuere aliquid,
quo ligentur, quando erunt fideles. Et ita cum
post Baptismum non possint contrahere, v.g.
cum consanguinea in quarto gradu, quamvis id
potuissent ante Baptismum, idem erit de reli-
quis ipsis impedimentis: & ratio universalis est,
quia Canones absolute dicunt, quod fideles ha-
bentes tale impedimentum, sive talen relationem
ad invicem, non possint validè contra-
herere, & Canones illi non distinguunt, an in illud
inciderint ante, an post Baptismum, ergo cum
post Baptismum sint fideles, & tale impedimentum,
sive talen relationem ad invicem ha-
beant, non poterunt, nisi ea dispensata con-
trahere.

Quid dicendum sit circa impedimentum cri-
minis inter tales infideles, dixi n. 628.

Q. 96. Quid notandum sit circa impedimentum æ-

689.

tatis. Rz. §. 1. Cum impotentia impuberum ad
generandum sit tantum temporanea, non diri-
mir Jure naturæ Matrimonium, sed tantum ec-
clesiastico, in masculis ante 14.: in femellis ante

Tom. VIII.

Ff

32.:

12.: annum, uti habetur toto tit. De spons. impub. Putantque Sanch. l. 7. d. 104. n. 2. & 3. & Avers. q. 13. s. 2. ad validè contrahendum satis esse, si ultima dies complens eos annos sit incepta. Hostiensis apud Dian. p. 5. tr. 5. R. 16. dat tres dies antè; M. Ledesma decem; Rebell. unum vel alterum mensē, uti refert Carden. in 1. crīb. d. 27. n. 110. sed dicendum est cum Abb. Ponin, Pignat. t. 10. c. 11. à n. 38. tempus hoc comple-
tum esse debere ad momentum, ita ut nec hora
desit, secundūm dicta l. 1. à n. 582. Si tamen
malitia suppleat ætatem, ita ut præter discrecio-
nem rationis etiam adsit potentia generandi;
Cap. De illis 2. Cap. Puberes, Cap. ult. De sponsal.
impub. statuitur, ante eos annos valere Matri-
monium, licet non dispensetur: hinc Eagn. ad
cit. Cap. De illis ait: Greg. XIII. cuidam pertenti dispen-
sationem ad Matrimonium impuberis dicitur respondere:
sedem Apostolicam ob hoc non esse interpellandam, cum,
si desit discretio vel potentia consummandi Matrimoni-
um, sedes Apostolica nihil possit: quod si neutrum deesse
cognoverit Ordinarius, poterit, si cause, que narrantur,
sunt veræ, suo jure dictam licentiam concedere. Vide
Krim. n. 623. Exempla eorum, qui ante puber-
tatem genuerunt, multa breviter referunt Aver.
suprà & Krim. n. 597. Episcopum autem dispen-
fare posse in dubio, an malitia suppleat ætatem
dicetur n. 840.

690. §. 2. Matrimonium ante ætatem legitimam
attamen post septennium initum habere vim
sponsalium dixin n. 52. Notat autem Zuch. l. 1.
t. 1. q. 6. à n. 38. & l. 4. t. 2. q. 4. ætatem Matri-
monio inreundo aptissimam esse, in masculis an-
num circiter 30. in femellis 18. De impotentia
autem ex defectu ætatis fusè agit l. 3. tit. 1. q. 1.

§. 3. Sanch. suprà putat non peccare eos, qui 691.
 ante etatem tentant contrahere Matrimonium,
 sed probabilius est oppositum cum Kugler à n.
 2117. 1. quia Cap. 2. De sponsal. impub. dicit,
 districtius prohibemus, ne aliqui, quorum uter-
 que vel alter ad etatem legibus determinatam
 non pervenerit, conjugantur, nisi urgentissi-
 mā necessitate interveniente: ex quo colligitur
 non prohiberi conjunctionem per copulam, hæc
 enim esset certò fornicaria, & ex nulla causa lici-
 ta est, sed per consensum voluntatum, id est, Ma-
 trimonium de præsenti. 2. Quia videtur esse
 gravis irreverentia in Authorem Sacramenti, si
 quis sciens se impeditum, & non posse validè
 confidere Sacmentum, ponat materiam & for-
 man illius, intendens tanquam Minister illud
 confidere, ergo.

Q. 97. Quid addendum sit circa impedimentum af- 692.
 finitatis. R. §. 1. L. Non facile, ff. De gradibus &
 affinis, libro 38. tit. 11. sic habetur: Affines
 sunt viri & uxoris cognati, dicti ab eo, quod due cognati-
 ones, que diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur,
 & altera ad alterius cognitionis finem accedit. Unde
 affinitas rectè describitur, quod sit propinquitas
 quædam, quæ ex copula carnali, sive in sive
 extra Matrimonium habita, etiam cum invita
 vel dormiente, oritur inter consanguineos viri-
 & solum mulierem, item inter consanguineos
 mulieris & solum virum: vir autem & mulier
 copulam habentes non dicuntur propriè affines,
 sed sunt una caro, & vocantur radices affinitatis,
 quia sunt causa, cur cæteri vocentur affines.
 Quamvis autem L. Non facile, suprà dicatur, gra-
 dus affinitatis nulli sunt, tamen Glossa rectè addit,
 propriè, nam gradus dicitur ratione cognitionis natura-

Ff 2

lis,

452 lis, quæ hic non est, impropriæ tamen possunt dici gradus. Notatque De Iustis l. 1. c. 6. n. 190. quando duo sunt consanguinei, dicuntur esse conjuncti: quando sunt affines, dicuntur se attinere.

693. §. 2. Affinitas consanguineorum viri extendit ad solam mulierem, & non ad consanguineos mulieris; è contrâ affinitas consanguineorum mulieris extenditur ad solum virum, ita ut nec consanguinei viri sint affines consanguineis mulieris; nec consanguinei mulieris consanguineis viri, quia hæc mediata & remota affinitas est sublata, hinc Caius filius tuus ex primâ uxore, potest ducere secundæ uxoris tuæ filiam ex alio viro genitam, ita ut eadem uxor tua sit novverca & nurus filii tui Caji, tu verò sis ejusdem uxor Caji vitricus & fœcer: item potest è duabus viduis una nubere filio alterius viduæ ex priore marito, quo factò, si una filium pariat, poterit altera de tali filio dicere, hic est filius filii mei, & simul frater mariti mei.

694. §. 3. Ut oriatur affinitas, non satè est, quod penetretur vas muliebre, sed secundum dictan. 281. debet vir intra illud seminare, ita ut sit copula vel immissio semenis apta generationi: unde copula eunuchi affinitatem non causat, quia eunuchus non fundit verum semen generationi aptum: Et etiam dixi n. 383. per coitum sodomiticum non contrahi affinitatem.

695. §. 4. Putant plures cum Avers. q. 17. f. 1. contrahi affinitatem, si semen effundatur circa mulierbia & attrahatur à matrice, imò etiam si viro cooperante semen quomodounque, etiam operacionis vel per artem, recipiatur in matrem, nam censetur etiam tali modo consummatum esse Matrimonium, ut videtur colligi ex dictis n. 280.

280. Oppositum tenet valde probabiliter Pont^o
l. 7. d. 33. n. 2. Corrad. in praxi disp. 1. 7. c. 1. n.
18. & alii, quia in his casibus non dicuntur ha-
buisse copulam, affinitas autem non contrahi-
tur, nisi per copulam.

§. 5. Ad contrahendam affinitatem requiri 696.
etiam seminationem mulieris, putant multi
cum Avers. suprà & Krim. n. 460. nam Hippocrates,
Galenus, Zaccias q. 7. à n. 11. Dian. p. 15. tr. 13.
R. 54. docent, quod ad generationem require-
atur, & semper interveniat etiam seminatio mu-
lieris, quamvis hæc illam non experietur ob
majorem voluptatem ipsiusmet coitus: Oppo-
situm tamen tenent Arist. S. Tho. Sanch. & commu-
nis Doctorum, teste Castrop. d. 3. p. 2. §. 1. n. 1.
qui probabilius dicunt ad generationem suffi-
cere solus viri semen. Quidquid sit de hoc, no-
nat Gob. tr. 9. à n. 390. semper præsumi semina-
tionem mulieris, si in copula magnam senserit
voluptatem. Et quod virum attinet, recte notat
Sanch. l. 8. d. 6. n. 18. si coierit, & dubitet, an se-
minarit, vel semen intra vas inciderit, hæc præ-
sumenda esse, quia ita communiter contingit, &
ex communiter contingentibus est prudens præsumptio.

§. 6. Circa affinitatem ex copula illicita sic 697.
statuit Trid. sess. 24. De ref. Matr. c. 4. Impedimen-
tum, quod propter affinitatem ex fornicatione contra-
dictum bicurritur, & Matrimonium postea factum diri-
etur; ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu con-
jugantur, restringitur, in ulterioribus vero gradibus
statuit hujusmodi affinitatem Matrimonium postea con-
tractum non dirimere. Pignat. tamen tom. 4. consult.
15. refert aliam declarationem S. Congreg. datam
3. Decemb. 1663. quæ dicat, si adfuerit figura
Matrimonii, idest, si Matrimonium publicè

Ff 3

con-

454 Lib. VI. Pars III.
contractum fuerit, quamvis invalidè, excepta quamvis illicita in tali Matrimonio habita oriri affinitatem usque ad quartum gradum inclusivè, sed hactenus non satis constitit de illa declaratione.

698. §. 7. Oritur hoc impedimentum, quamvis mulier sit vi oppressa, ideoque talis oppressa numero non poterit consanguineo oppressoris: Ne obstat, quod mulier vi oppressa primo bimetri sui conjugii possit nihilominus ingredi Religionem, nam, quod ingredi possit Religionem, ideo est, quia secundum dicta n. 421. oppressor, ut reparet damnum causatum, tenetur consentire, ut oppressa ingrediatur, & per hunc suum consensum reddit ingressum licitum: è contraria consensu oppressoris non potest tollere affinitatem contractam, nec conjugium cum suo consanguineo reddere licitum.

699. §. 8. Expedit etiam hic nosse nomina affinitatis, eorumque significationem: sunt autem hæc:

Nomina affinitatis.

Socer. Pater uxoris vel mariti. Schwäher.
Beau-Pere. Pere du mary ou femme.
Socrus. Mater mariti vel uxoris. Schwiger.
Belle-mere: la mere du mary ou de la femme.

Consocer; Parentes mariti & uxoris. Gegens
Schwäher. Les parents du mary ou femme.
Protocer, seu socer magnus. Manns oder
Weib's Anherz. L' ayeul du mary ou de la femme.

Protocrus seu socrus magna. Manns oder
Weib's Anfraw. L' ayeule &c.

Gener.

- Gener. Maritus filiae. Tochtermann. Beau-fils: le mary de ma fille.
Congener. Mit-Eydem. Le deuxiesme beau-fils; le mary d'une autre fille.
Progener. Sohns oder Tochter Eydem. Le gendre du fils ou fille.
Nurus. Uxor filii. Schnur. Belle-fille: femme du fils.
Connurus. Mitschnur. La deuxiesme belle-fille.
Pronurus. Sohns oder Tochter Schnur. La belle-fille du fils ou fille.
Levir: frater mariti. Manns-Bruder. Beau-frere: frere du mary ou femme.
Glos: soror mariti. Manns-Schwester. Bel-le-sœur: sœur du mary ou femme.
Frattia. Uxor fratri. Bruders-Weib. Femme du frere.
Sororius. Maritus sororis. Schwester-Mann. Mary de la sœur.
Janitrices. Weiber zweyer Brüder. Femmes de deux freres.
Sororum mariti. Männer zweyer Schwester. Mary de deux sœurs.
Viticus. Stieff-Batter. Paratre: mary de ma mere.
Noverca. Stieff-Mutter: Maratre: femme de mon pere.
Privignus. Stieff-Sohn. Beau-fils: fils de mon mary ou de ma femme d'un autre lit.
Privigna. Stieff-Tochter. Belle fille: fille de mon mary ou de ma femme d'un autre lit.

700. §. 9. Unica regula pro dignoscendo gradu affinitatis est, ut in hac procedatur, sicut in consanguinitate est dictum, nam aliquis in eodem gradu est affinis viro, in quo gradu est consanguineus mulieri: Econtra in eodem gradu est affinis mulieri, in quo est consanguineus viro: in quo autem gradu sit talis consanguinitas, dictum est à n. 605.

701. §. 10. Non omnes gradus affinitatis dirimere Jure naturæ, certum est ex dicendis n. 818. An autem primus gradus affinitatis dirimat Jure naturali, an positivo tantum, utrumque disputatione; Et *Castrop.* d. 4. pu. 8. n. 10. dicit, certum esse, quod affinitas talis ex copula formicaria sit Juris positivi tantum, quia in illa dispensat *S. paenitentiaria*; quod alias non posset, quia hic agitur de valore Sacramenti, tum autem non esset licitum agere secundum hanc sententiam, si opposita censeretur verè probabilis. Itaque potissima quæstio est de affinitate ex copula licita, & quidem in primo tantum gradu. Et si quidem non sit in linea recta, sed transversa, ut si Titius ducat sororem uxoris suæ mortuæ, communis & certa sententia est cum *Sanch.* l. 7. d. 66. n. 11., quod non dirimat Jure naturæ, nam Pontifices etiam saepè dispensarunt. Si autem sit in primo gradu linea rectæ, ut si Titius ducat matrem vel filiam uxoris suæ mortuæ, hanc affinitatem dirimere Jure naturæ docent *S. Anton.* *Silv.* *Sot.* *Covarr.* *Bellar.* *Vasq.* *Valent.* *Eftna.* *Cón.* *Laym.* *Tann.* *Pirh.* *Lugo* in resp. mor. l. 1. d. 40. aliique gravissimi AA. apud *Sanch.* n. 6. & *Dianon.* p. 4. tr. 4. R. 93. Idem videntur tenere *S. Basil.* apud *Arcud.* l. 7. c. 32. & *S. Aug.* apud *Sanch.* supra, E contrà dirimere Jure naturæ negant *S. Th.*

S. Th. Alens. Scot. & Scotiftæ omnes teste Maſtrio n. 113. Cajet. Navarr. Henrīq. Sanch. Hurt. Merat. Tandred. Pont. Bonac. Caſtrop. Dian. Dicaf. Pignar. tom. 7. consult. 22. n. 6. Averſ. q. 17. ſect. 2. Krim. n. 2178. Kugler n. 1887. & 1893. & dicit *Sylvius* utramque ſententiam eſſe prácticè probabilem. Nec obſtrat poſtremæ, quod non legatur Papam in eo gradu unquam diſpensâſſe, nam vel non fuit neceſſitas, vel cauſe non occurrerunt ſufficientes. Qui tamen in praxi vellet operari ſecundum poſteriorē ſententiam, deberet judicare eſſe moraliter certam, nec Sacrauentum exponi periculo nullitatis.

§. 11. Si affinitas ex copula illicita ſit ex una 702. parte in tertio gradu, vel ex copula licita in 5., ſequitur ex dictis n. 613. nullum eſſe impedimentum.

§. 12. Notandum hīc iterum, quod verbo 703. infinuavi n. 692. habentes copulam non dici af- fines inter ſe, ſed primum gradum affinitatis haberí in illis consanguineis utrimq; qui in primo gradu ſunt coniuncti cum alterutro illo- rum, qui copulam habent.

Q. 98. Quomodo prácticè ſit procedendum, quando 704. queritur de impedimento affinitatis, v.g. inter Titium & Bertam. R. 1. Inquirendum eſt, an alterutro habuerit perfectam copulam cum consan- guineo vel consanguinea alterius. 2. Conſide- randum, an copula fuerit licita vel illicita. 3. Vi- dendum, in quo gradu consanguinitatis perſo- na illa, cum quā Titius vel Berta habuit copu- lam, ſit consanguinea Bertæ vel Titio, & tum ex dictis facillimum erit cognoscere, an inter illos ſit impedimentum affinitatis, necne.

Q. 99. Quomodo Jus civile diſcrepet à Jure Cano- 705.

Ff 5

nico

nico in computatione graduum cognationis & affinitatis. R. 1. Quoad lineam rectam utrumque Jus convenit. Quoad transversas, Jus civile obliterat unicum hanc regulam, quod tot sunt gradus, quod sunt personae, stipite dempto, hinc secundum Jus civile duo fratres sunt in secundo gradu, cum tamen secundum Jus canonicum sint in primo. Atque haec computatio civilis attenditur in tutelis committendis, & in successionebus ab intestato, v. g. Pater & non frater succedit ab intestato, quia Pater est in primo gradu cum filio suo, frater autem in secundo tantum, civiliter computato. E contraria computatio Canonica observatur in Matrimonii contrahendis. 2. Jus Canonicum vult Matrimonium in quarto gradu affinitatis ex copula licita esse irritum, Jus civile restringit illud impedimentum ad secundum tantum gradum. 3. Secundum Jus civile, illi tantum dicuntur agnati, qui per viros habent consanguinitatem; & contra illi cognati, qui per foeminas, unde soli agnati & non cognati dicuntur succedere in feudis masculinis, agnati autem & cognati succedunt in feudis promiscuis.

706. Q. 100. Quid addendum sit circa impedimentum clandestinatis. R. §. 1. Clandestina Matrimonia ab initio Ecclesiae fuerunt prohibita, Trid. sess. 24. c. 1. De ref. Matr. attamien non fuerunt, nec jam inter infideles sunt illicita ipso Jure naturae, sed probabilius tenent S. Th. aliquie cum Aver. q. 6. f. 1. contra Sanch. I. 3. d. 3. n. 8. & alios. tam parum, quam alii contractus, qui merito postulant prohiberi, ne clam fiant, ob fraudes, aliquae inconvenientia: multo minus etiam in Ecclesia ipso Jure naturae sunt irrita, uti satis clare dicit.

Trid. suprà, quidquid contradicunt aliqui cum Pontio l. 5. c. 1. Potuisse autem Ecclesiam irrita reddere Matrimonia clandestina, recte probat Kugler à n. 861. Et non ideo Ecclesiam formaliter & proximè mutasse institutionem Christi vel materiâ hujus Sacramenti, probavi l. 6. p. 1. n. 17.

§. 2. Per hoc Matrimonium non est simpli- 707.
citer clandestinum, quod ineatur clàm vel no-
stu, vel etiam neglectis proclamationibus, uti
certum est ex illis, quæ refert De Luca De Matr. d.
2. n. 7. sed tantum, si contrahatur sine præsen-
tia Parochi vel testium, secundum Trid. suprà,
quod ita statuit: *Qui aliter, quam præsente Parocho*
vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licen-
tia, & duobus vel tribus testibus Matrimonium contra-
here attentabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendum
omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos
& nullos esse decernit, prout eos præsenti Decreto irritos
facit & annullat. Insuper Parochum vel alium Sacer-
dotem, qui cum minore testium numero; & testes, qui
sine Parochio vel Sacerdote hujusmodi contractui inter-
fuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Or-
dinarii puniri præcipit..... Decernit insuper, ut hujus-
modi Decretum in unaquaque Parochia suum robur post
triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis
in eadem Parochia factæ numerandos. Et irritat Trid.
Matrimonia clandestina eriam eorum, qui hanc
legem ignorant vel de ea non cogitant, uti recte
Kugler à n. 868. nam per Tò attentabunt, non si-
gnificat requiri cognitionem legis, sed accipit
pro conabuntur aliter contrahere: hinc nequi-
dem valet in articulo mortis pro legitimanda
prole, secundum dicta n. 525. & 526. docetque
Kugler à n. 874. quia hic est lex absolute irritans
& inhabitans.

§. 3.

708. §. 3. Quamvis Trid. hic utatur nomine Parochi, tamen etiam per seipso validè assistuntum Episcopi, tum etiam eorum Vicarii generales, vel etiam aliis committere possunt potestatem assistendi, cùm sint Ordinarii & Parochii etiam ipsorummet Parochorum, communis cum Kuglern n. 346. Leuren. De Vicario q. 161. 163. Et quamvis Nav. Sayr. De Luca ad Trid. dist. 26. n. 20.; aliisque dicant Episcopum & Vicarium generale invalidè assistere, si Sacerdotes non sint, oppositum videtur probabilius cum Kugler n. 317. Pontio l. 5. c. 11. n. 11. Leuren. cum id validè faciat Parochus non Sacerdos, secundūm dicenda n. 728. Et ista omnia possunt Episcopus ac Vicarius, quamvis Jurisdictio Episcopi esset suspensa, quia assistentia & communio assistendi non sunt propriè actus jurisdictio- nis secundūm dicenda n. 729. docēntque Sanc. Barb. Leur. q. 164. Et quæ dicta sunt de Episco- po, ejusque Vicario, ob eandem rationem etiam valent de Capitulo, ejusque Vicario, dum Sedes vacat, Gutt. Pont. Dian. Leur. q. 583. Krim. n. 678. qui addit, idem esse de Nuntio Apostolico pro sua provincia, item de Archi-Episcopo actu vi- fitante in dioecesibus Suffraganeorum.

709. §. 4. Quamvis Trid. ipsum alicubi promul- gatum non sit, si tamen hoc decretum Trid. fridi promulgatum, Matrimonium clandestinè ini- itum erit in ratione Matrimonii invalidum, an autem validum sit in ratione sponsalium, dixi n. 52. Ut autem hoc Decretum Trid.; censeatur promulgatum, non est satis, quod v.g. Parochus veletiam Episcopus faciat promulgari, quod Matrimonia clandestina imposterum futura sint invalida, sic enim intelligi posset esse tantum Episco-

Episcopi legem, sed promulgari debet tanquam Lex Tridentini seu supremæ potestatis, uti fusè deducit Pignat. tom. 1. conf. 151. à n. 20. Si tamen Decretum alicubi observetur, præsumi debet esse promulgatum, uti habent declarationes S. Congreg. apud Pignat. tom. 5. conf. 79. à n. 40.
§. 5. Sot. Graff. & alii apud Maſtr. n. 44. putant, 710. si sit gravissima causa contrahendi sine Parocho vel testibus, in tali casu non obligare hoc Decretum, v. g. si casu absit Parochus, & concubinarius habens multas illegitimas proles esset sine Matrimonio moriturus, putant Matrimonium coram testibus initum fore validum. Idem tenet Amicus d. 7. n. 136. si princeps habens filium ex concubinâ sit proximus morti, & eo sine hærede mortuo principatus ad hæreticos devolvendus esset: Rationem dant, quia epiikia videtur posse in tali lege humana habere locum, cum sit æqualis vel major necessitas, quam esset, si non esset tutus ad Parochum accessus, in quo casu valere potest Matrimonium sine præsentia Parochi, secundum dicenda n. 781. ideoque etiam hic videtur prudenter præsumi voluntas Papæ, ut in tali casu valeat Matrimonium. Oppositum absolutè tenent communiter omnes cum Navarr. Henr. Ledesm. Sanch. Leff. in auct. V. Matrimonium, casu 17. Pontio I. 5. c. 6. n. 2. Gob. tr. 9. n. 476. Maſtr. suprà, Verj. art. 3. Kugler n. 292. quia lex irritans vel inhabilitans vel præscribens contractibus formam substantialem, uti facit illa Tridentini, non admittit epiikiam, in eo autem casu, quando est difficilis accessus ad Parochum, aut nullus est amplius in tali loco, tunc Ecclesia specialiter dispensat, uti dicetur à n. 778. non autem in aliis casibus, quamvis forte essent majo-

majoris necessitatis , unde sicuti dixi n. 526. in
quacunque necessitate manere impedimentum,
v. g. consanguinitatis , sic etiam manet impedi-
mentum ob absentiam Parochi. Hinc etiam
Matrimonium contrahatur per Procuratores
extra Parochias utriusque sponsi , debet intercessus
alterutrius Parochus vel alius Sacerdos ab hoc
designatus , secundum paulo post dicenda.

711. §. 6. Si alicubi nunquam fuerit Parochus ca-
tholicus, certum est non requiri ejus praesentiam
ad valorem , cum enim ibi nunquam fuerit Pa-
rochia , obligatio adhibendi Parochum nun-
quam incepit , quia prius incipit post dies 30. a
publicatione facta in Parochia ipsa : unde , ubi
hoc Trid. Decretum promulgatum vel receptum
non est , vel usu est legitimè abrogatum , quam-
vis illicite fiat , validè tamen contrahitur sine
Parocco & testibus , uti constat ex Trid. ipso su-
prà. Quod si Decretum illud obseretur in ali-
qua Parochia , ubi tamen promulgatum non fit ,
fieri poterit , ut per eusmodi consuetudinem in-
ductum sit hoc impedimentum , secundum di-
cta n. 523.

412. §. 7. Si quis è loco , ubi Trid. Decretum vigeret
eat ad locum , ubi non est receptum , animo ibi
contrahendi clandestinè , dicendum est contra
Sanct. I. 3. d. 18. q. 4. Pontium I. 5. c. 9. Ieff. in audi-
V. Matrimonium cas. 14. Avers. q. 6. f. 2. & alios
multos , tale Matrimonium esse invalidum , quod
nunc videtur certum ex responso S. Congr. &
Breve Urb. VIII. ad Ferdinandum Archi-Episco-
pum Colonensem , cuius hic est tenor :

URB.

Ad futuram rei memoriam.

Exponi nobis nuper fecit Venerabilis Frater Archi-
Episcopus Colonensis, quod habito nuper per eum
ad Venerabiles Fratres nostros S. R. E. Cardinales, sacri
Concilii Tridentini Interpretes recursu supra infra-scrip-
tis dubiis, videlicet; Primo, an incole tam masculi,
quam fœminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in
panculo Matrimonii est promulgatum, transeuntes per lo-
cum, in quo dictum Concilium non est promulgatum, re-
tingentes idem domicilium, validè possint in isto loco Ma-
trimonium sine Parocho & testibus contrahere. Secundo,
quid si eò predicti incole tam masculi, quam fœminæ
solo animo sine Parocho & testibus contrahendi se trans-
ferant, habitationem non mutantes. Tertio, quid si
idem incole tam masculi quam fœminæ eò transferant
habitationem illo solo animo, ut absque Parocho & testi-
bus contrahant. Idem Cardinales ad primum & secun-
dum, non esse legitimum Matrimonium inter sic se trans-
ferentes, ac transeuntes cum fraude. Ad tertium vero
dubiorum hujusmodi, si domicilium vere transferatur,
Matrimonium esse validum responderunt & resolvérunt,
prout in decreto desuper emanato plenius continetur.
Cum autem, sicuti eadem expositio subjungebat, dictus
Arch-Episcopus responsum seu dubiorum prædictorum
resolutionem hujusmodi pro illius subsistencia & validi-
tate firmioribus, Apostolice Nostræ confirmationis robore
communiri summopere desideret, Nos eundem Archi-
Episcopum specialibus favoribus & gratiis prosequivo-
lentes, supplicationibus illius nomine Nobis super hoc
humiliter porrectis inclinati, responsum seu dubiorum
prædictorum resolutionem hujusmodi, auctoritate Apo-
stolica tenore presentium approbamus & confirmamus,
illisque inviolabilis Apostolicae firmitatis robur adjicimus,
decer-

decernentes illud, seu illam, nec non praesentes litterae valida, firma & efficacia existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, siveque, & juxta illa per quoscunque Judices ordinarios & delegati etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his quoquam, quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum: Romae apud S. Mariam majorem sub anno pectoris die 14. Augusti 1627.

Quod autem obliget illud Decretum, testantur Lug. in resp. mor. I. 1. dub. 36. Dian. p. 6. n. 7. R. 29. Tamb. huc I. 8. tr. 6. c. 2. §. 2. Kugler à n. 905. Gob. tr. 9. n. 481. & 504. ubi n. 468. citat responsum facultatis Viennensis idem resolutis, quod referam n. 754. Et ut decretum relatum nunc ubique obliget, satis est, notitiam illius nunc haberi, & factam esse certam per Theologos, inquit Gob. n. 482. Quod si quis ad talem locum ivisset sine fraude, id est, non ideo præcisè, ut sic contraheret, sed v. g. ob negotia vel mercaturam, circa hoc nihil resolvit decretum, putavitque facultas Viennensis, & alii cum Lugo, quod tum contrahatur validè, eò quod contractus sequatur naturam loci, in quo fit secundum jam dicenda: Et pro hac sententia Pyrrh. Corrad. in praxi dispens. I. 8. c. 4. n. 26. refert declarationem S. Congreg. Quid autem dicendum, si veniat ad locum, ubi etiam receptum est Trid. dicetur seq. n.

713. §. 8. Si uterque spectet ad Parochiam, in qua decretum non est promulgatum, & peregrinantes claram contrahant in Parochia, ubi est promulgatum, videri posset valere, quia peregrini non

non tenentur legibus loci alieni, secundum dicta l. i. n. 685. sed oppositum tenendum est, nam contractus, qui sunt aliquid pertinens ad forum externum, regulantur juxta leges loci, in quo fiunt, Cap. Dilecti, & Cap. finali de foro compet. Sanc. l. 3. d. 18. n. 26. Krim. n. 645. Kugler n. 294. Schiara l. 6. diff. 13. n. 14. Imò habet communis cum Busenb. suprà n. 8. & Pignat. tom. 5. consult. 79. n. 33. quamvis tales contraherent coram Parocho hujus alieni loci & testibus, adhuc nullum fore Matrimonium, quia peregrinus nolens alicubi manere per majorem anni partem, non acquirit, nequidem quasi domicilium, ergo hic Parochus non est ipsorum proprius, ergo contrahunt sine ullo proprio Parocho; aliud est de vagis secundum dicenda à n. 746. nam hi nullibi habent proprium Parochum, è contrà peregrini habent in loco sui domicilii, fine cuius & testium præsentia invalidè contrahent in loco, ubi Trid. est receptum.

§. 9. Si sponsus spectet ad Parochiam, in qua 714. Decretum est promulgatum, & sponsa ad Parochiam, in qua non est promulgatum, si Matrimonium in Parochia sponsi ineatur sine Parocho & testibus, erit invalidum; si ineatur in Parochia sponsæ, erit illicitum sed validum, quia, secundum dicta, contractus quoad valorem pendit à legibus loci, in quo fiunt, ideoque valere tale Matrimonium respondit S. Congregatio, uti testantur Wames. in cons. tom. 2. cons. 530. & Pignat. tom. 5. consult. 79. n. 22.

§. 10. Parochus validè assistit extra Paro- 715. chiam, imò & dioecesis suam, quia, quamvis hæc assistentia fiat tanquam à persona publica, tamen fit privato modo, uti auditio confessio-
nis,

Gg

466

Lib. VI. Pars III.

nis , nec est actus jurisdictionis , & saltem non
contentiosæ , Sanch. Avers. q. 6. f. 3. Krim. n. 66.
Kugler à n. 955. Busenb. contra Henrig. Pott. & alio.
Si tamen solenniter extra Parochiam suam all-
steret , Laym. Barb. Avers. Lohn. Pirb. Castrup. d.:
p. 13. §. 9. n. 7. dicunt peccare, sed etiam hoc ne-
gant Sanch. & Krim. n. 662. quia nullibi prohibe-
tur. Et idem dicunt posse alium à tali Parochia
designatum.

716. §. 11. Si contracturi spectent ad diversas Pa-
rochias vel dioeceses , Navarr. putavit contrahen-
dum coram Parocho sponsæ , & ita dicitur servi-
ri Romæ , sed certum videtur sufficere , si etiam
coram Parocho sponsi , Jus enim non determi-
nat , cur potius fieri debeat coram uno , quam
coram altero , Avers. q. 6. f. 3. Barb. Krim. n. 660.
Pignat. à n. 13. referens plures declarationes , qui
etiam dicunt valere , licet in Parochia sponsi
contrahant coram Parocho sponsi . Posset tamen
Ordinarius circa ista aliquid præcipere , quo
observandum esset , quamvis non de valore.

717. §. 12. Si quis in fraudem prioris Parochi ve-
rè transferat domicilium ad aliam Parochiam
validè & licitè contrahit coram hoc Parocho ,
ut colligitur ex decreto relato n. 712. Nec fratre
illi patrocinatur , sed conditio Parochiani , quam
licitè acquirit , Fagn. Barb. Boff. De Luca De Man-
disc. 1. n. 9. Sanch. n. 11. Krim. n. 672. Sylv. contra
Ledesm. & Vegam. Notat tamen recte De Luca.

14. Si quis tantum de die moraretur in hac al-
tera Parochia , & noctu cubaret in priori domo
ad hoc instructa suis mobilibus , censi non al-
quisivisse domicilium in ista altera Parochia
sed permanisse in priore.

718. §. 13. Quamvis Paulus III. concesserit Se-
cietati JESU potestatem familiaribus su-
mum

ministrandi omnia ecclesiastica Sacra menta, uti habetur in novo comp. privil. v. *Familiares*, §. 1. & 2. non ideo habet potestatem assistendi eorum Matrimonii, quia quamvis id intelligetur de Matrimonio, in quo Sacerdos non est propriè Minister, tamen hoc privilegium per Ind. esset revocatum, quod ad valorem statuit, ut ad sint tres testes, quorum unus sit proprius Parochus, *Lugo* in resp. mor. I. 1. dub. 38. Similiter, quamvis Capellanus in Hospitali possit administrare omnia Sacra menta, & sepelire ibi morientes, tamen non assistit validè eorum Matrimonii, cùm non sit verè Parochus, *De Luca de Parochis* d. 23. n. 19.

§. 14. Parochus solius originis non censetur proprius in ordine ad assistendum Matrimonio, ^{718.} *Socch.* I. 3. d. 23. n. 7. *Pont.* I. 5. c. 13. §. 1. *Gob. tr.* 9. n. 486. *Pignat.* tom. 5. consult. 79. Si tamen aliquis, qui semel habuit domicilium in loco originis, semper retinuerit animum revertendi ad locum illum originis & ibi habitandi, retinuit ibi domicilium habitationis, etiam si plurimi annis absfuerit, poteritque etiam coram illo Parocco contrahere Matrimonium, *Less.* in auctario v. *Matrimonium* casu 14. *Pont.* n. 8. non enim amittitur domicilium, dum quis discedit animo revertendi, uti rectè *Pignat.* tom. 7. cons. 63. pro hoc citans decisionem Rotæ, & 18. gravissimos authores, ac consentit *Laym.* I. 5. t. 6. c. 10. n. 5. adeoque habet domicilium primum in patria, sive loco originis, & alibi acquirit quasi domicilium, adeoque potest apud utriusque loci Parochum validè contrahere Matrimonium; imò quamvis animo alibi perpetuo habitandi deseruisset patriam, putant *Gob. tr.* 9.

n. 533. & alii, si non sit sui juris, sed integrad-
huc sub potestate Patria, non ideo amittere-
lud suum primum domicilium, sed retinere il-
lud per voluntatem eorum, quibus subest, & qui
possunt semper eō revocare: Si tamen recente
ad aliquem locum venisset, nec satis notus esse
perendum foret testimonium, quod absit impe-
dimentum, ē loco, in quo diutius commoratu-
est, vel si inde accipi non possit, exigendum
rāmentum, quod nullum sciat impedimentum.

720. §. 15. Communis sententia habet cum Sa-
nch. Pignat. tom. 5. consult. 79. n. 44. Delb. c.
12. d. 7. f. 7. n. 11. Krim. n. 660. Kugler n. 19.
quod voluntas habitandi perpetuō in aliquo lo-
co sufficiat ad domicilium habitationis, ibi su-
bitim etiam primo die, quo reipsa habitare inci-
pit, contrahendum, quamvis enim per Confit.
Im. XII. in lib. 6. parte 2. n. 2172. relatam, id
non sufficiat ad effectum suscipiendi Ordines, tame-
secundū ibi dicta n. 2177. non obstat acquire-
ndo domicilio in ordine ad alios effectus, di-
specialiter in ordine ad acquirendam Paro-
chiam. Nec obstat, si hæc voluntas postea mure-
tur, nam domicilium semel acquisitum prius
non amittitur, quām quis reipsa corpore se in
alium locum transferat. Similiter illa voluntas
perpetuō manendi alicubi non excludit volun-
tatem aliō migrandi, si fortè casus aliquis, ut
promotio aliō vocet, uti ibidem dictum est
n. 2184.

721. §. 16. Quamvis ad acquirendum simpliciter
domicilium habitationis requiratur animus
perpetuō ibi habitandi, id tamen non requiritur
ad acquirendum quasi domicilium pro Mat-
rimonio, aliisque Sacramentis ab Ordine distin-
ctis.

atis; sed pro his acquiritur Parochia per habitationem non brevis temporis, ut si quis propter negotium, studium, famulatum, vel tempore peltis aut belli aliquo confugiat, quamvis cogitet postea redire, ita cum multis aliis *Sanc*n.**
 13. *Pont. l. 5. c. 13. n. 4. Gob. tr. 9. n. 483. & 534.*
 Engel in manuali *Paroch. p. 2. c. 5. §. 3. Kugler n.*
 301. Ratio est, quia is est proprius Parochus in ordine ad conjungendum Matrimonio, qui in Cap. *Omnis*, De pœnit. & remiss. appellatur proprius Sacerdos ad audiendas confessiones, sed hic appellatur talis, qui habet curam Parochiæ, in qua quis est per majorem anni partem, ergo. Putat quidem *Pignat. tom. 7. consult. 63. n. 6.* si quis Româ è domo paterna missus Paduam studiorum causâ etiam 30. annis hîc studeat, non fieri subditum alicui Parocco Paduæ quoad Sacra menta voluntaria, sed tantum in necessitate quoad Sacra menta confessionis & communio nis, vocatque sententiam certam, ex *Hofstiens. Abb. Menoch. vol. 4. consl. 398.* Hinc etiam est hoc statutum Cleri Romani; Familiares & famulot Eminent. Cardinalium seu aliorum Principum ac Prælatonum, nec non aliorum quoruncunque, qui retinent domicilium in alia Parochia, ad illam Parochiam pertinere statuimus, in qua retinent domicilium, licet apud suos dominos infirmitates & morte occubant. Sed quidquid sit de aliis fortè dicēsibus, dicendum est falso pro nostra Germania cum *Layn. l. 5. t. 6. 10. n. 5.* & aliis communissimè, eos, qui è loco originis vel domicilii veniunt ad alium, animo hic aliquo tempore permanendi, acquirere quasi domicilium, sufficiens ad subjectionem in ordine ad omnia Sacra menta (excepto Ordine) ad dispensationes in votis, sepulturam &c. pro

Gg 3

quo

470 Lib. VI. Pars III.
quo citat Gob. Palud. Gabr. Silv. Suar. Mol. Et certum est teneri à Sanch. suprà : imò Laym. l. 1. t. 4 c. 12. n. 1. putat ad hoc , ut quis non hospes , sed loci habitator habeatur , sufficere animumentum aliquantò minus , quam per majorem annum partem permanendi ; argum. L. Haeres absens. § Proinde ff. De Judiciis , sed videtur standum sententiā communi , quod requiratur animus permanendi saltem per majorem anni partem. Quid autem dicendum sit de incarceratis , exilibus , relegatis , qui illubenter detinentur , ne permanerent vel uno die , nisi cogerentur , videlicet l. 7. n. 247. & Kugler à n. 299. qui dicit , ut validè contrahant , debere velle permanere per majorem anni partem.

722. §. 17. Etiam hoc quasi domicilium acquiruntur primo die , statim ut quis habitare incipit cum voluntate manendi per majorem anni partem , Kugler suprà & alii. Si quis autem incepit hic habitare , & mutet Parochiam , recipit poterit & debebit omnia Sacra menta ab eorum Parrocho , cui actu tunc subdetur , quia deseruit alteram Parochiam , Sanch. n. 14. & 15. non sufficit autem solus animus mutandi , uti antea est dictum , Sanch. n. 15.

723. §. 18. Si quis duas Parochias æqualiter, an
ferè æqualiter inhabitet, v. g. unam hyeme, al-
teram æstate, fit Parochianus utriusque; poti-
que indifferenter coram alterutro Parocho con-
trahere Matrimonium, ita ut, si hyeme contra-
hat, possit contrahere coram Parocho æstivali;
quia uterque utroque tempore est proprius epa-
Parochus, uti constat ex Jure apud Sanch. d. 24.
Quod si non æqualiter habitat utrobique, sed v.
g. per septem menses ruri, per quinque in urbe
inval.

invalidè contrahit in urbe , quia ut possit in utroque loco , Jura requirunt æqualitatem habitationis in uno & altero loco , non quidem arithmeticam , sed saltem moralem , quæ hic non est , nemo enim dicet , quod 154. dies sint moraliter æquales cum 210. sicuti nemo dicet , quod homo quinquagenarius sit moraliter equalis ætate cum septuagenario , *Lugo dub. 37. Gob. tr. 9. n. 508.* Quid autem dicendum sit , si domus alicujus sit in confinio , seu partialiter in fundo duarum vicinarum Parochiarum , dicam 17. n. 241.

§. 19. Principes vel Nobiles in ordine ad Matrimonium non habent domicilium in omnibus fibi subditis locis , sed tantum in loco , ubi veram & realem habitationem habent , *Lugo n. 11. Gob. n. 497.*

§. 20. Episcopus non potest Parocho auferre potestatē validè assistendi , tum quia assistere non est propriè actus jurisdictionis , licet aliquando talis vocetur ad significandum , quod non sit actus Ordinis , ergo quamdiu manet Parochus , validè assistit , *Sanch. I. 3. d. 21. n. 12. Avers. q. 6. f. 3. Lugo dub. 45. Kugler à n. 822.* testantes ita declaratum esse à S. Congreg. tum etiam , quia Episcopi non possunt inducere impedimentum dirimens , secundum dicta n. 514. Nec juvaret , si Episcopus præter prohibitionem etiam adderet clausulam irritantem , nam hæc obligationem datam nihil operaretur. Aliud est de Papa , qui potest ponere impedimenta , de quo etiam videndus *Pignat. tom. 4. consult. 167.* Posset autem etiam Episcopus impedire valorem talis Matrimonii , si Parochiam ipso facto tolleret à Parocho attentante talem assisten-

Gg 4 tiam ,

472

tiam, secundum dicta l. 6. p. 1. n. 17. an autem ita possit ipso facto tollere, meritò dubitatur, & videri debent dicenda n. 730. Addit Averf. s. 4. Episcopum posse irritare aut revocare licentiam, quam Parochus dedisset alteri Sacerdoti ad assistendum, quia hic delegatus non ideo esset factus Parochus, & voluntas Episcopi censetur esse superior ac potentior, quam voluntas Parochi committentis.

726. §. 21. Si statutum diœcesanum habeat, ut Parocho non liceat assistere Matrimonio Catholicum cum acatholica, licet pro certo haberet acatholicam non ita diu post futuram Catholicam, eod quod ex eiusmodi Matrimonii multa sequentia soleant incommoda spiritualia, tum ipsi conjugi Catholicum, tum liberis, tum ipsi Reipublice Christianæ, si Parochus ad cavendam publicam infamiam sponsæ imprægnatae assistat, valebit quidem Matrimonium, sed Parochus peccabit mortaliter, quia manet tota ratio legis prohibentis. Nec obstat, quod infamiam incurrunt, nam hanc suæ culpæ & fornicationi imputare debent.

727. §. 22. Valet Matrimonium, cui assistit Parochus habens titulum invalidum sed coloratum cum errore communi, etiam si sit tantum laicus, qui reputetur Sacerdos, ut dixi l. 6. p. 1. n. 11. docenteque Cón. Barb. Sperell. decisi. 30. n. 22. Kym. n. 667. Kugler à n. 940. Pignat. tom. 6. consul. 3. à n. 14. dicens id valere, quamvis deesset coloratus titulus, si ex communis errore sit Parochus putativus: Addunt alii expressè, quamvis esset intrusus, sed melius contradicunt alii cum Kugler à n. 948. quia intrusus non habet titulum collatum ab Ordinario, ergo nullum nequidem coloratum

tum autem
fatur, &
vers. f. 4.
re licen-
acerdoi
ideoel
oi cene-
voluntas
eat, ut
Catho-
eret aca-
nolicam,
Ita sequi-
si conju-
publica
publicam
valebit
peccabit
s prohibi-
current,
mputare
tit Paro-
loratum
n laicus,
. t. n. 11.
. 22. Krim.
nsul. 3. à
oloratus
us puta-
er intru-
Kugler à n.
collatum
a colora-
tum

num habet titulum, quem tamen requirit com-
munitissima.

§. 23. Silv. & alii dicunt Parochum assisten- 728.

tem Matrimonio debere esse Sacerdotem, tum
quia debet posse benedicere nuptiis, tum quia
Trid. sess. 24. De reform. Matr. c. 1. sic habet: qui
alter, quam praesente Parocho, vel alio Sacerdote.....
contrahere attentabunt, eos S. Synodus ad sic contrahendan
omnino inhabiles reddit, ergo cum dicat, vel alio
Sacerdote, videtur innuere, quod Parochus eti-
am debeat esse Sacerdos. Oppositum probabi-
lius tenent cum communi Henr. Cón. Laym. Bo-
nac. Barb. Sanch. l. 2. d. 20. n. 3. Kugler à n. 929.
Gob. tr. 9. n. 486. Avers. q. 6. f. 3. pro quo Pontius
t. 5. c. 17. n. 1. refert declarationem S. Congreg.
Ratio est, quia Trid. nullibi requirit, ut Parochus
ipse sit Sacerdos, ideoque paulo post dicit, qui
sine Parocho vel Sacerdote &c. omisso Tò alio.
Nec rationes allatae urgent, non i. quia potest
benedicere dicendo, ergo vos conjungo in no-
mine Patris &c. Nec 2. quia Lucæ 23. de Christo
dicitur: ducebantur autem & alii duo nequam cum eo,
neque tamen inde sequitur Christum fuisse ne-
quam. Unde à pari dixi n. 708. Episcopum &
Vicarium generalem, quamvis necdum Sacer-
dotes posse assistere. Attamen ex relatis verbis
Trid. rectè colligitur eum, cui committitur, ut
loco Parochi assistat, debere esse Sacerdotem:
quamvis Papa committere posset etiam non
Sacerdoti, Krim. n. 679. Nec sufficit esse Paro-
chum alterius Parochiæ, quia pro admittenda
hac commissione habet se sicuti non Parochus,
ergo debet esse Sacerdos, Krim. n. 665. Avers. f. 4.
addens posse committere cuivis Sacerdoti,
quamvis non approbato, & contra prohibitio-

Gg 5

nem

474 nem Ordinarii , item quamvis excommunicato &c uti jam dicetur de ipsomet Parocho.

729. §. 24. Validè assistit Parochus suspensus, interdictus , excommunicatus , publicè denunciatus & vitandus, schismaticus, degradatus, dummodo non sit actualiter depositus , quamvis enim, v. g. excommunicatus vitandus caret jurisdictione ad absolvendum , non tamen caret potestate præstandi suam qualificatam præstiam, Nav. Suar. Henr. Sanch. l. 3. d. 21. Cón. Pont. Laym. Avers. suprà , Castrop. De censur. d. 2. pu. 15.n. 2. Dicast. De censur. d. 2.n. 659. Pignat. tom. 7. consult. 62. Krm. n. 666. Kugl. n. 318. contra Avilam & alios. Putant quidem Led. Cón. Laym. talem Parochum excommunicatum invalidè dare alteri licentiam assistendi , quia hanc dare videtur esse propriè actus jurisdictionis , sed melius contradicunt Vega, Henr. Dian. Barb. Sanch. q. 2. Kugler n. 967. Avers. q. 6. f. 4. §. Si vero , cum quibus tenui l. 6. p. 2. n. 1565. nam sicut assistere non est propriè actus jurisdictionis , ita nec substituere aliquem ad assistendum. Unde valeret , quamvis etiam ille Sacerdos substitutus esset excommunicatus & degradatus, uti docent Sanch. Barb. Boff. Kugler n. 336.

730. §. 25. Quamvis Cap. Licet canon. De elect. in 6. statuatur, ut Parochus , qui intra annum non sit Sacerdos , ipso Jure sit privatus Parochia, etiam nulla præviâ monitione, tamen cum possessio in conscientia non vacet , nisi autoritate Judicis privetur , validè assistit Matrimonio, uti resolvit S. Congreg. 12. Martii 1593. & 24. Martii , 1653. apud Pignat. tom. 8. conf. 24.

731. §. 26. Genettus c. 4. q. 10. refert hanc declinationem S. Congreg. datam 16. Febr. 1595. de vali-

validum censeri debeat Matrimonium celebratum in Parochia mulieris coram Sacerdote habente licentiam à Parochio viri, & presertim, cum Parochiæ viri & mulieris in diversis diœcesis constitutæ, omnes fuerunt ejus sententiæ, ut Matrimonium celebratum coram Sacerdote de licentia Parochi viri in Parochia mulieris, manst in diversis diœcesis ipse Parochiæ constitutæ sunt, valeat. Ratio est, quia illa assistentia Parochi non est actus jurisdiictionis contentiosæ, uti n. 714. dictum est, nec respicit locum, sed tantum contrahentes, & ideo notat Avers. q. 6. f. 4. Sacerdotem, cui licentia assistendi data est, posse assistere etiam extra Parochiam concedentis, licet hic dixisset, ut in ecclesia vel Parochia sua assistereret, nam illa designatio loci, nisi aliud constaret, credi posset esse facta ab majorem congruitatem.

§. 27. Si Parochus dederit licentiam sub aliqua conditione, quæ non observetur, erit invalida, quia non operatur ultra mentem concedentis: rectè tamen docent Sanch. l. 3. d. 33. & alii cum Avers. q. 6. f. 4. §. ult. si dederit cum conditione, quæ de Jure inerat, v. g. ut nisi dispensetur, præmittat denunciationes, ut prius inquirat in impedimentum &c. quamvis id negligatur, licentiam & assistentiam fore validam, quia tum, nisi aliunde constet de restrictamente concedentis, censetur tantum apponit tanquam modus & admonitio quædam, ut serventur ea, quæ de Jure servanda sunt: Et in dubio talia verba, dummodo, eâ conditione, censentur esse modus, non strictè conditio, Sanch. Boff. Kugler n. 340.

§. 28. Si Parochus generaliter alicui dicat, 733. committo tibi omnes vices meas, vel constituo te in omnibus

476 Lib. VI. Pars III.
bus Vicarium meum, vel committit tibi curam meanorum
animarum, docent multi cum Avers. q. 6. f. 4. §.
Item, committi etiam facultatem assistendi Ma-
trimonio: è contrà si dicat, committit tibi ad-
ministrationem Sacramentorum in mea Parochia, Cn.
Hurt. Gutt. Perez. Boss. Kugler n. 333. negant per hoc
dari licentiam assistendi Matrimonio, quia Sa-
cerdos non est Minister Matrimonii, sed contra-
hentes sunt Ministri. E contrà Rebell. Bonac. Fgn.
Pont. I. 5. c. 29. n. 2. Perez, Castrop. Galien. Barb. De
off. Parochi. c. 21. n. 71. De Luca De Matr. d. 4
n. 14. dicunt per hoc dari licentiam, testaturque
Lugo in resp. mor. I. 1. dub. 38. n. 7. S. Congrega-
tionem ita declarasse, quia in communis modo lo-
quendi, & in sensu vulgi dicitur Parochus aut
ejus loco assistens etiam administrare Sacra-
mentum Matrimonii. Dian. Gob. tr. 9. n. 487. Spor. De
Matr. n. 364. probabilius distinguunt, dicuntque
cum censi datam illam licentiam, si Parochus
velit abesse, vel ipse assistere non possit, si autem
maneat præsens & assistere possit, negant censi
per hoc datam licentiam assistendi Matrimonio,
sed tantum ad danda Sacraenta, quorum
strictè Minister est Sacerdos.

734. §. 29. Quamvis delegatus regulariter non
possit subdelegare, Cap. Cum causam, 62. De ap-
pellat. I. 1. §. 1. & I. 3. ff. De offic. ejus, cui mandata
est jurisdictione, ideoque Titius delegatus ad assisten-
dum Cajo & Bertæ non possit hoc alteri com-
mittere; attamen constitutus etiam ad Matri-
monium Vicarius Parochi, sive vice-cura ipsi
comissa sit ab Ordinario, sive etiam ad pau-
cos dies tantum à Parocco ipso, potest commis-
tere alteri Sacerdoti licentiam assistendi, quia
delegatus ad universitatem causarum, sive ad

omnes

omnes causas, saltem in certo genere, uti hic sit,
potest subdelegare, dummodo subdeleget ad
particularem tantum causam, *Averf. q. 6. f. 4. §.*
Jan. De Luca ad Trid. disc. 26. n. 6. Krim. n. 681.

Kugler n. 330.

§. 30. Si detur licentia ad quemcunque Sa- 735.
cerdotem, sponsi adire possunt, quem volunt,
Krim. n. 683. Qui obtainuit, ut iniire possit coram
Parocho S. Petri, si ineat coram Parocho S. Mar-
tini, assistentia tum est valida, si designatio Pa-
rochi S. Petri est facta in gratiam petentis, nam
est tacita & implicita licentia: ut etiam alium
adeat: si autem haec licentia esset facta ex specia-
li causa movente ad designandum Parochum S.
Petri, ita ut non dimisisset ad alium, assistentia
erit invalida, *Gob. n. 525.* Et conforme est dictis
I. 6. p. 2. n. 2241. de dimisso ad Episcopum A. si
periret ordinari ab Episcopo B. Quoad Matri-
monium tamen videndum, ne exponatur peri-
culo nullitatis.

§. 31. Huc pertinet solutio sequentis casis: 736.
Episcopus dat Cajo Sacerdoti potestatem assi-
stendi Matrimonio, omisiss proclamationibus,
cum facultate, ut possit alium juxta suam con-
scientiam loco suo substituere, qui assistat: Ca-
jus generali scripto substituit omnes & singulos
seculares aut Regulares, quos vel quem Titius
elegit: Titius eligit Regularem. *Queritur,* an
valuerit illa ita generalis substitutione a Cajo facta,
& consequenter an validum sit Matrimonium.
R. 1. Interrogandus Episcopus, quid intellexerit
per illud, *juxta suam conscientiam*, & an volun-
tatem suam extenderit ad casum ejusmodi gene-
ralis substitutionis, sciet enim, quomodo fue-
rit saltem habitualiter dispositus: si autem inde
nihil

478 nihil resciri potest : R. 2. Stando in verbis, non videtur Episcopus intendisse substitutionem ita generalem, 1. quia alias non Cajo, sed Titio ipsi immediatè fecisset potestatem eligendi Sacerdotem, quem vellet : 2. Cum voluerit substitui alium juxta conscientiam Caji, videtur voluisse in Cajo adesse scientiam determinatè substituendi, conscientia enim dicit scientiam seu cognitionem, imò videtur elegisse prudentiam vel industriam hujus determinatè personæ Caji ad disdicandum de conditione & aptitudine substituendi. Practicè loquendo ; suaderem, ut illi Regulari substituto nunc daretur absoluta facultas Matrimonium illud validandi, si forte invalidum est, poteritque ille facile invenire modum renovandi consensum inter conjuges primo adhuc amore calentes, qui omnino tenentur revalidare, quia saltem probabile est Sacramentum illud valere, & ipsi cesserunt junctio suo, etiam pro casu probabilitatis de invaliditate, ut dictum est n. 417. Ita cum aliis censi anno 1701.

737. §. 32. Item huc pertinet solutio sequentis castus : Titius & Caja obtentâ dispensatione ab Ordinario contrahendi coram Parocho sponsa, aut de illius præscitu, & salvis juribus, coram alio Sacerdote, omisso proprii Parochi præscitu, coram alio Sacerdote contrahunt, statimque altera die in convivio nuptiali solvunt proprio Parocho jura, qui eis congratulatur. Queritur, 1., An præscitus proprii Parochi in dispensatione mentionatus sit per modum simplicis modi, an vero de forma & essentia, importetque clausulam irritantem. 2. Si importet, an afflentia proprii Parochi & congratulatio in convivio

nuptiali facta censeri non possit revalidatio
prioris contractus. *R. ad 1.* Clausulam hanc
commissioni insertam, de illius prescitu, & salvis
juribus, non videri irritantem, sed præceptivam
duntaxat, ad vitandas querelas proprii Parochi,
& ne defraudaretur juribus: Ratio est, quia ex
una parte amplissimus est in Jure favor Matri-
monii, & ex altera parte decretum *Trid.* irritans
Matrimonia, est correctorum, ideoque oportet
semper stare pro valore Matrimonii, quando ea
observata sunt, quæ præcisè à *Trid.* ad tollendam
clandestinitatem præscripta sunt, ad quod suf-
ficit contrahere vel coram proprio Parocho sponsi aut
sponsæ, præsentibus duobus saltem aliis testibus,
vel coram alio Sacerdote ex commissione Paro-
chi proprii, vel ex commissione Ordinarii coram alio
Sacerdote & dictis testibus, ubi non additur, cum
prescitu proprii Parochi, neque ordinariè solet hoc
addi in ejusmodi commissionibus, eò quod ille
præscitus nihil faciat ad finem *Trid.* qui erat,
posse probare contractum factum, ad quod con-
ferre poterat solum testimonium eorum, qui
præsentes adfuissent, ergo non obstante omis-
sione præscitilis validum est Matrimonium. Con-
firmatur, cum enim facultas hæc concessa alteri
Sacerdoti non fuerit restricta ad conditionem
præmonendi proprii Parochi, non videtur dubi-
tari posse de valore illius primi contractus
matrimonialis. *R. ad 2.* Videtur illa congratula-
tio Parochi proprii, & ejusdem acceptatio fa-
cta à neo-sponsis cum repræsentatione jurium
coram reliquis convivis esse sufficiens revalida-
tio consensilis antè præstiti. Ita censuerunt me-
cum Coloniae anno 1700. Doctores octo ex hac
Universitate Colonensi. Opponi potest ex He-

Trin.

111or.
111idii
1110IX
VII

480
rinx d. 5. q. 2. n. 25. Parochum debere adhiberi formaliter, id est, contrahentes debere velle coram ipso tanquam publico & necessario tali contractum, si autem ita adsit purè materialiter, ex mente contrahentium, non adhiberi tanquam testem, uti nec tum, si casu transire & videtur ipsos coram aliis contrahentes. §. 2. Hi contrahentes præsumuntur adhuc velle Matrimonium, & reipsa iterum dant consensum mutuum coram Parocho & testibus, qui de hoc possint testari, ergo sufficit, secundum dicendam 760. & 761.

738. §. 33. Etiam huc spectat resolutio sequentis casis. Superior Religiosi Parochi nihil sciens de hoc, sed datur facultatem, si petita esset, assistit loco Parochi Matrimonio Parochianorum. Queritur an validè. §. Negativè, quia hic non sufficit licentia præsumpta, uti notat Syn. Coloniensis 1662. c. 2. §. 8. tum enim Matrimonium reipsa non contrahitur præsente Parocho vel Sacerdote de ejus licentia, Cón. Fill. Sanch. I. 3. d. 35. n. 15. Gonz. ad Reg. 8. cancell. Gl. 47. n. 52. Pont. Barb. De off. Parochi c. 21. n. 69. Kugler. 983. Nec obstat, quod ad ministrandam Eucharistiam & extremam Unctionem sufficiat præsumpta ratihabitio de futuro, quamvis ista absque licentia Parochi fieri non debeant juxta Trid. confess. 24. c. 13. De reformatione, quia latum est discrimen, nam licentia Parochi pro Eucharistia vel Unctione non exigitur, ut validè ministrantur, sed ut licite, ideoque non est necesse, quod præcedat ministracionem, sed sufficit probabilis præsumptio illius futuræ; secus in Matrimonio, in quo præsentia Parochi vel alterius de ejus licentia requiritur ad valorem.

§. 34

§. 34. Si Parochus videat alium Sacerdotem **739.**
 assistere Matrimonio, quem, cum facile posset,
 non impedit, eo ipso dat licentiam assistendi,
 quia etiam in iis contractibus, in quibus requiri-
 tur positivus consensus, sufficit tacitus, quan-
 do aliquis videns & potens facile impedire non
 impedit, uti docent plurimi cum Suar. t. 4. in 3.
 p. d. 26. f. 1. Sanch. l. 3. d. 35. n. 26. Lugo in Resp.
 mor. l. 3. d. 16. n. 26. & De poenit. d. 19. n. 23.
 Avers. q. 6. f. 4. §. Denum, Kugler n. 984. contra
 Fagi. & Bonac. Quod si reipsa internè non consentiret
 Parochus, Ledesm. docet non valitum Mat-
 trimonium, quamvis contradicant Sanch. l. 3. d.
 22. q. 7. & Avers. qui cum Sperell. decis. 30. n. 22.
 idem dicunt, si Parochus externè tantum & fi-
 cie diceret se consentire, reipsa autem internè
 non consentiret: Ratio horum est, tum quia va-
 lent gesta per Ministrum, qui communis errore
 computatur legitimus concurrente titulo præ-
 sumpto & colorato, secundum dicta l. 6. p. 1. n.
 112. ita autem videntur hic intervenire; tum
 maximè, quia in ejusmodi rebus, quæ depen-
 dent ab authoritate Juris vel Superioris, censem-
 tur Jus ipsum vel Superior supplere defectum in
 remedium communis erroris pro communi bo-
 no, ergo.

§. 35. Si Parochus, qui Cajo dedit licentiam, **740.**
 revocet hanc, antequam Cajus assistat, & igno-
 retur revocatio, assistet validè. Idem dicunt
 Sanch. Perez, Avers. q. 6. f. 4. §. Debet, Kugler n. 338.
 si Cajus revocationem audiret, non à Parocho
 ipso vel nuntio ab eo submisso, sed aliunde per
 accidens. Idem est, si Parochus sit prius mor-
 tuus, & illa mors communiter ignoretur, quis
 communis error & ignorantia sustinet valorem

Tom. VIII.

Hk

eorum,

110r.
 111
 110ix
 VII

corum, quæ geruntur per delegatum, Lugo
resp. mor. I. 1. d. 35. Krim. n. 677. Si autem con-
staret mors Parochi delegantis, Cajus invalidus
afflisteret, quia potestas delegata ad unum actum
specialem & determinatum re integrâ cellâ
morte delegantis, Sanch. I. 3. d. 22. à n. 55. & d.
28. à n. 64. Pont. I. 8. c. 19. & 24. Lugo suprà. Barb.
De off. Parochi c. 21. n. 74. testans sic esse relo-
lutum à Rota. Et ideo I. 6. p. 2. n. 1543. dixi Se-
cellanum vel Vicarium missum, ut juvet Paro-
chum, Parocco mortuo non videri posse affil-
tre Matrimoniis, dicitque Pignat. tom. I. conf.
333. ita resolutum esse à S. Congreg 18. Nov.
1645. est autem contra Suar. tom. 4. d. 26. n. 6.
& 9. & ratio est tum quia talis facultas, quæ per-
det à concedentis voluntate ita informata jur-
dictione & potestate publicâ, extinguitur cum
morte concedentis, tum etiam, quia Parochus
mortuo Parocco transit ad regimen alterius.

741. §. 36. Qui habet licentiam afflendi, & si
habere nescit, non afflittit validè, quia licentia
non est valida, nisi acceptetur, concessio enim
privilegii est quædam donatio, quæ alicuius fa-
tem acceptatione indiget. Cap. 1. De præbend. 10.
Avers. q. 6. f. 4. Kugler n. 995.

742. §. 37. Si per nuntium submissum petita fa-
tum à Parocco licentia, ut aliis Sacerdos afflitteret
& quia sciebatur eam esse obtinendam ante he-
ram decimam, horâ 10. ineatur Matrimonium
priusquam nuntius renunciet licentiam esse de-
tam, Sanch. I. 2. d. 36. Hurt. Fill. Trull. Barb. De off.
Paroch. c. 21. n. 75. Kugler n. 994. Avers. supr.
recte dicunt valuisse licentiam, quia facta est
iam esse rogatam & acceptatam à nuntio fin-
miso: Si tamen Parochus licentiam motu pro-

prio ilius de rogatus dedisset, & Sacerdos ad tis-
tisset ante illam cognitam, non valeret, quia ha-
beret se per modum privilegii, quod à nemine
acceptatum esset, adeoque secundum dicta nu-
741. nihil operaretur. Idem dicit Avers. suprà, &
Sacerdos ille casu aliunde audivisset licentiam
esse concessam: & recte addit, regulariter credi
non debere contracturis dicentibus, se licentiam.
talem habere, nisi scripto ostendant.

§. 38. Licentia est valida, quamvis metu sit 743.

extorta, quia secundum dicta l. 3. p. 2. n. 636. &
638. contractus non tantum onerosi, sed etiam
lucratiivi, qualis est donatio, sunt validi, quam-
vis metu sint extorti, cum habeant libertatem
Jure naturæ requisitam, & Jus positivum eos
non irritet, ergo & talis licentia, quæ est quasi
donatio, valebit, quamvis metu extorqueatur;
Sand. l. 3. d. 39. Cín. Regin. Barb. De off. Parochi
c. 21. n. 65. Avers. suprà, Kugler n. n. 973. Idem
est, si detur contra ratihabitionem Episcopi, Pont.
Barb. Leuren. in foro benef. p. 1. q. 435. n. 7. Item
si per dolum & fallaciam impetrata sit, nisi Pa-
rochus dederit sub conditione, si vera sint, quæ
affiruntur, uti ante dictum est.

§. 39. Tum non valet licentia, si dolus vel 744.

error sit circa substantiam, uti si licentia peta-
tur pro Titio, & substitutatur Cajus, mens au-
tem Parochi concedentis tendat determinatè in
Titium, Avers. suprà, De Luca de Matr. d. 3. Pignat.
tom. 5. consult. 78. idem dicens, etiam si Paro-
chus cognitâ veritate fuisset licentiam pro Cajo
daturus. Si dicas errorem nominis non vitiare
contractum. R. id verum esse in eis, in quibus
non erratur in substantia, uti si filio Titii lega-
veris centū, quem per errorem vocasti Titium,

H h 2

cum

cum vocaretur Cagus, quia intendebas istam personam: in nostro autem casu erratur in persona, quia mens concedentis non tendebat in Cajum, sed Titium, error autem in personâ respectu Matrimonii est substantialis. Nec obſt, quod Matrimonium foret validum, si Parochus ipse afflitteret Cajo putans esse Titium, ut declaravit S. Congreg. apud Pignat. n. 8. nam ad valorem Matrimonii non requiritur consensus Parochi, ergo satis est eum etiam invitum afflittere Matrimonio sui Parochiani, de quo testi possit, quisquis tandem ille sit, adeoque hic non est error substantialis: è contrâ consensu Parochi requiritur ad licentiam pro hac determinate persona, ergo si in hac erretur, est error in substantia. Notat verò *De Luca*, disc. 4. si Parochus dederit licentiam ad assistendum personis, etiam non designato illarum nomine, ita tamen, ut Parochi voluntas satis cognoscatur fuisse determinata ad istas personas, quibus delegatus afflitteret, Matrimonium fore validum: idem iterum docet ad *Trid. disc. 26. n. 21.* V. *Kugler à n. 977.*

745. §. 40. Matrimonium Cagi & Berta hæretorum contractum coram Parocco illius loco catholico, validum est; solus enim catholicus est verè illorum proprius Parochus, *Rayn. in Heter. tom. 16. f. 1. pu. 14. n. 18.* Majus dubium est, an talis Parochus catholicus licite afflitterejusmodi Matrimonii hæretorum in sua Parochia habitantium. Negat *Pignat. t. 7. c. 55. n. 12.* Affirmant *Castrrop. d. 4. p. 11. n. 13.* *Krim. n. 683.* *Kugler. n. 310.* quia quamvis non sit purus testis, tamen etiam non est Minister, sed ex ordinatione Ecclesiæ interesse debet, ut valere possit tale

Maur.

Matrimonium: imò putârunt Theologi Rhenani, uti refertur in l. 4. Archiv. Rheni infer. pag. 2. & seqq. posse benedicere, uti & aspergere aquâ benedictâ, maximè cùm illæ benedictiones sint deprecatoriæ, & non enunciativæ. Romani Theologi interrogati distinxerunt, ac putârunt, si assistat, ubi decretum Tridentini non est publicatum, non plûs peccare, quâm si assistat Matrimonio publici peccatoris: Si autem assistat, ubi publicatum est, dubitârunt, quia videtur consentire administrationi Sacramenti indignæ, quam posset impedire non assistendo; & idem sensit Penitentiaria, addens testes quoque ideo mortaliter peccare, itemque Parochum benedicendo, videtur enim dignius sacramentale, quâm aspergere aquâ benedictâ, sed l. 2. n. 99. dixi præcisè assistere tali Matrimonio non esse illicitum in Germania, eò quod sit cooperatio materialis tantum: attamen de more benedicere esse illicitum. Quod si unus contrahentium sit catholicus, alter acatholicus quamvis Pignat. tom. 4. conf. 144. & 188. dicat illicitum esse assistere sine causa à Sede Apostolica approbata, & consentiat Serrarius l. 3. n. 124., tamen praxis est communis in Germania, ut fiat: imò probabile est, quod licet etiam benedicat tali Matrimonio, secundum dicta l. 2. n. 99. Attamen dicam hic n. 995. illicitum esse adhibere puerperæ acatholicæ benedictiones purificationis, uti & defuncto acatholicæ cæremonias ecclesiasticas, secundum dicta l. 2. n. 112. An autem & quando licitum sit Matrimonium catholici cum acatholicæ, dixi l. 2. à n. 95.

§. 41. Vagi sunt, qui certam ac constantem 746.
sedem habitationis nullibi habent: item, qui

H h 3

post

post relictum corpore & animo pristinum domicilium iter faciunt, quarentes, ubi se collocent, unde qui relicto priori domicilio confer se ad locum, ubi decrevit figere domicilium, dum est in via, caret domicilio & est vagus, nam caret domicilio, quod habuit, quia deseruit illum animo & facto; deinde caret illo, ad quod tendit, quia non comparatur solo animo, nisi accedit factum; præterea non habet quasi domicilium Parochiæ, per quam transit, quia hospes brevis temporis nequidem quasi domicilium contrahit, ergo nullum habet domicilium, & consequenter est vagus, *Sanch. I. 3. d. 25. à n. 3. Lef. in auct. v. Matrimonium, cas. 13.* Ille tamen non censetur vagus, qui de una Parochia intra unam urbem, v. g. è Parochia S. Severini vult ire habitatum ad Parochiam S. Cuniberti, & interea moratur in Parochia S. Martini, cum enim talis sit notus in urbe, debet proclamari & conjungi, vel ubi diutius habitavit, id est, in Parochia S. Severini, vel ubi habitare incepit cum animo ibi permanendi saltem per majorem anni partem, quæ erit Parochia S. Cuniberti, *Sanch. à n. 8.*

747. §. 42. Possunt vagi inire Matrimonium apud quaecunque Parochum. Et quamvis contradicant *Sanch. Laym. Pont. & alii communiter*, tamen probabile est cum *Cön. Perez, Vallensi, Pirc. Dicast. Staleno De denuntiat. c. 10. Kugler n. 304.* invalidè affistere extra fines suæ Parochiæ, quia vagi loco Parochi domicilii habent Parochum hospitii, hospitium autem jam habent tantum intra fines hujus Parochiæ, ergo etiam Parochum. Deinde titulus, quare hic potius quam omnis alias Parochus possit huic vago affistere,

et, quia hic vagus est in hac Parochia & non alibi, ergo. Et sufficere alterutrum esse vagum, dicam n. 750. Attamen Trident. sess. 24. De ref. Matr. c. 7. Parochis præcipit, ne illorum Matrimonii interfici, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & read Ordinartum delata, ab eo licentiam id faciendi obseruerint. Putantque Sanch. & Avers. q. 7. f. 1. hoc præceptum graviter obligare, sicuti enim secundum dicta n. 474. præceptum proclamationum graviter obligat, ita & hoc præceptum inquirendi, cum per ordinarias proclamationes non satis provideri possit. Posset tamen esse excusatio, si viatores exspectare non possint, & causa sit non differendi Matrimonium. De cætero etiam Syn. Colon. anni 1662. De Matr. c. 3. §. 7. prohibet sub pena suspensionis à divinis, ne Parochi vagos conjungant, nisi diligenti prius iuquisitione factâ & re Superioribus significata, licentiam scripto obtineant. Quod si Parochus ista negligat, valebit Matrimonium, uti valet, si illicite omittantur proclamationes, quia Trid. non prohibet absolute Matrimonium absque præmissa diligentia & licentia, sed tantum præcipit Parochis, ut diligentiam illam præmittant, & licentiam pertant, estque speciale in Matrimonio, quod ex simplici prohibitione absque decreto irritante non censeatur nullari, Sanch. à n. 16.

§. 43. Si alicubi esset Confessarius pro vagis 748. deputatus auctoritate Papæ, hic deberet assistere, quia ex voluntate habentis potestatem in omnes vagos hic solus esset proprius eorum Sacerdos in eo loco, Sanch. n. 12. Kugler n. 306. Id tamen non tenet, si sit designatus tantum ab Episcopo, quia hic in omnes vagos non habet jurisdictionem.

Gg 4

§. 44.

749. §. 44. Sicut quilibet Parochus, cui vagus se subjicit, potest ejus Matrimonio assistere, na posset talis Parochus dare licentiam cuicunque alteri Sacerdoti pro se in sua Parochia assistendi, *Sanch. n. 15.*

750. §. 45. Si miles, qui Capellatum vel Millonarium catholicum non habet, per sex septimanas sit Coloniæ, & ducat puellam Colonensem, *Leff. in auct. v. Matrimonium, cas. 13.* dicit validè copulari & licitè quoque alio loco, qui ex teri milites quamvis in patria sua habeant domum & domicilium, nihilominus dum sunt in expeditione foris, æquiparantur vagis nullib[us] habentibus domicilium, & cùm liberè possint omni tempore contrahere Matrimonium, & omni horâ debeant esse parati ad abeundum huc illuc, quod necessitas & mandatum vocabit, non habent animum h[ic] habitandi per maiorem anni partem, ergo non acquirunt h[ic], nequidem quasi domicilium, sed manent quasi vagi, adeoque jus habent, ut copulentur, ubi volunt, *Schiara l. 6. diff. 13.* & consequenter etiam sponsa cum illis, nam sufficere alterutrum est vagum, habet communis cum *Sanch. I. 3. d. 15. n. 14. Pontio l. 5. c. 14. §. 1. Laym. I. 5. t. 9. p. 2. c. 4. Gutt. Leand. Tamb. Boff. Dicast. Gob. t. 9. n. 40. Barb. Kugler n. 308. Krim. n. 670. contra Petr. Lefzman, qui dicit, si alter tantum sit vagus, requiri Parochum illius, qui non est vagus.*

751. §. 46. Putarunt aliqui, milites omnes in diœcesimonastrerijs censi vagos, usque adeo etiam Philistæos, ut vocant, sed quoad hos Philistæos, quando in patria sunt, credo oppositum esse verum, sunt enim rustici habitantes stabili ter in suis Parochiis, & tantum pro temporanca

necessitate aliquando evocantur. Quoad illos milites, qui sunt in præsidio, vel etiam multo tempore inserviunt suis Officialibus tanquam famuli in arcibus nobilibus, *Lessius*, quem citat *Gob. tr. 9. n. 495.* videtur eos annumerare vagis, sed dicendum est, si apud ipsos stet, ut per maiorem anni partem permaneant in servitio sui Officialis in arce nobili, & reipsa animum habent ibi permanendi per majorem anni partem, quod acquirant ibi quasi domicilium, adeoque non sint vagi, sed subditi Parochi istius loci. Et ideo docet etiam *Schiara* diff. 12. n. 11. milites tum acquirere quasi domicilium in loco, ubi v. g. custodiunt fortalitium, si velint ibi permanere & habeant quasi certitudinem ibi permanendi per majorem anni partem: E contrà si securi non sint de permanisce, & consequenter animum non habeant permanendi ibi per majorem anni partem, nec alibi domicilium habent, sunt vagi. Quoad alios milites, qui casta sequuntur, præter dicta n. 750. colligetur ex resolutione casus sequentis. Authoritate Episcopi, ad quem pertinet Legio, constitutus est Sacerdos castrensis, cum mandato, ut milites dictæ legionis coram illo, & nullo alio contrahant Matrimonia, eumque habeant pro vero Parocco in omnibus: *Queritur*, si miles dictæ legionis, qui alioqui vagus est, coram alio quocunque Parocco contrahat, an hoc Matrimonium futurum sit validum. R. *Dicafillo* d. 3. n. 13. in simili casu putat probabilius esse invalidum, & videtur consentire *De Luca & Krim.* n. 671., quia quamvis talis miles sit vagus, tamen ex ordinatione Superioris ecclesiastici habet Parochum, ergo debet coram hoc contrahere. Op. H h 5 posse.

positum videtur probabilius , nam quādū manet vagus, non habet ullibi domicilium, ergo nec Parochum , quia ex domicilio quis sortitur Parochum, Cap. ult. De Parochis. Nec Episcopus potest immutare Canones , quod tamen posset Papa, secundūm dicta n. 725. Unde talis Sacerdos statuitur quidem ab Episcopo , tanquam Parochus legionis, cui possit se miles hujus legionis subjecere & coram illo validē contrahere, si velit , sed non ideo est ipſi necessario subjectus, ut nec subjectus est ipsiusmet Episcopi absentis jurisdictioni spirituali , cūm vagus nullius sit dicec̄sis, sed habet jus se submittendi, cu[m] volet. Praxis tamen est, ut hi milites contrahant coram Missionario talis legionis. Debere etiam talium militum fieri proclamationes sive solitaria denunciationes,dixi n. 475.

752. §. 47. Dubitatum est , an Missionarius castrensis validē assistat Matrimonio militis catholici ē legione acatholica catholico Parocco destituta: vagi quidem sunt milites, & ideo iniuste possunt Matrimonii coram Parocco quoque, sed debet esse Parochus loci , in quo contrahitur, non autem sufficit esse Parochum legionis non suæ , cūm hic non sit Parochus loci , in quo sunt castra, & ideo judicarunt tres Doctores mecum talem Castrensem invalidē assistere , nūcenseatur etiam esse istius acatholicae legionis Castrensis.

753. §. 48. Huc pertinet resolutio sequentis causis : Titius miles catholicus in legione Hollandica, ducit Coloniae Bertam acatholicam coram prædicante legionis acatholico , & duobus tellibus. Queritur , an Matrimonium valeat. R. Si Berta pertineat ad legionem , in quâ est iste Predicantis

dicans, probabiliter valeat, quia Matrimonia talia in Hollandia habentur pro validis, & legiones Hollandicæ extra Hollandiam censentur gaudere eodem jure vel dissimulatione Ecclesiæ, quia etiam censi possunt velut Parochiæ cum suo pseudo-parocho ambulantes secundum dicta l. 6. p. 2. n. 1518. E contrâ, si Berta non pertinet ad legionem, Matrimonium est invalidum ob defectum Parochi, nam Prædicans respectu Titii non est Parochus, nec extendenda est tacita Ecclesiæ licentia aut dissimulatio ultra casus in locis acatholicis receptos. Ita censuimus Coloniam anno 1708. Inde censuimus anno 1713. valuisse in casu, quo miles acatholicus legionis Hollandicæ coram Prædicante suæ legionis Bonnæ duxerat mulierem Catholicam è Belgio, viduam militis olim ejusdem legionis. Attamen abesse debet scandalum, & si fieri possit, suaviter adducendi sunt ad Parochum catholicum, vel ad alium Sacerdotem habentem ejus licentiam, ut coram hoc & testibus renovent consensum.

§. 49. Si quis tanquam viator seu peregrinus 754. transeat per aliquem pagum, putant Averf. q. 6. f. 2. §. At, Pont. &c. posse copulari à Parocho loci. Huic sententiæ videntur favere facultas Viennensis & Tam. apud Gob. n. 484. affértque pro ea declarationem Congreg. Barb. in collect. ad Trid. sess. 24.c. 1. De reform. Matrimonii n. 12. sed secundum dicta n. 713. absolutè tenendum est oppositum. Neque primam sententiam tenet facultas Viennensis, nam tantum loquitur de veniente ad locum, ubi Trid. non est receptum, de quo casu dixi n. 712. Verba facultatis Viennensis sunt hæc: illi idem (acatholicus, inquit Gob., habentes domicilium, ubi viget decretum Tridentini) valide

con-

210r.
Lidij
210ix
VII

contrahunt Matrimonium clandestinum; ubi non est. ceptum Trid. decretum, si deveniant casu, aut permissum transeuntis, sed non ex industria, ut contrahere proprio Parocho. Barbosæ autem verba sunt hac validum fuisse Matrimonium cuiusdam juvenis committitice, qui dubitaverat illud in proprietate comprehendere aribendo Concilii Tridentini solemnitas, et quod juvenis parentes eis impedimentum de facili solutione erant, & propterea Romanam venerunt, & coram tejello & Parocho in Parochia, in qua aliquantulum permis-erant, Matrimonium contraxerunt per verba de presertim, firmat Aldan. in Comp. Canon. Resol. l. i. tit. 8. n. 1. attestans decisum in Senen. 17. Maii, 1600. Hoc intelligi debent, ut innuit Dian. quod juvenis ille animo habitandi Romæ saltem per majorem anni partem, statim initio acquisivisset domicilium, secundum dicta n. 722.

755. §. 50. Famuli, ancillæ, studiosi possunt proclamari & jungi Matrimonio à Parochi loci, in quo sunt servitii vel studiorum causâ, nam per voluntatem hic manendi per majorem anni partem acquirunt quasi domicilium, uti consuetum ex dictis n. 721. Nec tamen ideo amittunt proprium domicilium habitationis suæ vel paternæ, uti dictum est n. 719.

756. §. 51. Huc pertinet solutio sequentis casus: Titius miles obtinuit licentiam in patriam eundem, petiitque dimissionem à militia, quæ ipsi promissa est, quamvis necdū facta fuerit conventio, quantum dare deberet: In patria constitutus ante Matrimonium contractum bis solvit certam sumam ad computum: interim contrahit sponsalia cum Berta, & copulantur coram Parocho alterius dicechis, Quocritur, quid de illis dicendum sit. Matrimonium illud videtur nullum, nam Titius erat virtualiter manumissus, quia in ejus

potest

que se

stante

primo

habui-

non ce-

niun-

cellissi-

fuisse

pretii

eset

empti-

deterri-

nemp-

pretiu-

quod

tanoe

missus

tre, &

anni p-

quati

propr-

moni

magis-

tria, i-

pretii

§.

etiam

Matr.

commi-

sint on-

Lucad.

doceat

ut salv-

tius e-

potestate erat reliquum pecunia exsolvere , sicque se liberare à militia , ergo cum vellet constanter habitare in Patria delit esse vagus , & primo die recepit hic suum domicilium , ergo habuit proprium Parochum , coram quo tamen non contraxit. Conf. nam cum ante Matrimonium bis solverit partem pretii , videtur præcessisse aliqua conventio , adeoque completus fuisse contractus dimissionis sub obligatione pretii persolvendi , licet forte ejus quantitas non esset expressè determinata , sicuti contractus emptionis completus esse potest ante expressam determinationem aut persolutionem pretii , si nempe emens dicat vendenti , se persolutum pretium condignum vel ordinarium. Nec obstat , quod Titius absolute potuerit revocari à Capitaneo , nam hoc dato , etiam filius aliunde huc missus ad studia potest omni die revocari à Patre , & nihilominus , si voluerit per majorem anni partem hic habitare , primo die acquisivit quasi domicilium , habetque hic Parochum proprium in ordine ad contrahendum Matrimonium secundum dicta à n. 721. ergo multò magis Titius volens perpetuò remanere in patria , in cuius præterea potestate erat reliquum pretii persolvere , & se reddere irrevocabilem.

§. 52. Quamvis Busenb. cum communī dicat 757. etiam parentes posse hic esse testes , & De Luca De Matr. d. 6. Krm. n. 673. Kugler n. 1026. cum communī fateantur non requiri , ut testes hic sint omni exceptione majores , tamen idem De Luca d. 2. n. 16. citans Paffer. Alex. Menoch. Mascard. docet , si v. g. Pater agat pro valore Matrimonii , ut salvet honorem filia , tunc talem patrem possit esse partem interessatam & principalem in cava-

tor.
Lidii
20IX
VII

causa, ideoque non posse implere munus testis;
Et Kugler n. 343. meritò dicit parentes in multis
casibus meritò esse suspectos nec sufficere. Simi-
liter De Luca disc. 26. n. 3. probabilius dicit, si
Matrimonium contrahatur per Procuratorem,
præter hunc requiri adhuc duos alios testes, et
quod hic nequeat esse testis de facto proprio
tum maximè, quia Trid. præter contrahentes
quirit testes, Procurator autem hic est contra-
hens, quamvis id faciat nomine alterius.

758. §. 53. Non est opus, ut testes noverint, cujus
nominis vel familiæ sint contrahentes, dummodo
videant, & dicere possint hos esse, Less. in audi-
v. sponsalia cas. 7. Si autem testes sint surdi, & eis
visu possint judicare, quid fiat, sufficit, Gab. II.
10. n. 749. Idem dicunt Sanch. Pont. Fill. Menel.
De probat. concl. 278. n. 10. Avers. q. 6. f. 6. si finit
cæci, & audiant ac nōrint voces loquentium.
Absolutè autem opus est, ut testes morali & hu-
mano modo assistant, ac intelligent, quid fiat,
nam L. coram Titio, ff. De verbo signif. dicitur,
coram Titio aliquid facere jussis, non videntur præfere
eo fecisse, nisi is intelligat. Nec sufficit, quamvis
iverint ex intentione assistendi Matrimonio, si
dum initur, actu non advertant, quid agatur, non
habet communis cum Kugler à n. 320. contra
Henriq. & Boffium, quia de contractu ipso testar
non poterunt.

759. §. 54. Si Parochus & testes non intelligant
linguam contrahentium, Sanch. dicit sufficere,
si unicus interpres referat eorum intentionem.
Pont. sufficere negat dictum istius unius, quia
Ecclesia requirens tres testes, maiorem fidem po-
stulat, stantes autem dicto unius interpres
erunt quasi unus tantum testis: sed recte no-
tor.

Avis. q. 6. f. 6. Parochum & testes partim ex dicto interpretis, partim ex aliis signis sufficienter posse eorum intentionem colligere.

§. 55. Bonac. Leand. Pont. Anic. March. docent 760.

ad assistentiam validam Parochi requiri, ut sit vocatus, pro quo Gonz. ad Reg. 8. cancell. Gl. 48. n. 35. refert hanc declarationem S. Congreg. Parochus praesens Matrimonio debet esse, ut appareat à contrahentibus adhibitum fuisse; secus, si praesens casu fuerit. Rationem dant, quia quando intervenerunt requiritur ad formam actus, non sufficit illum, cuius praesentia requiritur, casualiter actui supervenire, quia qui casualiter adest, adesse non videtur, Gonz. n. 32. citans L. Quæsum, §. fin. ff. De legat. L. Generali, §. uxori ff. De usufr., & sic testis repentini dictum nullum est, quia non presumitur sufficienter informatus, Cap. Qua ambulat 5. q. 5. Barbat. Gomes. Gonz. n. 33. In alia tamen declaratione S. Congreg. apud eundem Gonz. habetur, Parochum dici posse adhibitum, quamvis ex alia causa esset vocatus: fateturque Gonz. n. 22. non requiri citationem, ubi adest praesentia, quæ habetur pro citatione, L. De unoquoque, ff. De re judic. Bald. Bartol. Abb. Varius apud Leur. in foro benef. p. 2. q. 781. n. 4. Hinc Sanch. Laym. Perez, Boff. Raym. in Heter. tom. 16. f. 1. pu. 14. n. 6. Less. in auclar. v. Matrimonium caf. 15. Avers. q. 6. f. 6. Pignat. t. 4. c. 147. & tom. 5. conf. 79. n. 19. De Luca De Matr. d. 2. n. 9. & d. 6. n. 5. iterumque ad Trid. d. 26. n. 26. Krim. n. 673. Busenb. suprà melius dicunt non requiri ad valorem, ut Parochus vel testes volentes adint, & videtur esse certum, inquit Kugler n. 1012. nam L. Coram Titio ff. De verb. signif. dicitur, sicut, non autem responde debet, nam etiam eo invito recte fit:

fit: ratio autem est, quia etiam si inviti & videt
tineantur, advertere poterunt & testari debe-
bunt, si requirantur: quamvis enim statuatur
pro testamentis, ut testes non sint fortuiti, nihil
simile statuitur pro Matrimonio, ut pluribus
deducit Kugler à n. 1019. Multò minus opus est,
ut Parochus verbis certis aut etiam ullis utatur
ad eos copulandos, secundum dicta n. 285. &
pluribus ostendit Kugler à n. 322. Refertque Ge-
nett. c. 4. q. 10. hanc declarationem S. Congreg-
datam 29. Aug. 1591. sacra Congregatio conciliaver-
suit Matrimonium coram Parocho & testibus contra-
ctum, nisi aliud obster, validum esse, quamvis Parochus
invitus interfuerit, & alia de causa, quam ut Matrimo-
nio interesset, a contrahentibus accersitus fuerit. Putant
tamen plures cum Avers. f. 6. & Pignat. graviter
peccaturum, qui ita irreverenter abuteretur Pa-
rocho: addit f. 7. etiam graviter peccaturum
Parochum, qui non interrogaret sponsos de
consensu, vel omittenter verba, Ego vos conjungi,
ut ex Trid. præscribunt Ritualia: sed alii cum
Sanch. I. 3. d. 38. & 40. agnoscunt in omissione il-
lorum veniale tantum: imò Cón. dicit posse esse
licitum adhibere Parochum etiam invitum de
nihil loquentem, si nempe nolit aliquibus affi-
stere, non habens justam causam negandi au-
differendi, quod tamen præsumi non debet: de-
rectè notat Avers. f. 7. §. Rursus, fore causam dif-
ferendi, si contracturi non sciant necessaria ad
salutem. Non esse de valore, ut Sacerdos inter-
roget, vel dicat: Ego vos conjungo, dixi n. 285.

761.

§. 56. Quamvis contrahentes ex verbis de
modo agendi visi sint jocari vel aliud intenderet,
si internè consenserunt, Matrimonium vales,
quia sufficienter manifestarunt, nec opus est Pa-
rochum.

rochum vel testes scire intentionem, aut testari de voluntate interna, sed de actu externo, quamvis de intentione dubirent, ita Nav. De sponsaliis consl. 54. Imò licet persuasum sit testibus omnia fieri simulatè, aut licet putent contraherere de futuro, quando per verba de præsenti contrahunt, valet, *Lef. in auct. v. Matrimonium, cas. 15.*

§. 57. Si sponsi coram Parocho & testibus *762.*

contraxerint tantùm sub conditione exteriùs expressa, *Sanch. I. 5. d. 8. n. 24. Fil. Gob. Boff. Spor. Krim. n. 484. & 872. Kugler n. 735.* negant post conditionem positam opus esse iterum convenire Parochum & testes, quia positâ conditione contractus est hoc ipso absolutus, secundum dicta n. 246. & de isto contractu testari possunt, nec opus est posse testari de omnibus, alias deberent posse testari de mandato dato procuratori pro contrahendo inter absentes Matrimonio. E contrà communior & securior sententia cum Laym. Pr. ep. Cón. Hurt. Barb. Bonac. Caſtrop. d. 2. pu. 11. §. 2. n. 11. Perez. Ills. Burgh. cent. 2. cas. 3. & aliis, dicit iterum contrahendum coram Parocho & testibus eisdem. Avers. q. 5. f. 1. dicit, debere saltem Parochum & hos testes rescire de conditione impleta, alioquin non poterunt testari hoc Matrimonium esse perfectum, *Trid. au-*
tem videtur requirere, ut de Matrimonio per-
fecto constet per Parochum & testes: Quod Conf.
1. nam si recederent à conditione & non attentâ contradictione parentum, quorum consensum posuerant pro conditione, nunc absolute de præsenti contraherent, hoc Matrimonium non valeret, nisi de hoc rescirent Parochus & testes, ergo etiam, dum impletâ conditione Matri-
Tom. VIII. *Ii* *me-*

1. 10r.
2. 1dii
3. 10ix
VII

monium absolute contrahitur. Conf. 2. nam si conditio occulte adimpleretur, posset alterutrum sponorum negare Matrimonium suum unquam fuisse perfectum, ergo ex mente Trid. debent Parochus & testes rescire Matrimonium esse possit conditione perfectum. Si tamen contrahentur coram Parocho & testibus non expressissim conditionem, sed ex mutua conventione eam claram in animo retinuerint, recte dicunt Gonz. & Krm. n. 482. non requiri postea iterum adesse Parochum & testes, aut de conditione impleta relinere, quia testari possent Matrimonium pro loco externo esse absolute & sine conditione contractum.

763. §. 58. Si Titius & Berta prius contraxerint coram Parocho & uno tantum teste, postea autem renoverent consensum coram utroque teste sed absente Parocho; vel coram Parocho & altero tantum teste; item, si Titius cum Parocho compareat coram duobus, & Berta cum eodem Parocho coram duobus aliis testibus, & si quando diversæ Parochiæ sunt, Titius solus cum testibus compareat coram Parocho suo, & sola Berta cum eisdem testibus coram suo, in omnibus his casibus contrahunt invalidè, quia omnes tres testes, nempe Parochus, qui est testis qualificatus, & reliqui duo, debent posse testis de eodem actu, & eodem toto Matrimonio, & habet communis & certa cum Avers. q. 6. f. 5. 6. Kugler n. 342.

764. §. 59. In dubio, an Matrimonium sit initium coram Parocho & testibus, non debet presumi esse initium, quia solennitas actui extrinseca non præsumitur esse adhibita, nisi probetur, unde a Pastor vel Superior aliis de eo dubitet & inquiret.

nam si
alterutus
unquam
ebent Pe-
lle posita
rahentu
sent con-
am clam
& Krm.
esse Paro-
eta resci-
pro for-
one con-
traxerim
postea au-
que testi-
ho & al-
Parocha
m eoder
, & si
tius folia
ho suo,
suo , in
lidè, qui
ui est testi-
osse testi-
monio, in
6. f. 5. 2
sit initio
et prafum
infica mo-
ir, unde
t & incur-
rat, conjuges probare debent præsentiam in-
tervenisse. Si tamen privatus vel conjugum
unus agat contra alterum, qui sit in possessione
Matrimonii, & prior dicat, vel abfuisse Paro-
chum, vel eum, qui adfuit, non habuisse pote-
stacem Parochi, hic prior probare debet Paro-
chum & testes abfuisse, & conjux conscientia
sue est relinquendus. Similiter actor agens con-
tra legitimittatem proliis probare debet non ad-
fuisse Parochum vel testes, *Mascard. Sanch. Schild.*
tr. 6. c. 7. §. 3.

§. 60. Certum est contrahentes sine Parocco
vel sine testibus non ideo fieri inhabiles ad aliud
Matrimonium legitimè contrahendum, nam
Trid. expresse dicit reddi inhabiles ad sic contra-
hendum: hos tamen contrahentes, uti & Paro-
chum, si assistat sine testibus, & testes, si assistant
sine Parocco, Trid. sess. 24. c. 1. De ref. Matr. præ-
cipit puniri poenâ arbitrariâ: & speciatim quo-
ad illos, qui contrahunt clandestinè, si saltē
orum unus contraxisset bonâ fide, per Cap. Ex-
tenore, Qui filii sint legitimi, eorum proles cen-
sebantur legitimæ, nunc autem per Cap. Cum
nubibuto, De clandest. despōns. proles ejusmodi
non habentur legitimæ. Et hæ poenæ tenent eti-
am contra illos, qui præsumunt contrahere si-
ne præviis denunciationibus, uti dictum est
n. 498.

§. 61. Parochus vel alius Sacerdos assistens
Parochianis alienis ipso facto incurrit suspen-
sionem, uti constat ex Trid. sess. 24. c. 1. De ref.
Matr. quod retulit n. 504. docēntque *Henriq. I. 13.*
c. 39. n. 3. Fill. tr. 17. c. 6. n. 102. Caſtrop. De cens.
d. 4. p. 10. §. 2. Bonac. t. 3. De censur. d. 3. p. 5. n. 6.
& habet declaratio ad Trid. suprà apud *Gallm.*

500

n. 16. excommunicationem latam in Clement. I.
De privilegiis contra Sacerdotem regularem ita
assistentem, esse conversam in hanc suspen-
sionem. Quod si Parochus ipse non adfiterit, sed
alteri commiserit, ut assisteret, in hunc solum
assistentem, & non in Parochum directe caderet
poena Trid. quia quando peccata fertur in facien-
tem, ordinariè non intelligitur mandans vel
consulens, uti habet communis cum Castrop. su-
prà, d. 1. p. 7. n. 12.

767. Q. 101. Quid censendum sit de Matrimonio, que in
locis acatholicon contrahantur sine Parocho catholicis,
vel cum impedimento consanguinitatis aut affinitatis in
tertio & 4to gradu. R. Præter illa, que habet Bu-
senb. n. 512. relatus in fine, notandum est, certum
esse, quod decretum Trid. circa Matrimonia
clandestina non sit promulgatum etiam in Hyber-
nia & Scotia, quia Henricus VIII. defecit à fide
anno 1532. sellio autem Tridentini, in qua ema-
navit decretum, habita est anno 1563. Et ideo
etiam promulgatum non esse in Suecia, Dania
Pomerania, Prussia, docent Neuff. & Wex apud
Kugler num. 289. qui dicit promulgatum esse in
Hungaria & Silesia. De Polonia passim tenerunt
quod ibi nunquam fuerit publicatum, alius
men admittunt de quibusdam tantum locis
Idem multi tenent de Francia, sed probabiliter
est ibi promulgatum esse anno 1602. uti ostendunt
Lef. in auct. v. Sponsalia cas. 6. Verjuys in his-
tor. miss. tr. 13. a. 1. Pignat. tom. 1. conf. 151. Similiter
certum est hoc decretum esse promulgatum in
Hollandia, Zelandia, Frisia, & aliis locis confor-
meratis, anno 1565. & 1566. tempore Margaretae
Parmensis, jussu Philippi II. Hispaniarum Regis
cui adhuc suberant Provinciæ illæ. Nunc duobus
tum, ruminum, commi-
putat i, dissimili-
ales il, dicta à
gem ec-
dum q, Magistri
tali im-
rans vi-
nam P, contra
ab ann

tatur an Matrimonia sive inter catholicum & acatholicam , sive inter acatholicos , aut etiam inter catholicos in talibus locis , ubi promulgatum fuit decretum Tridentini , & adsunt Parochi catholici , si contrahantur sine praesentia hujus, vel in tali gradu prohibito, sint valida.

§. 2. Stalenus docte tractans hanc quæstionem in diff. Theologico-Politica p. 2.c.4. docet

probabilissimum & in praxi securum esse , quod in talibus locis nunc Principi vel Magistratui acatholicis subjectis, in quibus pax & exercitium utriusque religionis viget, talia Matrimonia censerter debeat valida , quæ ineuntur sine Parocco catholico. Et idem alii inferunt de illis , quæ ineuntur cum impedimento solius Juris ecclesiastici, quamvis Ills. tr. 6. d. 9. n. 14. putet rationes non ita urgere de impedimentis, quam de assistentia Parochi , eò quod praesentia Parochi requiratur in omni Matrimonio , non autem semper interveniat aliud ejusmodi impedimentum , hinc ne omnia Matrimonia acatholicorum in istis locis sint irrita cum gravissimis incommodeis etiam in Ecclesiam redundaturis , putat ipse Ecclesiam potuisse in absentia Parochi dislimulare , non item in aliis. Rationes universales illius sententiae sunt , 1. quia secundum dicta à n. 517. consuetudo potest abrogare legem ecclesiasticam , consuetudo autem , secundum quam in ejusmodi locis contrahunt coram Magistratu vel Ministro acatholicō etiam cum tali impedimento , jam ultra 100. annos durans videtur abrogasse illa decreta Tridentini , nam Papa, qui non potest non esse conscientis , non contradixit ab anno 1603. uti habet Verj. vel ab anno 1605. uti habet Gob. tr. 9. n. 464. quan-

Ii 3

do

do ultimo missa est illa declaratio *S. Congregationis*, de qua habet *Bisfenb.* & in qua se præcipue fundat contraria sententia. Itaque cum Ecclesia ab eo tempore non contradicat, censetur ob causas gravissimas tacite dispensare. Accedit, quod *Joannes Episcopus Castroriensis* Vicarius per Hollandiam, anno 1671. proposuerit *S. Congregationis* rationes suas, ob quas putabat Matrimonia talia habenda esse pro validis, responsum autem ei ei, non convenire, ut questio illa à *S. Officio definita*, verum statueret ipse, quod animarum sibi creditarum saluti crederet maxime expedire, ut refert Auctor thesis Theolog. *De sponsa duorum*. Ab eo autem tempore magis urcit *Castroriensis*, ut talia Matrimonia haberentur pro validis. Et ideo doctus Canonista ait, Papam non approbare quidem, at tamen etiam non irritare ejusmodi Matrimonia, consensus autem non irritativus, secundum illum, est sufficiens ad valorem. Refert præterea Auctor thesis resolutionem datam à penitentiariis Romanis, quod ejusmodi Matrimonia essent valida. Idem judicavit *Congregatio* utriusque Vicariatū Ultrajectini & Harlemensis, cui interfuerunt omnes Superiores Missionum. Accusatus autem postea Romæ *Castroriensis*, quod praxim illam induceret, iussus est se purgare à *Card. Columna* Præside *Congregationis* Cardinalem, scripsitque suas rationes, nec Roma opposuit quidquam, quod mihi argumento est, inquit *Castroriensis*, Apostolicam Sedem assentiri sentientiae & praxi hæc in loca per me introductæ. Ratio 2. est, quia si observatio decreti illius dicatur esse in talibus locis necessaria, sequentur gravissima incommoda, & maximæ perturbationes in Republica christiana, nam oportebit dicere,

dicere, quod nati è talibus conjugibus sint illegitimi, quod tamen est contra sensum communem & praxin Ecclesiarum, conversi enim ad fidem sine dispensatione promoventur ad Ordines. Deinde si tales conjuges convertantur, licet dívellentur ab invicem relictis prolibus velut illegitimis, quod iterum est contra praxin, nam si tales convertantur, nemo dicit non esse conjuges, ergo observatio illius decreti in illis partibus afferret perturbationem summam, & incommoda etiam salutis maxima, atqui secundum S. Thomam 1. 2. q. 96. a. 6. quamvis aliquid observari communi saluti sit utile, si tamen emergat casus, in quo observatio talis legis sit damnosa communi saluti, non est observanda, ergo lex illa non necessariò observanda est in illis partibus. Ratio 3. est, quia contrahendo coram Ministro acatholico & testibus obtinetur fides, quem intendit Trid. quia Matrimonium fit publicum, impleto autem fine legis, videtur legi esse satisfactum. Ratio 4. est, quia multi in talibus locis contrahentes, invincibiliter ignorant hoc decretum, & bonâ fide contrahunt, putantes nullos alias esse suos veros Parochos, præterquam Prædicantes, ergo illi saltem excusabuntur & contrahent validè, si non in ratione Sacramenti, saltem in ratione contractus civilis. Rationes illæ saltem 1. & 2. reddunt sententiam illam speculativè probabilem, quam' etiam extrinsecè probabilem faciunt Authores eam tenentes, inter quos Stalenus p. 1. q. 3. & p. 2. c. 4. refert Laym. Dicast. Tann. Mocquer. Bronn. & alii accedunt apud Gob. n. 53. 34. 460. Idem docent Raym. in Heter. tom. 16. f. 1. pu. 14. à n. 7. dicens, non esse dubitandum, Spor. in tyrocinio Sacram.

Ii 4

Sacram.

Sacram. De Matr. n. 35. faventque Bonagratia, & P. Marchant. in tribunali, tr. 1. tit. 6. q. 4. & tit. 7. q. 10. Dian. p. 11. tr. 8. resol. 58. & Baum hic q. 10. vocant probabilem, item absolutè tenent Caſtoriensis & Auctor theſis ſuprà: item Kugler à num. 894.

769. §. 3. Probabilius eſt, non eſſe licitum contrahere, fraudere, aut cooperari Matrimonio contrahendo ſecundūm relatam Staleni & aliorum ſententiam, quia ſecundūm damnationem 1. propositionis ab Inn. XI. factam, illicitum eſt in administratione Sacramenti ſequi ſententiam probabilem relictā tutiore, quando agitur de valore, niſi aliunde accedat certitudo, ut dictum eſt l. 6. p. 1. à n. 104. & 111. atqui ſententia Staleni eſt tantūm probabilis, & oppoſita eſt tutior, agitūque de Sacramenti valore, pro quo non accedit aliunde certitudo, cūm ſententia illa non ſit communiter recepta, nec conformatiſt ylo curiæ Romanæ, quæ ſi interrogetur, reſolvit talia Matrimonia eſſe invalidē contracta, ergo quando Matrimonium adhuc eſt contrahendum, illicitum eſt ſequi ſententiam illam relictā tutiore.

770. §. 4. Si Matrimonium jam ſit ita contractum, poterunt conjuges etiam conversi permanere in uſu illius, quamvis conſensum non renovent coram Parocho catholico, quia probabile eſt fuifſe validum, & ſequendo hanc opinionem probabilem, nullum Sacramentum exponit periculo nullitatis vel irreverentiae: tutius tamen erit eos adducere, ut obtentā dispensatione in impedimentis, ſi quæ adſint, contrahant de novo coram Parocho catholico & testibus, ne ſe exponat periculo materialis fornicationis.

§. 5.

§. 5. In locis Principi catholico subjectis, tit. 771.
sunt Bohemia, Francia, Julia, Montensis Pa-
tria, quamvis forte aliqui aliter agant, tamen
nec Stalensis nec Castoriensis, nec alii, quos vide-
rim; audent defendere valida esse ejusmodi Ma-
trimonia sine catholico Parocho inita, quia ip-
sime Principes & Magistratus catholici viden-
tur reclamare, ergo hic non prescribet consue-
tudo. Unde audiendi non sunt 4. Pastores Pari-
sienses apud Auctorem thesis, qui resloverunt
alia Matrimonia valere in Francia, quamvis
sub Rege catholico, quæ in eunt haeretici, vel ca-
tholicus cum acatholico, nam quamvis Eccle-
sia forte dissimuleret, & tacite consentiat pro illis
locis, in quibus Principes sunt acatholici, eo
quod illos non ita cogere possit, tamen id non
tenet pro locis Principi catholico subjectis, hi
enim contradicere tenentur, & Ecclesia vult, ut
contradicant, hinc si v. g. Venetiis contrahant
Matrimonium catholicus cum schismatica
Græca coram Sacerdote schismatico, decisum
est Venetiis, non valere tale Matrimonium,
Avers. q. 18. f. 2.

§. 6. Loquendo directe, videtur esse proba- 772.
bilis, quod Matrimonia in locis etiam Princi-
piacatholico subjectis, ubi Trid. decretum pro-
mulgatum est, contrafacta sine Parocho catholico,
sunt invalida, ita Gallem. ad Trid. sess. 24. De
ref. Matr. c. 1. n. 10. Suar. Prepos. apud Rayn. n. 7.
Lef. in auct. v. Haereticorum conversatio, casu. 5. di-
cens esse certum, Verjuys suprà, Pignat. tom. 5.
consult. 79. n. 26. tom. 8. conf. 104. Tamb. Boff.
Zief. apud Kugler n. 894. Gob. tr. 9. à n. 41. ite-
rumque à n. 461. Krim. n. 1897. Probatur i. nam
acatholici tales, per se loquendo, obligantur le-

Ii 5

gibus

gibus illis Tridentini , & leges illæ ibi obligârum aliquando , ac obligarent adhuc , saltem si loca illa redirent ad Principes catholicos, ergo dicendum est etiam nunc pergere obligare. Prob. 2. Quamvis in iis locis sit consuetudo leges illas non observandi , tamen secundum dicta n. 510. consuetudo non habet ex se, quod vincat legem, sed ex consensu Superioris saltem tacitè revocantis aut suspendentis legem : Ecclesia autem illi consuetudini aliquando contradixit, uti constat ex dictis, neque prudenter præstigi potest, quod Papa nunc velit ita indulgere & permittere despici leges illas ab illis rebellibus , qui Papam vocant Antichristum , & ei negant potestatem ad talia impedimenta inducenda vel tollenda. Quod autem saepius non contradixerint Pontifices , inde est , quia sciebant nil profuturum apud contumaces , & sati erat semel saepiusque protestatum esse , nam recte notat cum communione Suar. De leg. l. 7. c. 13. n. 12. ex hoc solo, quod Superior etiam sciens aliqua permittat , inde non posse universaliter colligi ejus consensum, quia multa per patientiam tolerantur , quæ non approbantur , uti dicitur Cap. Jam dudum , De Præbendis: hic faciunt verba , quæ Trid. sess. 24. Deref. Matr. c. 5. profert ex Jure , non enim dignus est , qui Ecclesiæ benignitatem facile expertatur , cu[m] salubria manita temere contempst. Quod si illiphi hæretici scirent Papam sic benignè secum ageret, irriterent eum , uti solent, ergo censeri debet quod Papa pergit manere invitus. Prob. 3. quia in facultatibus extraordinariis , quas singula quinquenniis sacra sedes concedit Nuntiis Apostolicis , & Episcopis Germaniæ , hæc est una, Dispensandi in zlio & 4to simplici & mixto , tantum

con Pauperibus in contrahendis , in contractis vero cum
hereticis conversis etiam in 2do simplici & mixto , dum-
modo nullo modo attingat primum gradum , & in his ca-
sibus prolem suscepitam declarandi legitimam : Ex qua
facultate colligitur Papam etiam nunc non ag-
noscere illa Matrimonia haereticorum cum im-
pedimento consanguinitatis aut affinitatis con-
tracta esse valida. Et ex his patet ad rationes op-
positas , nam 1. manet soluta ex dictis : Ad 2. in-
commoda illa oriuntur ex malitia acatholico-
rum , qui Ecclesiae leges negligunt , hoc autem
per accidens est legi , nam etiam similia mala
oriuntur ex eo , quod Ecclesia in quibusdam lo-
cis declaret haereticos esse excommunicatos , nec
tamen ideo tales leges tolluntur. Quod autem
additur , filios eorum censeri legitimos , verum
est saltem pro foro externo & civiliter , secun-
dum dicta l. 4. n. 754. hinc etiam quandoque
dissimulatur ab Episcopis , quandoque autem
non , ideo pro securitate a plerisque petitur di-
spensatio. Negari autem debet , quod tales con-
juges conversi possint ab invicem divelli , tum
quia probabile est ejusmodi Matrimonia valere ,
& esse vera Sacra menta , ergo in dubio standum
est pro valore : tum etiam , quia probabile est es-
se valida & indissolubilia saltem in ratione con-
tractus civilis , quamvis forte non sint Sacra
menta , uti pluribus urgent Stalenus suprà c. 7. &
8. & Gob. n. 228. ergo iterum standum erit pro
indissolubilitate eorum , maximè secundum
eam sententiam , quam ex Cardena in 2. crisi , diss.
2. à n. 529. tenui n. 417. nempe quod quando
probabile est Matrimonium , esse & non esse va-
lidum , censeri debeat certò validum , eò quod
contrahentes velint omnimodam indissolubili-
tatem ,

tatem , adeoque cedant omni jure , quod exprobabilitate nullitatis habere possent ad dissolvendum . Ad 3. dico mentem Ecclesiae esse non tantum , ut publicè sibi constet de Matrimonio legitimè contracto , alioquin etiam in partibus catholicis sufficeret contrahere coram Magistratu , sed ut sibi de hoc constet per suum qualificatum Ministrum , Parochus enim non adhibetur merè tanquam testis , sed cum Matrimonium sit Sacramentum , Ecclesia voluit , ut ipse assisteret talis Minister istius solennitatis , quem vult esse proprium Parochum . Ad 4. admitto , quod invincibilis ignorantia possit excusare à peccato , sed illa non potest eos facere habiles ad contrahendum , quos Ecclesia reddidit inhabiles , ut patet in consanguineis , qui si contrahant etiam ignorantes impedimentum , invalidè contrahunt : neque verum est , quod hæc inhabilitas sit pœna , adeoque incurri non possit ab ignorantie , ut dixi n. 525 . Porro Parochi talum acatholicorum sunt illi Pastores catholici , intra quorum Parochiam habitant , vel à quibus catholici istis locis accipiunt Sacra menta . Quod autem additur in istis locis contrahi validè in ratione contractus civilis ; imprimis hoc negabunt omnes relati n. 276 . qui dicunt rationem validi contractus matrimonialis inter fideles non esse separabilem à ratione Sacramenti ; Deinde idem melius negatur ab omnibus , quia ubi deest proprius Parochus , contrahere volentes inhabilitantur ad quemicunque contractum matrimoniale , uti inhabilitati sunt illi , qui sunt consanguinei .

773. §. 7. Huc pertinet solutio sequentis casus : Titius Lutheranus in loco acatholico , ubi Tril.

receptum est , contrahit Matrimonium cum
Caja Lutherana coram Prædicante : abit à Caja,
& ratus Matrimonium esse solubile , ducere vult
Semproniam catholicam . *Quæritur* . an id per-
mitti possit ab Ordinario catholico , præsertim
si spes fit convertendi Titium , & nulla spes re-
conciliandi eum cum Caja . 2. Quid si Consisto-
rium Lutheranum dissolvisset prius Matrimo-
nium , factâ utriusque parti licentiâ novi Matri-
monii . 3. Quid si Caja jam duxisset alium . 4. Quid
si etiam Titius jam duxisset Semproniam rei i-
gnaram , servatâ formâ Trid. , eamque cognovis-
set , & conviveret , an Ordinarius catholicus
coget ab invicem dissolvi ? Rationes , cur non
videatur permittere posse , ut Titius contrahat
cum Sempronia , sunt sequentes , 1. Ingentia se-
quentur scandalâ ; 2. Profitebitur palam Matri-
monia hæreticorum esse irrita , vel saltem solu-
bilia , per quod offendet : 3. Quilibet Luthera-
nus cum sua malè contentus volet aliam ducere:
4. Scandalizabuntur catholici rescientes adhuc
vivere Cajam uxorem primam in Matrimonio
passim habito tanquam vero . Rationes in op-
positum sunt 1. Quia sententia communior ,
quæ videtur etiam verior , stat pro nullitate pri-
mi Matrimonii , adeoque secundum Matrimo-
nium censeri debet validum . 2. Roma deci-
deret pro hoc secundo Matrimonio , ergo & de-
bet Ordinarius . *R. ad 1.* Id permitti non posse ,
quia probabile est primum Matrimonium esse
validum , ergo nunc standum est pro ejus valo-
re , secundum dicta n. 417 . *Ad 2.* Dissolutio facta
à Consistorio nulla est . *Ad 3.* Nec obstat , quod
Caja alteri nupserit , quia primum Matrimoni-
um est in certa possessione . *Ad 4.* Nec etiam ob-
stat ,

510 Lib. VI. Pars III.
stat', quod Sempronius duxerit aliam, quia hoc
non tollit valorem primi possidentis. Ad 1. ratio-
nem in oppositum patet ex dictis. Ad 2. Si sederet
Apostolica consuleretur, presumendum est,
quod raceret, uti tacuit, secundum dicta n. 768.
Ita senserunt mecum tres Doctores anno 1701.

774. §. 8. Etiam hoc pertinet solutio sequentis
casus: Causus Princeps Imperii, olim acathol-
icus, nunc catholicus, cum acatholicus esset,
probabat Matrimonia ab haereticis subditis sui
inita cum impedimentis à Jure ecclesiastico in-
ductis, & pro facultate ad illa Matrimonia in-
eunda, quando occurrebat impedimentum ali-
quod, per Secretarios suos petebat certam sum-
mam pecuniae. Queritur, an ipse nunc catholi-
cus & ejus successores catholici possint similiter
facere. Ratio affirmandi est, quia probabile est
ex hactenus dictis consuetudinem in eis locis
prescripsisse contra talia impedimenta: Et cum
Capitanei bellici acceptent pecuniam, quando
milites petunt veniam ineundi Matrimonium,
videtur etiam hoc licere Principi. Pz. Principem
catholicum non posse approbare talia Matri-
monia, neque haec censeri posse valida, uti satis
colligitur ex dictis n. 771. Nec exemplum prioris
temporis adduci potest pro regula moderni,
quia Principes antehac erant acatholici, cum
quibus forte dissimulabat Ecclesia, non item
cum catholicis, apud quos eiusmodi consuetu-
do nunquam permititur. Quod autem attineat
ad exactiōnē certae summae pecuniariae, etiam
dicendum est esse Principi catholico illicitum.
Nec obstat, quod olim, dum acatholicus erat, id
fecerit, nam erat materialis tantum haereticus,
& procedebat bona fide, putans Matrimonia esse

con-

contractus tantum civiles , circa quos haberet potestatem disponendi , hoc autem jam catholicus purare non potest , cum sciat esse Sacramentum , & non cadere sub dispositionem potestatis secularis , ergo si acceptet pecuniam , maxime tanquam dispensans in impedimento , certum est eum involare in jurisdictionem Ecclesiarum , & acceptare pecuniam pro eo , quod praestare non potest . Nec valet exemplum de Capitaneis , nam hi non admittunt ob impedimenta , sed promiscue ab omnibus contracturis , hoc forte titulo , quod milites venientes sub signa , tacite , secundum consuetudinem , velint obligari ad non contrahendum sine venia , eò quod hoc sit incommodum militiae , si milites se affligent uxori , eamque secum in campum trahant , hinc in compensationem istius oneris , & pro facultate illa potest acceptari pecunia ; nullus similis titulus occurrit in nostro casu , maximè si à solis impeditis petatur pecunia . Quod si tamen Princeps catholicus declararet prohibita esse ejusmodi Matrimonia , & ad tollendam pravam consuetudinem contrariam , quam Ecclesia tollere non posset , ipse taliter contracturis multam imponeret , posset hanc exigere , consentit enim Ecclesia , ut , ubi ipsa per se non potest , etiam à potestate seculari urgeatur observatio legum canonicarum , & transgressores puniantur ac deterreantur etiam additis multis pecuniariis : sed ut habeatur ratio multæ , non debent ejusmodi Matrimonia approbari , sed è contrà prohiberi .

§. 9. Docet Leff. in Auft. v. Hæretorum con- 775.
versatio , cas. 24. eos catholicos peccare , qui co-
tam Ministro acatholico Matrimonium atten-
tant

tant contrahere, quia videtur esse protestatio, ac si hic haberet auctoritatem ecclesiasticam, quam certum est non habere. Et quamvis aliquis jam antè contraxisset coram Parocho catholico, adhuc dicit *Leff.* peccare, si compareat coram Ministro acatholico adhibente cæremoniam aliquam religiosam, v. g. benedictionem nuptiarum. E contrà *Verjuys*, tr. 13. a. 7. dicit esse praxin communem in quibusdam partibus Hollandiæ, ut coram tali Ministro compareant, nec in eo esse professionem ritus hæretici, eò quod verba Ministri apprecantis habeantur pro civili aut politica tantum gratulatione, idque eò magis, inquit *Arsdek.* tom. 2. p. 2. tr. 4. De Matt. c. 2. §. 2. quia hæretici dicunt Matrimonium non esse Sacramentum. Quod si Minister talis adhiberetur tantum ob politicam causam, nempe ut tale Matrimonium apud omnes reputetur legitimum, ut legitimæ personæ conjungantur, ut impedianter nuptiæ illegitimæ, ut proles censeantur honestæ, ut hortetur ad Matrimonii fidem, fatetur *Leff.* tum non videri per se malum, licet coram illo verba Matrimonii pronuncianda essent, & concio ab illo habenda, vel aliqua preces recitandæ, dummodo nulla interna vel externa reverentia & veneratio habeatur illius concioni vel orationi, qualem acatholici prestare solent, sic enim, inquit, Prædicans tum adhibetur ut persona politica tantum, & idem est, ac si inter ethnicos quis conjungi debere coram sacrificulo: non est tamen facile permittendum etiam apud Ministrū acatholicum, nisi absit omnino scandalum & impendeat gravatum: Et si formula ab eis adhiberi solita cum Ministrum Ecclesiæ dicat, asseratque ab eo

dari firmitatem Matrimonio &c. non erit lici-
tum. Lef. cal. 25.

§. 10. Licitum est catholicis , ante vel post 776.

Matrimonium coram Parocho catholico & te-
stibus contractum , comparere coram Magistra-
tu acatholico , id enim fit ob finem mercè politi-
cum, ut habeantur civiliter honesti conjuges ,
proles censeantur legitimæ , gaudeant juribus
legitimorum &c.

§. 11. Huic reducitur sequens casus : Titius 777.

lutheranus contraxit cum Sempronia Matrimo-
nium , super cuius validitate postea controver-
sia mota est à Lutheranis , & secundum eo-
rum principia Matrimonium à Confistorio an-
nullatum est , & Titio concessa facultas
aliam ducendi , qui Mæviam lutheranam
duxit , vivente adhuc Semproniā : Et ex hoc se-
cundo Matrimonio natus est Cagus nunc catho-
licus : Queritur , an huic Cajo apud ordinem
Equestrem obstet impedimentum , quod ex Ma-
trimonio pro invalido à catholicis habito na-
tus fit , ut ideo ad Comitia admitti nequeat.
Rdeo , Cagus non ideo est excludendus à Comi-
tiis . Ratio est , 1. Quia Cagus in foro civili , he-
terodoxorum confessione , censetur legitimè na-
tus ex Matrimonio legitimo ; ergo cum ad Co-
mitia promiscè admittantur tam catholicí
quam acatholici , dummodo sint equestris ordi-
nis , & legitimè nati , etiam acatholici , qui se-
cundum illos legitimè nati reputantur , admitti
decebunt . 2. Natis ex hujusmodi Matrimonio
non negatur jus ad successionem paternorum
jurium & bonorum , accipiunt enim legitimam ,
& succedunt ab intestato in hereditatem pater-
nam , ut ex praxi notorium est , ergo etiam jus

Tom. VIII.

Kk

com-

comprendi in Comitiis more cæterorum negari non debet; utpote quod ex hæreditario titulo provenit, quem individuum esse clari, certique Juris est, Ottoman. in epil. si pars hæreditatis petatur. Argum. L. 1. ff. De titul. præsertim cum hæreditas nihil aliud sit, quam successio in universum jus, quod defunctus habuit L. Nihil, ff. De verb. signif. L. Hæritas ff. De regul. Juris. 3. Si Cæsus mansisset acatholicus, indubitate admissus esset ad Comitia, sic enim passim admittuntur, qui sunt ex Matrimonio conjugum in 3to aut 4to gradu coniunctionorum, quod ipsi non agnoscent pro impedimento, ergo etiam jam admitti debet, quia conversio ad veram fidem non debet ipsi esse in præjudicium. 4. In Instrumento pacis Monasteriensis expressis & disertis verbis cautum est, ne cui fraudi sit et damno una ex tribus Religionibus, catholica, Lutherana, calvinistica, esset autem fraudi & damno, si qui secundum unam Religionem legitimi reputantur, ab alia propter illegitimatem à Comitiis excluderentur. Confirmatur, nam si res ad dicasterium Cæsaris deferatur, haud dubiè Cæsus causam obtinebit. 5. In Cap. Ex tenore, Qui filii sunt legitimi, expressè habetur, si conjugatus vivente primâ uxore contrahat cum secunda hoc ignorantе, quod proles ex tali conjugio legitima reputetur: ex quo textu desumunt Authores, quod bona fides uniuscunjugibus faciat prolem legitimam: & à fortiori bona fides amborum, uti notat Fernando in l. 6. Tauri n. 8. & pro hac opinione stat Olrad consil. 256. n. 5. & 66. C. Cum inhibito, De clandest. desp. n. 9. & istam esse communem opinionem Theologorum, & Canonistarum tenet Jo-

ANUS Capus in suo tract. De Matrim part. 2. n. 14. & 18. qui dicit, quod ista fuerit opinio In-
no. Idem docet Roland. consil. 95. n. 25. l. 3. &
alii plures apud Cavallos hlc q. 697. qui id ve-
rum esse asserit, saltem si denuntiationes consue-
te præmissæ sint, aut in iis dispensatum, uti plu-
ribus probat. Supponitur autem in nostro casu
bona fides saltem alterutrius contrahentium,
uti patet, tum ex resolutione petita à Consisto-
rio lutherano, tum quia tales personæ non cen-
sentur velle spurios, & illegitimos procreare.
Neque dubitari potest de proclamationibus vel
præmissis, vel dispensatione in illis, alias enim
nemo adstitisset Matrimonio, ergo. 6. In pro-
tocollo comitiorum publicorum Monasterii
ante hac habitorum inveniuntur saepe ad nobis-
titatem recepti, qui ex Matrimoniis acatholico-
rum quoad se invalidis orti erant. Et reperitur
ibidem expressum decretum, ut non ideo aca-
tholicis imposterum obmoveatur difficultas,
eo quod in Tractatu pacis Osnabrugensis deci-
sum sit, ejusmodi Matrimonia secundum leges,
& consuetudinem Ecclesiæ evangelicæ, ut vo-
cant, aut reformatæ inita censi debere valida.

Petitum est judicium Universitatum Colo-
niensis & Trevirensis super hoc casu & resolu-
tione, fueruntque haæ subscriptiones:

Sacra Facultas Theologica in Universi-
tate Coloniensi censet quæstionem
esse bene resolutam, quantum attra-
inet ad effectus saltem civiles inter
quos est admissio ad Comitia. Colo-
niae 2. Febr. 1714.

Nos Decanus, Senior cæterique Doctores,
Professores ordinarii Facultatem utriusque Juris
K k 2 gene-

generalis studii in hac libera Imperii Urbe Colonensi, lectis diligenter ac mature ponderatis rationibus praesentibus Resolutionis seu Resolutionum, ad eandem seu easdem nostro quoque consilio accedimus, & resolvimus talem filium à Comitiis non esse excludendum. Coloniae 12. Febr. 1714.

Similem in modum subscriferunt Facultates Theologica & Juridica in Universitate Tivirense.

278. Q. 102. An ergo nunquam valeant Matrimonia in locis, ubi Trid. fuit promulgatum, contracta sine Parochio. R. §. 1. Lef. in Auët. v. Matrimonium cas. 17. dicit nunquam valere; Rationem dat, quia sine Parocco personæ sunt inhabiles: & quamvis lex positiva præcipiens vel prohibens non obliget, ubi servari non potest, tamen obligat, si sit irritans vel inhabilitans; sicuti manes inhabilis ad contrahendum cum consanguinea, quamvis inter infideles, ubi deest dispensans, & omnis alia mulier, quam ducas. Sed dicendum est valere Matrimonia, ubi non sunt Parochi, quamvis decretum fuerit aliquando ibi promulgatum, dummodo adhibeantur saltem duo testes, & ita docent Bellarm. in Epist. ad Nuntium 31. Decemb. 1600. data, Dian. Tambur. Chapeaurville, Laym. I. 5. tr. 10. p. 2. c. 4. n. 7. Stalenus, Ardekin, De Matrimonio c. 8. §. 4. Krim. n. 646. & pro hoc sunt plures declarationes Cardinalium, ut referunt Zypcœus De sponsal. & Matrim. I. 4. n. 6. & Gallem. ad Trid. sess. 24. De ref. Matr. c. 1. n. 10. Addunt iidem AA. cum Gob. n. 475. & Verpus, 2. quamvis alicubi sit Parochus, si tamen metu hereticorum lateat, aut difficilis sit ad eum de Episcopum accessus, etiam valere Matrimonia

coram

coram Magistratu civili vel 2. testibus inita, &
ita etiam resoluerunt Theologi Romani cum
Patre Busao l. 4. archivii Provinciae Societatis
JE SU ad Rhenum inferiorem pag. 16. Atque
ita etiam saepius responsum est à Congreg. Cardin.
apud Arsdekin & Gob. suprà, unde,

§. 2. Christiani apud Turcas vel alios infi- 779.
deles captivi aut mercatores validè contrahunt
sine Parocho & testibus, quamvis Trid. in patria
sua sit promulgatum, & ipsi non habeant animum
ibi perpetuò manendi sed ad patriam re-
deundi, Loth in Ref. Theol. tr. 3. a. 9. Gob. n. 483.
Sylvius, Kugler n. 291. Krimmer n. 646. quia re ipsa
ibi non sunt, vel respectu illorum omnino latent
Parochi catholici.

Obj. Dicatum est n. 526. si non adhibetur 780.
forma substantialis præscripta, quamvis ex cau-
sa & inculpabiliter omittatur, non valere con-
tractum. R. Hoc intelligitur, quando forma il-
la potuit observari, alias non, uti rescimus ex
pluribus declarationibus Ecclesiæ, Krim. n. 647.

§. 3. Quamvis alicubi adsit Parochus, si ta- 781.
men vel ipse, vel contrahentes non audeant
comparere metu mortis, exilii aut enormis
multæ, valent Matrimonia inita sine Parocho
coram testibus, tum enim censetur moraliter
abesse Parochus: Hinc universaliter, quando
non est tutus ad Parochum accessus valere talia
Matrimonia docent, Verj. a. 2. & alii, refertque
Zypæus in Jure Pontif. l. 4. n. 16. ita responsum
est à S. Congreg. ad Archi-Episcopum Philippen-
sem anno 1603.

§. 4. Qui in Parochia planè acatholica ha- 782.
bitant, si soleant à vicino Parocho catholico ac-
cipere reliqua Sacra menta, v. g. Baptismum pro
Kk 3 suis

suis prolibus, Communionem in Paschate, Vaticum, extremam Unctionem, etiam tenebuntur pro Matrimonio comparere coram illo, quia ille censetur esse proprius eorum Parochus, cui facto ipso sic se subjecerunt.

783. §. 5. Si convertatur uxor acatholici, & maritus ejus recusat renovare consensum coram Parocho catholico, minans, se alias velle hunc vel ipsam tradere Praetori; item si alteruter conjux recusat consensum renovare coram Parocho catholico, & interim per Judicem cogantur sub pena carceris convivere: item si aliquis post sponsalia aut post deflorationem cogatur duce-re aliquam, nec tamen ipsa velit comparere coram Parocho catholico, adsitque, v. g. periculum, ne capiatur Parochus catholicus, si compareat, in his casibus non est opus, ut afflstat Parochus catholicus, quia non est tutus ad eum accessus, Verj. suprà.

784. Q. 103. Quid addendum sit circa impedimentum impotentiae: R. De hoc plurima habet Sanch. I. 7. à d. 92. ad 114. & Zaccias, I. 3. tit. 1. toto, ubi q. 1. agit generatim de causis impotentie tam coëundi, quam generandi, Q. 2. De impoten-tia ex defectu ætatis. Q. 3. De impotentia ex de-fectu naturali. Q. 5. De frigidis & maleficiatis. Multa etiam habet Sperell. decis. 141. ex quibus do aliqua:

785. §. 1. Pontius I. 7. à c. 56. & alii putarunt non obstante impotentiam absoluçam, posse de Jure na-turæ validè contrahi Matrimonium, non in or-dine ad copulam carnalem, sed tantum ad con-junctionem animorum: si autem impotentia illa ignorata sit, volunt Jure ecclesiastico tantum dirimere, uti servitutem: & videntur favere.

Th. ac Canones aliqui apud Averian q. 13. s. 1.
ideoque sententiam illam satis probabilem esse
dicit Diana p. 4. t. 4. R. 75. Sed oppositum vide-
tur certuna cum Kugler à n. 2022. 2047. & com-
munissima , quia de essentia Matrimonii est tra-
ditio corporum aptorum ad copulam; item tra-
ditio juris ad copulam generationi de se aptam ,
secundum dicta n. 228. conjuges enim secun-
dum Apostolum 1. ad Corinth. 7. v. 3. & 4. acqui-
runt dominium ad usum corporis alieni , in or-
dine ad generationem, quod dominium non stat
cum impotentia physica ad copulam vel poten-
tiam generandi. 2. Matrimonium vel confide-
ratur secundum officium naturæ , & sic finis il-
lius est generatio prolixi : vel secundum reme-
diū concupiscentiæ , & sic finis illius secunda-
rius est copula carnalis de se apta generationi
prolixi ; neutrum autem finem habere potest tale
Matrimonium , ergo. 3. Si validè contrahere-
tur Matrimonium præcisè ad conjunctionem
animorum , ergo Pater & filia sic validè contra-
hent. Item potentes generare , validè sic contra-
hent , & consequenter postea fornicabuntur , si
carnaliter coëant , quia non tradiderunt jus ad
usum corporum , est autem inauditum conjuges
fornicari coëundo. Quæ afferuntur ex S. Th. &
Canonibus rectè explicat Krimmer à n. 1315.

Obj. Corpus aptum copulae vel generationi 786.
non est materia necessaria Matrimonii; nam ma-
net Matrimonium , quamvis superveniat abso-
luta impotentia copulae vel generationis , ergo.
R. Non est materia necessaria Matrimonii in fa-
cto esse, c. in fieri , n. nam si Matrimonium sit con-
tractum ad copulam carnalem , manet , quam-
vis definita potentia ad copulam carnalem , & ta-

men si dum contrahitur ad copulam carnalem, ad hanc non esset potentia, secundum Pontium esset invalidum: & similiter absentia affinitatis inter personas contrahentes requiritur ad fieri Matrimonii, non tamen ad conservari, si enim alteruter coeat cum fratre vel sorore conjugis, non ideo solvitur Matrimonium.

737. §. 2. Si impotentia antecedens sit perpetua & simpliciter evidens, Matrimonium solvitur absque experimento, quia ab initio est certò nullum: Si sit verisimiliter evidens, requiritur juramentum conjugum deponentium de veritate, quod non possint coire, & pro singulis, septem manus propinquorum vel vicinorum deponentium de credulitate, quod conjuges verum deponant, nec tum requiritur triennale experimentum. Si impotentia sit dubia, praeter juramentum conjugum & septimæ manus, requiriatur triennale experimentum, Cap. Laudabilem De frigid. & malef. Sanch. aliisque cum Sperell. à n. 3. Si tamen unus conjugum neget impotentiam, hic non indiget istis septem juramentis ex parte sua, sed tantum ex parte affirmantis necessaria sunt, Inn. Sanch. Krim. n. 1303. Tempus autem experientiae Sanch. Gutt. Krim. n. 1302. & alii dicunt computari à die tentatæ copulae: Hostiens. & alii plures cum Sperell. n. 59. à die Decreti per Judicem facti, nam requiri ad hoc decretum Judicis docet Pignat. tom. 1. consult. 56. habetque communior sententia, quod quamvis Judex aliquando possit tempus coarctare, non tamen quando agitur de impotentia ex maleficio, quia Cap. fin. De frigid. & malef. statuitur veluti pro forma probatoria, hæc enim impotentia, cum de se

dē se possit esse temporalis, prius non censetur
perpetua. Sed de his plura à n. 803.

§. 3. Quia inspectio fallax est & indecens, uti 788.
docet S. Ambros. Epist. 64. ad Syagrium, ac etiam
fatetur Sperell. decif. 136. negans ideo inspicien-
dam esse Mortuam accusatam, hinc dicunt ali-
qui eam non requiri, nisi conjuges urgeant dis-
solutionem Matrimonii ante experimentum
triennale, vel alteruter, aut etiam uterque ante
aut etiam post experimentum triennale neget
suam potentiam: Attamen multi cum Sperell.
decif. 141. à n. 11. contendunt absolutè utilem,
& quandoque etiam esse ultra hos casus necessa-
riam, ut Judex possit aliquid prudenter decer-
nere, & huic vel illi concedere aut negare secun-
das nuptias, ideoque Rota sæpe mandavit tales
inspectiones fieri, eamque permiserunt Pontifi-
ces & multi Canones apud Sperell. à n. 46. qui n.
69. notat sufficere duas personas expertas & non
suspectas.

§. 4. Quamvis 28. AA. quos referunt Sanch. 789.
1.7. d. 92. à n. 15. & Carden. in 1. crisi d. 11. n.
154. dicant eunuchos totales, id est, carentes
utroque testiculo, validè contrahere Matrimo-
nium, tamen post declarationem Sixti V. in
Constit. 59. Cum frequenter, certum est tale Ma-
trimonium non esse validum, quia quamvis
coire possint & aliquem humorem fundere, at-
tamen non verum semen generationi aptum: &
malè supponunt aliqui apud Aversam s. 2. Aristote-
lem tenere oppositum. Quando autem in Scri-
ptura eunuchi leguntur contraxisse Matrimo-
nium, per eunuchum intelligitur Minister Regis
alicujus, uti exponunt Interpretes cum Sanch. n.
17. Spadones, qui uno testiculo carent, sunt po-
tentest,

Kk 5

rentes, potest enim unus testis suppeditare sufficiens semen. Thlibii autem seu Thlasii, quibus testiculi sunt contriti, possunt esse potentes, si testiculi non sint omnino ita attriti, quin possint perficere semen. *Boudervins* in *Ventilabrop.* 2. q. 13. Curatus ab hernia per sectionem, ita uterque etiam testiculus in inguine sit cum visceribus reconditus & insutus, capax est Matrimonii, uti *judicavit Universitas Vallisoletana* cum Medicis & Canonistis, & cum aliis multis consentit *Kugler* à n. 2105. Hermaphroditos contrahere posse secundum sexum prævalentem, habetur *L. Quorius*, ff. De statu hominum si neuter sexus prævaleat, datur optio, si jurent se permanere velle in eo sexu: valet tamen, si conjugae mortuo mutantur. Plura de eunuchis, spadonibus, hermaphroditis videri possunt apud *Zacchian* q. 9.

790. §. 5. Illa impotentia censetur perpetua, ideoque dirimit, si Matrimonium antecedat; & tolli non possit sine vita periculo, sine miraculo, sine peccato, quod enim est illicitum, est impossibile. Hinc si constet impotentiam ante Matrimonium, vel ex causa naturali, vel per maleficium causatum, adhibitis diligentias tolli non posse, Matrimonium declarari debet ab initio nullum, secundum Cap. fin. 33. q. 1. & Cap. fin. *De frigid. & malef.* Idem est, si impotentia auferatur per miraculum, *Sperell.* n. 38. Item si auferatur ope dæmonis, vel per aliud maleficium, ideoque deberent tales conjuges primò contrahere: è contrà si auferatur per secretam artem peritissimi Medici, fit modo naturali, item si per exorcismos Ecclesiæ, fit modo ordinario; ideoque non censetur tolli per miraculum vel maleficium;

scium, hinc declarandum est ab initio fuisse validum, uti habetur Cap. Fraternitatis De frigidis: Si auferatur licetè rogando maleficium, ut removat signa maleficici, quibus causavit, Sanch. l. 7. d. 94. dicit Matrimonium ab initio valuisse, sed alii cum Averf. f. 2. contradicunt, quia quod pendet ex sola alterius voluntate, censetur impossibile respectu aliorum. Notant autem omnes communiter impotentiam tum censi esse ex maleficio, si vir, qui incalescit ad alias mulieres, aut ad pollutionem in somno, frigescat ad suam sibi alioquin dilectam: similiter si mulier subito arctetur ad accessum viri sibi alioquin dilecti.

§. 6. Senes decrepiti secundum aliquos non possunt contrahere Matrimonium, eò quod videantur in perpetuum pro futuro incapaces talis copulae, quæ generationi sit apta, sed dicendum est cum S. Th. in suppl. q. 58. a. 1. ad 3. *Castrop.* hic p. 14. §. 2. *Spor.* n. 122. §. 2. *Averf.* f. 2. *Krim.* n. 1283. *Kugl.* à n. 2022. & aliis esse capaces, si natura vel arte calere possint ad coitum, quia hoc ipso fieri possunt una caro, & ex eorundem copula generatio per se sequi potest. Quod si natura ad talem coitum excitari non posset, putant Abb. *Laym.* Sanch. *Castrop.* *Krim.* n. 1284. contra multos alios, esse incapaces Matrimonii, unde merito arguit Nav. quasdam mulieres, quæ cum ejusmodi senibus contrahentes divitias sibi potius despontant, quam personas. Quid de sterilibus sit dicendum, colligi potest ex dictis n. 316. & contrahere posse, recte probat *Kugl.* à n. 2036.

§. 7. Si quis ex morbo ita langueat, ut in eo statu nequeat habere copulam, etiamsi de sanitate

tate recuperanda desperet, sitque morti proximus, est capax Matrimonii, quia talis impotentia non est ex genere & modo suo perpetua, *Avers. f. 2.* *Kugler à n. 2029.* Si tamen vis morbi ita destruxerit potentiam generandi in ægro, ut nullo medio ordinario reparari possit, quamvis ægra convalesceret, esse Matrimonii incapacem dicunt *Cón. Laym. & Spor. n. 122. §. 3.* Et possunt plura de potentia ex morbis videri apud *Zachiam l. 3. t. 1. q. 4.* Etiam capax est Matrimonii mulier, quæ non potest parere sine periculo vita vel suæ vel prolis, quia est capax copulæ de se ad generationem aptæ, *Kugler à n. 2041.*

793. §. 8. Si vir vas fœmineum penetrare non possit, quamvis in illius introitu semen effundat, cuius pars aliquando per accidens attrahatur à matrice & intromittatur, censeri debet impotentia, quia talis seminatio non sufficit per se, ut tales conjuges modo naturali censemant fieri una caro, *Castrop. d. 4. p. 14. §. 2. n. 1.* *Krim. n. 1271.*

794. §. 9. Si mulier sit impotens retinere semen intra matricem, putarunt aliqui non valere Matrimonium, sed oppositum tenet communum *Avers. f. 2.* quia est apta consummare copulam de se aptam generationi, licet per accidens semen effluat: atque ideo docet *Sanch. l. 3. d. 17. n. 22.* tali etiam licitum esse usum Matrimonii.

795. §. 10. Quamvis rationabiliter dubitans de impedimento dirimente, secundum dicta n. 44 & 533., non possit inire Matrimonium, nisi kuto dubio. Et idem dicant *Sanch. l. 7. d. 103. n. 10.* & *Krim.* in dubio impotentiaz, propter periculum alteri irrogandi injuriam, tamen si huius alter præmoneatur & consentiat, docent *Palam.*

& Schild. tr. 6. n. 94. excipi hoc dubium de impotentia, nam conjuges dubii de potentia, si per triennium frustra tentarint copulam, separantur, secundum dicenda à n. 803. & permituntur inire aliud Matrimonium, in quo sperant se posse consummare, ergo idem licebit pro in eundo primo Matrimonio: Hinc Diçat, De Bapt. d. 1. n. 208. docet, si spectata peritiā Medicorum & experientiis tantum sit probabile aliquem ē contrahentibus habere corpus aptum ad generationem, licet contrahere, nam imprimis quisque præsumitur naturaliter potens: neque per hoc putat agi contra religionem, cū Sacramentum vel actio sacra non ponatur, nisi ex suppositione validi contractis, ideoque non Sacramentum, sed solus contractus videatur exponi periculo nullitatis, contrahentes autem tantum se exponant periculo materialis fornicationis, cui etiam se licet expōnunt illi, qui contraxerunt Matrimonium, si postea superveniat dubium de potentia. Deinde etiam non apparet, cur tales contrahentes peccarent contrā charitatem vel iustitiam vel ullam aliam virtutem: Ita ille, & sententiae illi favent dicta n. 538. Estque præterea specialis ratio circa hoc impedimentum impotentiae, 1. quia, ne conjugia sint plenissima incertitudine, sufficere debuit ad contrahendum spes consummandi Matrimonium, saltem post potentiam temporalem, alioqui qui diu castissimè vixerunt, non audenter contrahere, quia meritò dubitare possent, an futuri essent potentes necne. 2. Et præcipue, quia cū pollutio & fornicatio sit illicita, hoc dubium aliter vinci non potest, quām experiendo copulam in Matrimonio, hinc lex naturalis vide-

3
101.
dij
2
VII
XIX

526

videtur permittere tum iniri Matrimonium, & post initum Matrimonium lex positiva, ad ex periendum, concedit triennium. Et qui hanc sententiam sequi vellet, deberet judicare reddi practicè sufficienter certam per adductas rationes.

796. §. 11. Peccant Medici, qui volentes experiri in homine soluto potentiam vel impotentiam, ad partes genitales affundunt aquas calidas, aliave medicamenta exhibent ad excitandos spiritus genitales, talis enim directa excitatio illicita est solutis: videtur tamen id posse permitti, si capiatur experientia in homine uxorato, quia cum huic liceat copula, etiam licet excitatio eorum spirituum, dummodo absit periculum pollutionis, Gob. n. 448.

797. §. 12. Si quis laboret impotentiā temporali, & alteri parti nihil dicat de hoc vito, putant Sot. & Henriq. hanc deceptionem esse mortale, Sanch. d. 92. n. 5. dicit per se loquendo non esse mortale, imò nec veniale, si sit ad breve tempus, quia obligatio actus conjugalis habet se uti pracepta positiva, quæ non obligant semper pro semper, ergo satis est, quod redditurus sit, quando poterit, non diu post.

798. §. 13. Quando impotentia potest emendari sine periculo mortis vel gravis morbi, tenetur uxor, quæ v. g. nimis arcta est, admittere incisionem, aliisque remedia naturalia, quia hoc est necessarium ad copulam, ad quam fecit jus marito, Sot. Lop. Sanch. I. 7. d. 82. n. 32. & d. 93. n. 1. Boudevins p. 2. q. 19. Sperell. n. 41. Consentit Krim. n. 1290. si hujus vitii conscientia contraxit cum ignorantie illud, quia censetur decepisse: si autem non fuit conscientia hujus suæ arctitudinis,

dicit non teneri, quia bona fide tradidit corpus, quale à natura habebat, nec videtur teneri ad subeundos quasi intolerabiles cruciatus, ideoque si ipsa talis incisionem permittere non vellet, valeret nihilominus Matrimonium, uti recte cum communi *Zacch.* & *Bonac.* contra *Pontium* & *Dianam* p. 3. t. 4. R. 201. Et hactenus dicta valent, quando ex parte mulieris nimis arcta est defectus. E contrà si ipsa disposita est, prout naturaliter esse debet mulier, sed ex parte viri sit defectus, quia hic haber membrum virile nimis crassum, rectè dicunt *Hart. Dian. Krim.* aliquique cum *Kugler* à n. 2057. non teneri pati incisionem multum molestam.

§. 14. *S. Th.* in 4. dist. 34. q. 1. a. 2. ad 5. ait: 799.
Si vir non possit implere carnalem actionem cum virginine, & tanquam possit cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento possunt claustra pudoris frangi, & ei conjungi. Imò docet *Boudervins* posse maritum etiam propriis digitis dilatare claustrum talis virginis à se ductæ in Matrimonium (quamvis contradicatur *Sanch.* d. 93. n. 39.) hinc tale Matrimonium censi non debet invalidum, quidquid contradicunt aliqui apud *Avers.* f. 3.

§. 15. Proposita est nobis hæc quæstio: an 800. nimia latitudo vasis muliebris faciat talesim impotentiam, ut ab initio invalidet Matrimonium: sed remisimus ad Medicos & Chirurgos: id solum dicere potuimus, si latitudo antecesserit, nec depelli possit, & sit constans causa, cur semen viri non possit recipi vel retineri à foemina, facit impotentiam, adeoque ab initio invalidat Matrimonium, quia ab initio non fuit apta generationi: si autem de aliquo horum dubium sit, conformiter ad Cap. *Laudabilem*, Cap. *Fraternitatem*.

tis Cap. Littere, De frigid. & malef. debere à per-
tis inspici & examinari talen mulierem, uti eti-
am notat Gob. tr. 9. n. 429. potestque de nimia
tali latitudine & arctitudine videri etiam Zas-
chias l. 3. tit. 1. q. 6.

801. §. 16. Putarunt aliqui Matrimonium tan-
tum ratum dirimi per impotentiam semper du-
raturam, quæ contracto supervenit, v.g. si vir-
fiat eunuchus: sed oppositum est certum ex Can.
Hi qui. 32. q. 7. & Can. Si uxorem; 32. q. 5. tum
enim solubile est ex concessione Christi, vel per
professionem religiosam, vel per dispensationem
Ecclesiae, uti dictum est à n. 412. & quæ opponi
possunt, rectè solvunt Krim. à n. 1277. Kugl. an.
2076. Avers. q. 13. f. 4. ubi rectè notat, si in her-
maphrodito superveniat impotentia ex muta-
tione sexus, v.g. si prius prævalebat in sexu fe-
mineo, & ideo contraxit ut mulier, postea au-
tem prævaleat sexus virilis, nec possit coire ut
mulier, sed tantum ut vir, definit Matrimoni-
um quamvis consummatum, sicuti defineret
per mortem, quia Matrimonium non stat inter
duos viros, hinc poterit uterque tanquam vir
copulari cum aliâ.

802. §. 17. Quando dubitatur, an impotentia
præcesserit, an supervenerit Matrimonio, putant
Sanct. d. 103. n. 4. Henr. Menochius, Laym, Regn.
Majstr. n. 114. & alii præsumi posse, quod præces-
serit; Idem sentit Gob. n. 432. & Kugler n. 2083. si
sit impotentia ex causis naturalibus, quia inapo-
tentia naturalis non solet ei obtingere, qui in
nativitate fuit capax, si verè sit ex maleficio, do-
bitat cum Dicast. putat tamen cum Avers. q. 13. f.
4. & Kugler à n. 2084. etiam præsumi posse, quod
præcesserit, quia sàpe ideo inducitur, ut contra-

entes postea cogantur dissolvere Matrimonium, ergo inducitur ante Matrimonium, alioquin non daret causam dissolutionis. Sed his meritò contradicunt Abul. Hoffiens. Abb. Sot. Silv. Angel. Bonac. Castrop. p. 3. §. 7. qui putant tam de naturali, quām de accidentalē ex maleficio præsumendum esse, quod subsecuta sit: & consenit Krim. n. 1295. si dubium oriatur post aliquor annos à contracto Matrimonio, quia quisque præsumitur à natura potens, nisi probetur contrarium, ergo & præsumendum de valore Matrimonii: neque periculum est accedendi ad non suam, præsumet enim meritò esse suam: imò si cum alia contraheret, majus esset periculum, ne priore Matrimonio valente postea cognosceret non suam. Idem censet Spor. n. 122. §. 4. si sit ex maleficio, quia malefici sāpe querunt tales coniuges totā vitā affligere: hinc infert Schild. à n. 99. non posse transīrī ad secundas nuptias, neque in dubio, an impotentia talis accidentalis cœperit ante, an post Matrimonium, neque in dubio, an impotentia sit naturalis vel accidentalis: Hæ omnes sententiae sunt probabiles: notat tamen Avers.; quod argumentum illud: *in dubio præsumi debet pro valore Matrimonii*, non videatur habere locum in hoc casu, nam pro valore actus præsumendum est, quando actus potest habere effectum suum, tale autem Matrimonium cum impotentia antecedente contractum non potest habere effectum suum, id est, exercitium copulæ, & consequenter non videtur pro eo præsumendum.

§. 18. Quamvis uterque fateatur impoten- 803.
tiam etiam post inchoatum experimentum tri-
ennii, Sanch. d. 108. & De Luca De Matr. d. 9. di-
Tom. VIII. L1 cunt

530 cunct continuandum esse; Avers. q. 13. f. 5. dicit posse procedi ad sententiam separationis, si per inspectionem personarum peritarum simul cum confessione conjugum appareant signa probabilia impotentiae, quæ superari non possit: consentiunt *Leff.* in auct. v. *Matrimonium*, cas. 11. & *J. Sanch.* d. 56. Rectè tamen notat *Panorm.* & *De Luca*, quod insinuavi n. 787. in fine, quando impotentia est ex maleficio, maximè necessaria est triennii probatio absque potentia hoc tempus abbreviandi, tum enim non constat de perpetuitate impotentiae, cum malitia dæmonis & hominum sit voluntaria, quæ potest desinere; quid autem etiam post evolutum tempus triennii adhuc prærequiratur, antequam ejusmodi conjuges separantur, videri potest ex Jure deductum apud *Sanch.* d. 108. ubi inter cætera dicuntur requiri juramentum viri, quod fieri tentari copulam, & mulieris, quod etiam conata sit, nec impediērit: item jurare debent ex parte cuiuslibet conjugis septem propinquai, vel his deficientibus septem vicini bonæ famæ, quod credant conjuges verum affirmare: hæc juramenta ex præscriptione consuetudinis sunt super Crucem, cum ex Jure communi fieri deberent super dissoluzione Matrimonii nulla est. Et quando constat Matrimonium non potuisse per triennium consummari, ordinariè postea amplius non possunt petere aut reddere debitum, quantum censetur esse moralis certitudo, quod non superfit spes perficiendi copulam, ergo male tentatur: Si tamen adhuc esset spes, possent pergere, *Caj. Sanch.* l. 9. d. 17. à n. 20.

Objicies. Die uno ante triennium absolutum potest

potest peti debitum, ergo etiam die uno post illud, quia tum spes perficiendi copulam non est notabiliter minor. **R.** Dici potest, quod Jura tempus determinatum statuerint & judicium de morali certitudine impotentiae definiverint ad tale tempus, ne homines exponerentur perplexitatibus: Alii dicunt, quod Ecclesia tum dissolvat Matrimonium ratum, si forte fuit validum, attamen sibi conditione, nisi postea innotescat fuisse potentiam. Sed, secundum dicta, supponi debet non esse amplius prudentem spem perficiendi copulam.

S. 19. Si quis post experientiam triennii ju-

804.

dicio Ecclesie declaratus fit impotens respectu unus, ideoque absolutus sit ab illo Matrimonio, & postea deprehendatur fuisse potens, v. g. per fornicationem cum alia simili, quamvis altera pars aliud Matrimonium inivisset & consummasset, **S. Th.** in suppl. q. 58. a. 1. **O. Sanch.** l. 7. d. 99. **Gob.** tr. 9. n. 430. **Boudev.** p. 2. q. 13. **Kugler** à n. 2109. absolute dicunt debere redire ad prius Matrimonium, quia jam innotescit fuisse validum: Contradicit absolute **Pontius**, l. 7. c. 65. n. 6. quia putat Ecclesiam pro tali casu dissolvisse Matrimonium illud tantum ratum: **Avers.** q. 13. f. 5. distinguit, & tenet cum prima sententia, si fuerit casus impotentiae naturalis, ita enim videtur decidi **Cap. Fraternitatis** De frigid. & malef. è contrà, si fuerit casus maleficii, oppositum videtur decidi **Cap. fin.** 33. q. 1. nam dicitur, etiam si possilitas concubandi eis redditia fuerit, reconciliari nequibunt: Ratio insinuata est n. 790. quia maleficium, quod per media ordinaria auferri non potest, sed tantum per voluntatem maleficorum, habetur tanquam im-

L 18

pedi-

532

pedimentum perpetuum , ergo sicuti , licet im-
pedimentum de se perpetuum tolleretur per
miraculum , non ideo ab initio valueret Matri-
monium, ita etiam hic. Et ideo , si propter im-
potentiam ex maleficio separatio sit facta post
triennum experientiae & alias probationes Ju-
ris , quamvis maleficiatus aliud Matrimonium
ineat, ad quod sit potens , non est restituendus,
quia frequenter contigit maleficia perpetua fieri
ad causandam impotentiam respectu certae tan-
tum personæ & non omnium , *Sanch. I. 7. d. 91.*
Krim. n. 1311. certum autem est , quod im-
potentia perpetua antecedens , etiam respectiva
tantum , dirimat , uti habet communis cum
Kugler à n. 2097.

805. §. 20. Si mulier de cuius impotentia dubi-
tabatur, fuisset postmodum cognita à viro diffi-
mili, v. g. juniore , aut habente corpus respecti-
vè magis proportionatum , quamvis per copu-
lam cum hoc ultimo redditum esset habilis etiam
ad copulam cum primo, non ideo deberet reddi
primo ; ex eo enim non probatur , quod im-
potentia respectu prioris & alterius similis non fue-
rit perpetua, *Sanch. I. 7. d. 93. n. 12. Schild n. 93.*
Krim. n. 1293.

806. §. 21. Si impotentia naturalis , quæ judica-
batur esse perpetua , postea advertatur esse de-
pulsa sine vita periculo , sine miraculo , sine pe-
cato , debet secundum dicta num. 804. rediri ad
prius Matrimonium , etiamsi bona fide initum
& consummatum esset secundum , quia im-
potentia erat temporalis tantum , adeoque pri-
mum Matrimonium fuit & manet validum , se-
cundum autem invalidum. Refertur quidem
declaratio apud *Pignat. t. 1. cons. 148.* quæ vi-
deatur

cet im-
tur per
Matri-
ter im-
ita po-
nes Ju-
nonium
uendus,
tua fieri
tæ tan-
. d. 91.
d impo-
spectiva
nis cum
ia dubi-
iro diffi-
respecti-
er copu-
is etiam
ret reddi
d impo-
non fue-
d n. 98.
e judica-
ur esse de-
fine pec-
redirid
le initum
ia impo-
que pri-
dum, se-
r quidem
qua vi-
detur

detur contraria, sed vel supponitur, quod mulier illa respectu primi tantum mariti fuit ob aritudinem perpetuo impotens, vel dicendum, quod Ecclesia ex causis tum dispensarit in Matrimonio rato, secundum dicta à n. 414.

Q. 104. Quan pœnam incurrat, qui contrahit sciens 807.

se habere impedimentum dirimens. *R. §. 1. De hoc ita statuitur Clement. unica De consanguin. Eos, qui scienter in gradibus consanguinitatis vel affinitatis constitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, nec non Religiosos & Moniales & Clericos in sacris Ordinibus constitutos Matrimonia contrahentes. excommunicatis sententiae ipso facto decernimus subjacere.* Et præcipitur locorum Ordinariis, ut tales denuncient, & donec satisfecerint, vitari curent. Ea tamen pœna, cum sit odiosa, non extenditur ad alia impedimenta præter expressa, uti cum aliis notant Pont. Spor. Averf. q. 7. l. 5. Krim. n. 1239. & 138. incurrit autem pœna, quamvis Matrimonium non consummetur.

§. 2. Qui sic contraxit bonâ fide, sed re co- 808.
gnitâ manet in incestuoso vel sacrilego usu talis Matrimonii, non incurrit eam pœnam, quia imponitur contrahenti, & extendenda non est, Krim. n. 1241.

D U B I U M III.

809.

*Quomodo Matrimonium invalidum sit revali-
dandum.*

*R. Esp. I. Si fuit invalidum propter conser-
sum fictum, vel metu extortum, sive ex una-
five ex utraque parte, potest revalidari per
quocunque signum veri & novi consensus;
quia si altera tantum pars fictè contraxit, con-*

LI 3

sen-